

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1918 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fattigvården m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar friherre *Beck-Friis, Källman, von Koch, Antonsson, Meurling, Tisell, Gerhard Magnusson, Hederstierna, Leander, Strid, Hedström, Magnusson* i Tumhult, *Hedlund* i Östrand, *Larsson* i Lerdala, *Nils Nilsson* och *Olsson* i Ramsta.

I behandlingen av 1—4 §§ deltog herr *Rooth* i stället för herr *Nils Nilsson*.

Genom en den 8 februari 1918 dagtecknad proposition, nr 135, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt, i statsrådet fört protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till

- 1) lag om fattigvården och
- 2) lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

I samband med denna proposition, som för behandling hänvisats till särskilt utskott, har utskottet till behandling förehaft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren
nr 143 av herr *Nils Nilsson*,
» 144 » » *Alfred Petrén* och
» 145 » » *Hult*; samt

inom andra kammaren
nr 342 av herr *Leander*,
» 343 » » *Magnusson* i Tumhult,
» 344 » » *Karlsson* i Sandviken m. fl.,
» 345 » » *Källman*,

- nr 346 av samme motionär,
- » 349 av herr Törnkvist,
- » 350 » » Eriksson i Grängesberg,
- » 351 » » Olsson i Ramsta,
- » 352 » » Hage och
- » 353 » samme motionär.

Förslaget till lag om fattigvården.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om fattigvården stödjer sig i huvudsak på ett av fattigvårdslagstiftningskommittén den 19 februari 1915 avgivet betänkande. Uti den kungl. propositionen anföras ur kommitténs betänkande vissa uttalanden av kommittén rörande fattigvårdens begrepp och dess förhållande till annan samhällets understödsverksamhet. Liksom kommittén kommer Kungl. Maj:t efter en ingående motivering till det resultat, att en understödsverksamhet, i huvudsak reglerad efter de av kommittén uppställda grunder, icke för närvarande kan undvaras. Därvid framhålles, att från olika håll uttalats önskemål om reformering av den sedan snart 50 år gällande fattigvårdsförordningen samt att det av kommittén uppgjorda förslaget på de flesta håll rönt tillslutning och ansetts ägnat att läggas till grund för en ny lagstiftning i ämnet. I sammanhang härmed har i propositionen berörts den även av kommittén till behandling upptagna frågan, huruvida *namnet fattigvård* skall bibehållas i lagstiftningen, men Kungl. Maj:t har ej funnit sig böra föreslå någon ändring i detta avseende.

Motionen nr
344 i A. K.

I den av herr Karlsson i Sandviken m. fl. väckta motionen, nr 344 i andra kammaren, anføres följande:

»Vad namnet fattigvård beträffar, så har det i alla tider varit ett misshagligt ord, tillkommet under en tid, då den allmänna uppfattningen på detta område var en helt annan än den sociala åskådning, som nu alltmer gör sig gällande. Allt för väl känna alla till, hur de betraktats, som erhållit hjälp av fattigvården. Särskilt gäller detta dem, som intagits å fattiggård. I propositionen har också föreslagits, att fattiggård bör utbytas med ålderdomshem e. d. När ett dylikt medgivande skett inom en gren av denna verksamhet, borde som konsekvens därav följt, att även namnet å hela lagen ändrats t. ex. till *försörjningslag*. Intet hinder, som är oöverstigligt, möter enligt vårt förmenande därför, varför vi härmed tillåta oss göra yrkande om en sådan ändring,

som för övrigt påyrkats från intresserat fattigvårdshåll. Som en konsekvens av denna föreslagna förändring skulle då även alla ordsammansättningar i lagen, där ordet: fattig, ingår, ändras i enlighet härmed.»

Utskottet anser sig i fråga om fattigvårdslagstiftningen i allmänhet kunna inskränka sig till att åberopa det utförliga yttrande, som av departementschefen avgivits till statsrådsprotokollet (k. prop. sid. 46—51). Även för utskottet synes det uppenbart, att för närvarande saknas fast utgångspunkt för en sådan fullständigare omgestaltning av den samhälleliga understödsverksamheten, som från vissa håll ansetts önskelig. I stort sett finner utskottet det föreliggande förslaget fylla de brister, varav vår nuvarande fattigvårdslagstiftning lider, och utskottet har också efter den granskning, som utskottet ägnat förslaget, funnit sig i allt väsentligt kunna tillstyrka detsamma.

Utskottet.

Vad beträffar yrkandet i förenämnda motion om utbyttandet av namnet fattigvård mot något annat ord, kan utskottet ej finna, att den av motionärerna föreslagna benämningen försörjning har några företräden framför den nuvarande. Utskottet har ej heller för egen del något annat lämpligt ord att föreslå. Ser man till den nuvarande benämningens innebörd, *vården om de fattiga*, måste erkännas, att ordet fattigvård uttrycker just vad som bör sägas. Utskottet hyser den förhoppningen, att genom den större humanitet, som på de flesta håll redan börjat göra sig gällande i fråga om fattigvården och som efter den nya lagens antagande bör komma att än mera framträda, de erinringar om vanvård av de fattiga i hemmen och illa skötta anstalter, varpå under gångna tider tyvärr många exempel förekommit, så småningom skola försvinna och fattigvården i den allmänna uppfattningen få den innebörd, som den är avsedd att hava, nämligen samhällets omvårdnad om dem, som kommit i sådan belägenhet, att de ej själva kunna förskaffa sig vad som kräves för en människovärdig tillvaro. Utskottet finner sig därför ej kunna tillstyrka bifall till motionen.

Rörande det närmare innehållet av förslaget till lag om fattigvården får utskottet, i den mån ej redogörelse därför lämnas här nedan, hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av det i statsrådet förda protokollet.

Vad beträffar de i ärendet väckta motionerna lämnas redogörelse för innehållet därav i samband med de olika stadganden i lagförslaget, som de i motionerna framställda yrkandena avse.

1 §.

1:a stycket.*Motionen nr 346 i A. K.*

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 346, föreslår herr Källman, att i paragrafens första stycke orden »eljest bristande kropps- eller själskrafter» måtte utbytas mot orden »av annan anledning». Till stöd härför har motionären anført, att Kungl. Maj:ts förslag innebure en mindre lämplig inskränkning i begreppet obligatorisk fattigvård, att fattigvårdsstyrelserna genom samma förslag komme att vara bundna inom gränser, vilka näppeligen så relativt strängt kunde uppdragas, samt att säkerligen antalet fattigvårdsprocesser därigenom komme att bliva icke obetydligt större.

Utskottet.

Enligt så väl kommittéförslaget som Kungl. Maj:ts proposition är en av förutsättningarna för den skyldighet att meddela fattigvård, som enligt 1 § ålägges fattigvårdssamhället, att den behövande är minderårig eller eljest i saknad av tillräcklig arbetsförmåga. Denna princip har av dem, som yttrat sig över kommittéförslaget, i allmänhet ansetts riktig, och utskottet finner tillräcklig anledning saknas att frångå den- samma. Med denna utgångspunkt är enligt utskottets uppfattning den av Kungl. Maj:t föreslagna formuleringen att föredraga framför kommitténs av motionären förordade, när den förra mera otvetydigt utmärker, att det är bristande arbetsförmåga, som här åsyftas.

Emellertid kunna understundom inträffa fall, då samhället ej kan undgå att avhjälpa ett föreliggande behov, ehuru arbetsförmåga ej saknas. Ett inordnande av sådana fall under 1 § skulle dock innebära ett borttagande av den begränsning, som man velat giva åt den obligatoriska fattigvården, och bör således ej äga rum. Då det likväl måste anses av vikt, att fattigvårdssamhället erinras om att det bör inskrida även i dylika fall, har utskottet ansett sig böra föreslå ett tillägg härom i 2 §.

2:a stycket.*Utskottet.*

I anledning därav att vissa betänkligheter yppats mot stadgandet om åläggande för fattigvårdssamhället att giva den behövande den vård, som är erforderlig, har departementschefen framhållit, att härmed ej avses annat än att fattigvårdssamhället skall sätta den nödlidande i tillfälle att få samma omvårdnad, som i allmänhet består i sjukdomsfall, och naturligen ej specialbehandlingar, som kräva alldeles särskilda kostnader. Utskottet finner sig böra instämma i detta uttalande.

I den av herr Magnusson i Tumbult avgivna motionen, nr 343 i 3:e stycket. andra kammaren, har påyrkats, att gränsen för minderårigheten måtte i enlighet med kommittéförslaget sättas till 15 år. Kommittén, vars motivering motionären åberopar, hade i denna del anfört bland annat följande: »Enligt vad från flera håll upplysts, äro emellertid de unga, särskilt på landsbygden, därest de äro normalt utrustade till kropp och själ, i stånd att försörja sig själva, då de uppnått 15 års ålder, vid vilken tidpunkt de nästan undantagslöst hava avslutat sin skolgång och konfirmerats. Vid sådant förhållande synes det kommittén ej lämpligt att välja en högre åldersgräns; därigenom skulle nämligen fastslås, att den, som ej fyllt t. ex. 16 år, i och för sig är att likställas med den sjuke, som saknar förmåga att försörja sig.» *Motionen nr 343 i A. K.*

Frågan om den gräns, som bör bestämmas för minderårighet i fattigvårdslagstiftningen, har varit föremål för olika meningar. Utskottet avsluter sig i detta hänseende till Kungl. Maj:ts förslag, att med minderårig bör förstås den, som icke fyllt sexton år, och kan utskottet härvid inskränka sig till att åberopa, vad departementschefen anfört vid lagförslagets framläggande i statsrådet (k. prop. sid. 67—69). *Utskottet.*

2 §.

På sätt vid 1 § första stycket anförts förekomma åtskilliga fall utöver de i 1 § avsedda, då fattigvårdssamhället ej bör undandraga sig att lämna fattigvård. För sådana fall böra föreskrifterna i 2 § komma till användning, men har det syntts lämpligt att under hänvisning till 23 § i förslaget särskilt erinra om att fattigvårdssamhälle och fattigvårdsstyrelse hava att ombesörja, att den, som finnes vara i behov av fattigvård, erhåller sådan. *Utskottet.*

3 §.

Herr Leander och herr Karlsson i Sandviken m. fl. påyrka i väckta motioner, nr 342 och nr 344 i andra kammaren, att bestämmelsen om hustruns försörjningsplikt för mannen måtte borttagas. *Motionerna nr 342 och 344 i A. K.*

Herr Leander anför sålunda:

»I Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, med förslag till lag om fattigvården innehåller § 3 reglerna om enskild försörjningsplikt. Enligt förslaget skulle dylik plikt åligga hustru gentemot mannen. Av de hörda myndigheterna ha emellertid åtskilliga såsom fängvårdsstyrelsen och kammarrätten uttalat sina betänkligheter rörande ett sådant stadgande.

De skäl, som därvid åberopats, måste tillmätas betydelse. Det vore obilligt att ålägga en hustru att försörja en supig, arbetsovillig man, som genom eget förvällande försatt sig i en nödställd belägenhet. Visserligen kan en dylik person enligt lagförslaget anmälas för intagning å anstalt, men hustrun torde i det längsta tveka att tillgripa denna åtgärd. Hustrun synes därför i fortsättningen böra fritagas från försörjningsplikt gentemot mannen eller åtminstone i det fall, då denne genom ett oordentligt levnadssätt påvisbart själv bär skulden till sin iråkade fattigdom. Jag tillåter mig alltså påyrka en ändring uti lagförslaget i här nämnt syfte.»

Liknande synpunkter framläggas av herr Karlsson i Sandviken m. fl. i motionen nr 344, vari anföres:

»Många gånger kan mannen vara orsak till att nöd uppstår i familjen. Hustrun blir då den, som får se till att hemmet hålles uppe. Därtill skulle nu komma, att hon i ett sådant fall skulle ha försörjningsplikt gentemot en oordentlig man. Man bör icke skapa lagar, som i de flesta fall kunna leda till raka motsatsen mot vad som åsyftas. Det kan tänkas, att hustrun i dylikt fall icke lägger sig vinn om, att vare sig försörja sig själv eller barnen, då hon också har försörjningsplikt gentemot mannen. Alltså tillåter jag mig att påyrka, att den föreslagna nya bestämmelsen i detta avseende borttages.»

Utskottet.

Hustrus skyldighet att gent emot det allmänna svara för att mannen ej faller fattigvården till last utgör en naturlig konsekvens av makarnas civilrättsliga plikt att bidra till varandras underhåll. Ej sällan händer det att hustruns förmögenhetsförhållanden och inkomster äro sådana, att hon är i stånd att svara för mannens försörjning. Det torde i sådant fall ej vara obilligt, att hustrun i mån av sin förmåga bidrager därtill. Motionärerna synas närmast hava fäst sig vid de fall, då fråga skulle bli om försörjning av en man, vilken genom oordentligt levnadssätt själv bär skulden till sin iråkade fattigdom. I sådana fall läser anspråk mot henne ej gärna ifrågakomma. Det torde emellertid ej låta sig göra att vid stadfästade av försörjningsplikt göra skillnad på de fall, då nöden är ofrivillig eller självförvållad, och utskottet finner sig därför ej kunna tillstyrka bifall till motionerna.

5 §.

*Motionen nr
145 i F. K.*

I en inom första kammaren väckt motion, nr 145, uttalar herr Hult, att det varit önskvärt, om i samband med det nu framlagda förslaget

till ny fattigvårdslagstiftning Kungl. Maj:t sökt att främja frågan om den kommunala skatteutjämningen genom att fördela fattigvårdsbördan på större områden. Härefter anför motionären:

»Man har härvid, synes det mig, att välja mellan tre vägar. Antingen blir hela riket ett fattigvårdssamhälle och staten övertar hela fattigvårdsbördan. En lösning av frågan efter denna linje lär av flere skäl vara fullkomligt utesluten, varför denna utväg redan från början bör lämnas ur räkningen. En andra möjlighet är att låta landstingsområdet utgöra ett enda fattigvårdssamhälle och ett tredje alternativ är att fortfarande låta de nuvarande primärkommunerna vara fattigvårdssamhällen men genom landstingets försorg årligen fördela utgifterna för fattigvården under gångna året så, att varje fattigvårdssamhälle får betala lika belopp per bevillningskrona. Vilken av dessa två sistnämnda vägar som bör väljas, kan kanske vid närmare påseende komma ungefär på ett ut; dock förefaller det, som om det förslag, som förordats av bland andra Västmanlands läns landsting och länsstyrelsen i nämnda län, nämligen att landstingsområdet får utgöra fattigvårdssamhälle, skulle ur flera synpunkter vara att föredraga, detta enligt min mening med hänsyn till organisation av inspektion och anläggningar för handhavandet av fattigvården, men under förutsättning att ändå bibehålla den nuvarande kommunala organisationen för det omedelbara handhavandet av fattigvårdsbestyret. Men även det tredje alternativet, som förordas av bland andra fattigvårdsstyrelsen och kommunalnämnden i Sundbyberg, torde förtjäna komma under övertägande. Genom fattigvårdsutgifternas fördelning mellan fattigvårdssamhällena inom landstingsområdet skulle ju en verklig utjämning komma till stånd i ungefär samma utsträckning, som om landstingsområdet utgör fattigvårdssamhälle. Vid lösning av frågan efter denna linje torde det emellertid även bliva av praktiska hänsyn önskvärt, att inspektion och anläggningar för fattigvårdens handhavande i största möjliga utsträckning göras till en landstingets angelägenhet, ävensom att processer i fattigvårdsmål kommunerna emellan inom landstingsområdet såsom överflödiga förhindras genom regler och bestämmelser i lagen. En fördel med detta alternativ är, synes det mig, att skatteutjämningen kunde vinnas med bibehållande av den kommunala organisationen i huvudsak oförändrad.»

En anordning med lika beskattning för fattigvården inom landstingsområdet skulle enligt motionären medföra viktiga fördelar beträffande bl. a. fattigvårdsprocessen. Härutinnan anför motionären följande:

»Vad åter angår fattigvårdsprocessen, så vore fattigvårdssamhällenas nedbringande till ett antal av omkring 30 från omkring 2,500 av en så

genomgripande betydelse för ett lättande av länsstyrelsernas och kungl. kammarrättens arbetsbörda, att redan detta skäl borde vara tillräckligt talande för en sådan lösning av fattigvårdsreformen, som tillgodoser även detta synnerligen viktiga intresse. De flesta myndigheter med erfarenhet på området hava också i sina yttranden över förslaget till lösandet av fattigvårdsfrågan starkt betonat nödvändigheten av en sådan lösning.»

På grund av vad sålunda anförts hemställer motionären om avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om nytt förslag i ämnet med beaktande av de av motionären framlagda synpunkterna.

Utskottet.

Ett undanröjande av de av motionären angivna olägenheterna i fråga om fattigvårdsbördans ojämna fördelning och fattigvårdsprocesserna måste naturligen framstå såsom önskemål vid en reform av fattigvårdslagstiftningen. Mot genomförande av det förslag till avhjälpande av nämnda olägenheter, som motionären i första rummet förordat, nämligen att göra landstingsområdet till fattigvårdssamhälle, möta emellertid stora betänkligheter. I fråga om den öppna fattigvården är det tvivelsutan lämpligast, att denna bibehålles hos mindre enheter, som själva få bära kostnaden för densamma. Och även den del av anstaltsvården, som bör ombesörjas å den vanliga fattigvårdsanstalten (ålderdomshemmet), låter sig ej med fördel centraliseras i den utsträckning, som nämnda förslag innebär. Härtill kommer, att landstinget för närvarande saknar organ för utförande av en så omfattande verksamhet, som skulle bli följden av en dylik omläggning, även om man därvid begagnade sig av den nuvarande kommunala organisationen. Genomförande av motionärens förslag skulle säkerligen ej oväsentligt öka kostnaderna för fattigvården, vadan någon lättnad i bördan över huvud taget knappast vore att förvänta.

Vid det av motionären alternativt framförda förslaget att genom landstingens försorg årligen fördela utgifterna för fattigvården, så att varje fattigvårdssamhälle finge betala lika belopp per bevillningskrona, skulle primärkommunerna bibehållas såsom fattigvårdssamhällen. Så till vida innebär dock detta förslag en förändring i den nu bestående ordningen, att primärkommunen utgör ett fattigvårdssamhälle för sig, som enligt samma förslag en kommun skulle komma att ansvara ej blott för kostnaderna för sin egen fattigvårdsförvaltning utan även för viss del av fattigvårdskostnaderna i andra kommuner inom landstingsområdet. Mot denna anordning möta i stort sett samma betänkligheter som mot förslaget att göra landstingsområdet till fattigvårdssamhälle med bibehållande av kommunala fattigvårdsstyrelser såsom landstingets organ. Man har ej

att räkna med samma omtanke vid fattigvårdsförvaltningen, och det måste inrättas organ ej blott för själva likvideringen utan även för kontrollen över fattigvårdsmedlens användande. I sistnämnda avseende måste landstinget här gent emot varje enskild kommun utöva kontroll såsom representant för alla andra kommuner inom landstingsområdet. Denna anordning med likvidering och därav härflytande kontroll genom landstingets försorg torde i tillämpningen snart nog framtvinga ett landstingens övertagande av förvaltningen. Det är vidare att märka, att den utjämning av fattigvårdskostnaderna liksom av kommunalbördorna i allmänhet, som för visso är önskvärd, icke synes böra verka inom varje landstingsområde för sig med påföljd att det ena området kan bli vida mer skattetyngt än det andra utan bör ske över landet i sin helhet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, har utskottet ansett sig ej kunna förorda bifall till det i motionen framställda yrkandet, vars antagande enligt utskottets mening skulle kunna föranleda, att ännu flera år skulle förflyta, innan en välbehörlig reform av fattigvårdslagstiftningen komme till stånd. Under den utredning, som föregått det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget, hava olägenheterna av att bibehålla primärkommunerna såsom fattigvårdssamhällen varit föremål för övertvägande, och förslaget innehåller åtskilliga utvägar för att råda bot för dessa olägenheter. Då dessa utvägar efter utskottets mening äro antagliga och även andra åtgärder, som verka i samma riktning, torde kunna ifrågakomma, har utskottet funnit anledning saknas att frångå vad Kungl. Maj:t föreslagit i 5 §.

8 §.

Den i denna paragraf förekommande bestämmelsen, att Kungl. Maj:ts befallningshavande har att antingen oförändrat fastställa eller ock ogilla av fattigvårdssamhälle antaget och befallningshavandens prövning underställt reglemente för fattigvården, kan enligt utskottets mening föranleda, att ett samhälle genom att underlåta att ställa sig till efterrättelse av Kungl. Maj:ts befallningshavande uppställda villkor för sådan fastställelse skulle kunna bringa ur tillämpning stadgandet om skyldighet för samhälle att hava reglemente. I vissa andra författningar, såsom i hälsovårdsstadgan för riket den 25 september 1874, § 24, hava särskilda föreskrifter lämnats för lösningen av uppkommande konflikter, då av kommun antagna stadganden skola av Kungl. Maj:ts befallningshavande oförändrat fastställas eller ogillas. Utskottet har ansett det lämpligt, att även i förevarande fall lämnas föreskrifter härom samt därför till 8 § föreslagit ett tillägg av

Utskottet.

innebörd, att, därest Kungl. Maj:ts befallningshavande, då förslag till reglemente andra gången underställes dess prövning, finner, att förslaget fortfarande ej kan fastställas, Kungl. Maj:ts befallningshavande har att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:t, som utfärdar reglemente för fattigvårds-samhället.

10 §.

Utskottet.

Den fattigvårdsstyrelsen i denna paragraf tillagda befogenhet att i ärenden, som röra fattigvården, företräda fattigvårdssamhället och bevaka dess rätt, bör naturligen innebära rätt för styrelsen att själv eller genom ombud, styrelsens ordförande eller annan, föra samhällets talan. Då vid en jämförelse med stadgandet i 17 § att styrelsens ordförande har att själv eller genom ombud företräda styrelsen och föra dess talan den slutsatsen möjligen skulle kunna dragas, att styrelsen skulle vara förhindrad att annorlunda än genom ordföranden låta utföra samhällets talan, men sådant givetvis ej bör vara fallet, synes till bestämmelsen i 10 § böra fogas orden »själv eller genom ombud».

11 §.

1 och 2
mom.
*Motionen nr
343 i A. K.*

I ovannämnda inom andra kammaren väckta motion, nr 343, har herr Magnusson i Tumhult hemställt om uteslutande ur lagförslaget av bestämmelserna därom att i fattigvårdsstyrelse minst en ledamot och minst en suppleant skall vara kvinna.

Utskottet.

Betydelsen därav att kvinnor komma att taga en verksam del i fattigvårdsarbetet har från olika håll starkt betonats. Utskottet är även för sin del övertygat, att ökat deltagande av kvinnliga krafter skall i olika hänseenden gagna detta arbete. Vare sig man tänker på besök i hemmen eller hushållningen vid fattigvårdsanstalterna, framträder betydelsen av kvinnans insats i fattigvårdsarbetet. För att kvinnornas sakkunskap och deras uppfattning i fattigvårdsfrågorna skola komma till sin rätt fordras det emellertid, att de få någon representant inom fattigvårdsstyrelserna. Så vitt tillgängliga uppgifter giva vid handen, hava dock hittills ett jämförelsevis litet antal kvinnor blivit invalda. Ehuru med införandet av särskilda fattigvårdsstyrelser även å landet förändrade förhållanden torde komma att inträda, anser utskottet skäl föreligga att jämväl i lagtexten låta vikten av kvinnans inväljande i fattigvårdsstyrelse komma till uttryck. Enligt utskottets förmenande är det dock ej lämpligt att i lagen föreskriva *obligatoriskt* inval av kvinnor.

Särskilt för landsbygdens del skulle onekligen i åtskilliga fall svårigheter möta vid tillämpandet av ett dylikt stadgande. Utskottet har därför föreslagit, att ordet »skall» i det av Kungl. Maj:t föreslagna stadgandet härutinnan utbytes mot ordet »bör».

Herr Magnusson i Tumhult hemställer i sin ovanberörda motion, nr 343, att 11 § 3 mom. måtte utgå, enär enligt motionärens förmenande tillräckliga skäl ej föreligga för att vid val av fattigvårdsstyrelse följa andra grunder än i allmänhet vid val av kommunala nämnder.

3 mom.
Motionen nr
343 i A. K.

Utskottet finner sig böra tillstyrka, vad Kungl. Maj:t i denna del föreslagit. De av departementschefen (k. prop. sid. 106—107) till stöd för stadgandet anförda skäl synas utskottet äga full giltighet.

Utskottet.

13 §.

I motionen nr 344 i andra kammaren anför herr Karlsson i Sandviken m. fl. följande:

Motionen nr
344 i A. K.

»I 13 § föreskrives, att kyrkoherde eller hans ställföreträdare äger rätt deltaga i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar och beslut. Häremot kan anmärkas, att, när en nämnd eller styrelse är vald, torde det vara överflödigt att dessutom hava självskrivna ledamöter, vilka äga deltaga i beslutet. Vi anse alltså, att det är nödvändigt, att den, som skall ha beslutanderätt i detta fall, även är vald av kommunens medlemmar och på detta sätt tillhör styrelsen. Det möter ju för övrigt intet hinder, att präst, som har särskilda egenskaper för uppdraget, väljes till ledamot.»

Då kyrkoherden eller hans ställföreträdare på grund av sin tjänst erhåller en ingående kännedom om församlingens invånare, finner utskottet det synnerligen önskligt, att han deltagar i fattigvårdsstyrelsernas arbete. Att därvid införa den begränsningen att vederbörande prästman skulle deltaga allenast i styrelsens förhandlingar och icke i dess beslut synes utskottet mindre lämpligt och ägnat att minska hans intresse. Utskottet har därför funnit sig böra avstyrka motionen.

Utskottet.

18 §.

Herr Hage anför i motionen nr 353 i andra kammaren beträffande Kungl. Maj:ts förslag, att beslut om tilldelande av arvode till fattigvårdsstyrelsens ordförande eller förhöjning därav skall underställas Kungl. Maj:ts

Motionen nr
353 i A. K.

befallningshavandes prövning: »Då detta förslag ur *principiella* utgångspunkter synes vara synnerligen betänkligt och måste innebära ett tillmötesgående mot kravet på, att kommunernas självbestämmanderätt skall inskränkas, och då beslut av denna art i alla fall kan överklagas, anser jag, att det ej bör bifallas av riksdagen.»

Utskottet.

Enligt 74 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet i dess lydelse enligt lagen den 13 juni 1913 erfordras Kungl. Maj:ts befallningshavandes godkännande för att giva gällande kraft åt kommunalstämmans beslut om gottgörelse eller arvode åt kommunalnämndens ordförande eller förhöjning därav. Enligt 26 § i lagen om allmän pensionsförsäkring gälla liknande bestämmelser beträffande ordförande i pensionsnämnd. Utskottet har ej ansett skäl föreligga att ifråga om ersättning åt fattigvårdsstyrelsens ordförande tillämpa andra bestämmelser än de, som gälla enligt nyssnämnda författningar.

21 §.

Utskottet.

Utskottet finner vissa betänkligheter förenade med den stränga ansvarsskyldighet, vilken såväl i fattigvårdsförordningen som enligt förevarande stadgande ålägges ledamöterna i fattigvårdsstyrelse. Huru denna fråga bör ordnas, kan emellertid vara föremål för olika meningar. Utskottet har närmast tänkt sig, att ansvarsskyldighet kunde stadgas efter samma grund som för ledamöter i styrelse i aktiebolag eller så, att fattigvårdsstyrelsens ledamöter ansvarade endast för det fall, att de uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat samhället skada. Då nödig utredning i ämnet icke kan äga rum i nu förevarande sammanhang samt det naturligen är önskligt, att samtidigt upptages till övervägande frågan om den likartade ansvarsskyldighet, som enligt gällande bestämmelser åligger ledamöter i kommunalnämnd samt i kyrko- och skolråd m. fl., har utskottet ansett sig böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till ändrade bestämmelser om den ansvarsskyldighet, som bör åligga ledamöter i fattigvårdsstyrelse.

27 §.

*Motionen nr
344 i A. K.*

Uti den av herr Karlsson i Sandviken m. fl. väckta motionen hemställes, att för att beständare markera, att försörjning medelst omgång icke får äga rum, ordet »må» måtte ändras till »få».

Då det i lagförslaget använda uttrycket »må icke» måste anses innefatta ett bestämt förbud, har utskottet saknat anledning att tillstyrka motionen.

Utskottet.

29 §.

Herr Karlsson i Sandviken m. fl. hava i sin motion föreslagit införande i lagen av förbud att vid utackordering åtskilja man och hustru, moder och barn samt syskon. Samma motionärer hemställa, att i sista stycket av paragrafen orden »må ej» utbytas mot »få ej».

Motionen nr 344 i A. K.

De i motionen angivna synpunkterna böra tydligen så långt ske kan vara vägledande vid utackordering av understödstagare. Då någon ovillkorlig giltighet emellertid icke kan givas åt en bestämmelse om iakttagande av dessa synpunkter, utan densamma allenast skulle få form av en anvisning, vars tillämpning i det särskilda fallet måste bero på föreliggande omständigheter, finner utskottet sig ej kunna tillstyrka införande i lagen av ett stadgande av angivna innehåll. Däremot synes det utskottet, som om de reglementen, vilka skola upprättas för kommunernas fattigvård och fastställas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, lämpligen borde upptaga föreskrifter i denna riktning.

Utskottet.

Det i motionen framställda yrkandet om utbytande i sista stycket av »må ej» mot »får ej» har utskottet på skäl, som anförts vid 27 §, ansett sig böra avstyrka.

I Kungl. Maj:ts förslag har föreskrivits, att skriftligt kontrakt *skall* upprättas om utackordering. På flera håll har uttalats farhågor för att denna föreskrift skulle motverka anskaffandet av goda fosterhem, i det många, som eljest vore villiga att mottaga fosterbarn, skulle draga sig tillbaka, om skriftliga kontrakt ifrågasattes. Vidare har framhållits, att upprättandet av skriftliga kontrakt skulle förorsaka fattigvårdsstyrelserna besvär utan att vara till någon verklig nytta. Då utskottet ej heller för sin del känner sig övertygat, att en ovillkorlig föreskrift här-om är av behovet påkallad, har utskottet föreslagit att ersätta ordet *skall* med *bör*.

31 §.

Herr Magnusson i Tumhult har i sin motion, nr 343, påyrkat, att denna paragraf måtte formuleras på sätt, som föreslagits i en av motionären inom fattigvårdslagstiftningskommittén avgiven reservation, eller sålunda:

Motionen nr 343 i A. K.

»För mottagande av understödstagare, vilka icke på annat sätt kunna beredas underhåll och erforderlig vård, skall fattigvårdssamhälle, därest

sådant är nödvändigt för fattigvårdens ändamålsenliga handhavande, hava anstalt (fattiggård, ålderdomshem, arbetshem), så inrättad, att understödstagare där kunna beredas lämplig vård och sysselsättning.

Flera samhällen
anstalt.»

Enligt vad motionären framhåller, skulle denna formulering åsyfta att icke pålägga små och ekonomiskt svaga kommuner dryga kostnader för anskaffande av anstalter, vilka i många fall ej torde vara nödvändiga för att åt samhällets understödstagare bereda underhåll och erforderlig vård.

Utskottet.

Skillnaden mellan Kungl. Maj:ts förslag och det av motionären framlagda torde huvudsakligen ligga däruti, att enligt det förra varje samhälle, som vill varda befriat från skyldighet att hava anstalt, egen anstalt eller del i sådan, har att hos Kungl. Maj:ts befallningshavande begära befrielse från denna skyldighet, under det att motionärens förslag icke innehåller något om att sådan befrielse skall sökas eller om vem som skall pröva, huruvida anstalt är nödig eller icke. Antagligen skulle det, även om stadgandet erhöles den av motionären angivna lydelsen, ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande att verkställa en sådan prövning. Då det emellertid synes utskottet vara en fördel, att ett otvetydigt stadgande härom införes i lagen, och det även torde vara lämpligt, att befrielse på förhand sökes i stället för att prövningen göres beroende på anmälan om föreliggande behov, har utskottet funnit den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen böra bibehållas.

32 §.

*Motionen nr
344 i A. K.*

I motionen nr 344 i andra kammaren anföra herr Karlsson i Sandviken m. fl. rörande denna paragraf följande:

»I § 32 andra stycket, andra raden, föreskrives, att äkta makar, där så ske kan, ej böra åtskiljas. En klarare formulering torde för att undvika alla missgrepp här vara behöflig. Detta kan också ske genom att bestämmelsen erhåller följande lydelse: »Äkta makar ha rätt att få bo tillsammans för sig, om ej någon av dem önskar annorlunda.»

Ett nytt mom. bör dessutom tillkomma i § 32, som gör det möjligt för en moder att, därest ej vanvård föreligger, få behålla sina barn hos sig. I de flesta fall är ingenting hårdare för modern, än att behöva skiljas från barnen. Ävenså vore det önskligt, att här också infördes bestämmelser, syftande till att syskon ej finge åtskiljas.»

Herr Nils Nilsson anför i motionen nr 143 i första kammaren följande: *Motionen nr 143 i F. K.*

»I Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om fattigvården m. m. paragraf 32 sista punkten finns stadgat, att minderårig över två år må icke annat än tillfälligtvis och till dess annan anordning kunnat träffas intagas å fattigvårdsanstalt, där ej en från den övriga anstalten skild avdelning för barns omhändertagande och vårdande inrättats.

Denna bestämmelse kommer att för mindre fattigvårdsdistrikts vidkommande förorsaka, att fattigvårdsstyrelse blir tvungen att, vad barnens uppfostran angår, anlita en metod, vilken jag för min del, på grund av vunnit erfarenhet, måste anse som mindre lämplig, nämligen utackorderingsmetoden. Det hade otvivelaktigt med hänsyn till den praktiska efterlevnaden av ifrågavarande lagbestämmelse varit bättre, om sista punkten i 32 § getts sådan lydelse, att barnet för den händelse det kunde beredas bostad hos moder eller annan anhörig, som vore villig att vårda detta och därtill kunde befinnas lämplig, barnet i sådant fall finge vårdas å anstalten. Dock skulle det tillkomma fattigvårdsstyrelse att i sådant fall träffa avgörande.

Det kan ju mycket ofta inträffa, att moder och barn samtidigt intagas å fattigvårdsinrättning och synnerligen ofta torde detta vara fallet beträffande ogifta mödrar. Det vore i sådant fall bättre för såväl moder som barn, om de kunde bo tillsammans. Å ena sidan skulle detta, att modern finge hava barnet hos sig, säkerligen i många fall utgöra ett skydd för henne, förhindrande återfall under de inflytelser, som möjligen kunnat vara orsak till hennes olycka, ty såsom sådan får man nog i flertalet fall betrakta den indirekta anledningen till sådant moderskap. Å andra sidan skulle barnet säkert erhålla kärleksfullare vård, än om det utackorderades till annan person, som kanske för penningens skull påtog sig fostrarens kall. Det kunde också någon gång vara tillfälle att överlämna barnets vård åt far- eller mormoder, som därtill kunde befinnas villig och lämplig.

Jag är icke blind för den fara, som består i den psykologiskt ofördelaktiga inverkan en vistelse vid fattigvårdsanstalt kan utöva på barnets andliga utveckling, men denna fara torde i betydlig grad minskas, sedan de sämsta och i sagda avseende mest skadliga elementen komma i åtnjutande av annan särskild anstaltsvård.

För landsbygdens mindre fattigvårdssamhällens vidkommande är det i allmänhet så, och det måste så vara, att det icke på fattigvårdsanstalterna finnas särskilda avdelningar för barnuppfostring, vadan alltså

ingen annan utväg än utackordering står fattigvårdsstyrelsen övrig. En lagstiftning i denna fråga bör icke avfattas så, att fattigvårdsstyrelse därigenom blir hänvisad ensamt till denna enligt mitt förmenande mindre goda metod.»

Motionären hemställer därför att ifrågavarande stadgande måtte erhålla följande lydelse:

»Minderårig över två år må icke annat än tillfälligtvis och till dess annan anordning hunnit träffas intagas å fattigvårdsanstalt, där ej en från den övriga anstalten skild avdelning för barns omhändertagande och vårdande inrättats, såvida icke barn kan beredas bostad hos modern eller annan anhörig, som till barnets vårdande kan finnas villig och lämplig, i vilket fall det tillkommer fattigvårdsstyrelse att härom besluta.»

*Motionen nr
144 i F. K.*

Vidare påyrkar herr Petré i motionen nr 144 i första kammaren sådan ändring av stadgandet i sista stycket av 32 §, att till fattigvårdsanstalt förlagd barnavdelning blir inhyst i särskild byggnad. Motionären anför i denna fråga följande:

»I motiveringen till detta stadgande har departementschefen anført, att det vore önskligt, att man helt kunde förbjuda barns vårdande å anstalter för vuxna, men har av ekonomiska hänsyn icke ansett sig kunna framlägga ett så långt gående förslag utan nöjt sig med den av fattigvårdslagstiftningskommittén föreslagna medelvägen, som nämnda stadgande innebär. Det synes mig dock kunna ifrågasättas, om man med den avfattning stadgandet ifråga erhållit, med säkerhet vinner vad som med detsamma åsyftas, nämligen att förekomma det hitintills mångenstädes rådande missförhållandet, att barn få växa upp tillsammans med fattigvårdsanstaltens understödstagare. Till förhinderande härav torde det vara nödvändigt föreskriva, att barnavdelningen förläggas till särskild byggnad och att den står under ledning av egen sakkunnig vårdarinna.»

Utskottet.

Utskottet finner det innebära vissa betänkligheter att fastslå en bestämd rätt för äkta makar att under alla förhållanden få bo tillsammans å anstalt och har därför ej kunnat tillstyrka det i motionen nr 344 härom framställda yrkandet.

Vad beträffar det yrkande, som i anledning av stadgandet i sista stycket av förevarande paragraf framställes om rätt att låta barn över två år även för längre tid behållas å fattigvårdsanstalt i sådana fall, då de kunna få vistas hos där intagna nära anhöriga, synes det utskottet, som om dessa barns fortsatta vistelse å en för äldre understödstagare avsedd anstalt under alla förhållanden erbjuder så stora faror, att utskottet för

sin del ej kan tillstyrka detta yrkande. Å andra sidan finner utskottet den av herr Petrén i hans motion gjorda hemställan med avseende å beskaffenheten av den särskilda barnavdelningen ej heller böra vinna bifall. Kungl. Maj:ts förslag synes utskottet utgöra en lämplig medelväg mellan vad som i detta stycke är önskligt och möjligt.

I motionen nr 342 i andra kammaren hemställer herr Leander, att »i fråga om den personal, som skall anställas vid fattigvårdsanstalterna och arbetshemmen, vissa kompetensvillkor skola föreskrivas i själva lagtexten, såsom genomgången utbildningskurs eller andra nödvändiga förutsättningar för kallet.» Till stöd härför anför motionären följande:

*Motionen nr
342 i A. K.*

»I §§ 31—34 föreskrives, att fattigvårdsanstalter och arbetshem skola upprättas. Departementschefen finner, att tillgång på personal, som är särskilt utbildad och kunnig ifråga om fattigvård och sjukvård, är för anstaltvårdens tillfredsställande utveckling av den allra största betydelse, men anser det knappast lämpligt att i lagen införa bestämmelser om fordran på vissa kvalifikationer för fattigvårdspersonalen. Det kan dock ifrågasättas, om icke på grund av sakens stora vikt bestämmelser därom borde inflyta i själva lagtexten, enligt vad svenska fattigvårdsförbundet m. fl. påyrkat. Annars kunna, trots inspektion och dylikt, vederbörande här och var frestas att anställa personal, som är icke mest lämplig utan mest billig. Det förtjänar anmärkas, att riksdagen anhållit om utbildningskursers anordnande för fångvårdsmän, på det att de måtte bli bättre skickade för sina uppgifter, vilka i många fall sammanfalla med fattigvårdspersonalens. Jag tillåter mig följaktligen föreslå, att även ifråga om sistnämnda personal vissa kompetensvillkor måtte uppställas.»

Betydelsen av att å fattigvårdsanstalterna erhålla fullt lämplig personal kan även enligt utskottets mening ej nog starkt betonas. Utan lämplig personal bliva de uppoffringar, som göras för anläggning och underhåll av anstalterna, till föga gagn. Särskilt gäller det, att för anstalterna erhålla dugliga föreståndare eller föreståndarinnor. Emellertid möta vissa betänkligheter mot att i lagen giva en föreskrift rörande beskaffenheten av den personal, som bör anställas vid anstalterna. Även om man begränsar sig till föreståndare och föreståndarinnor, kan man ej för närvarande uppställa kravet på viss genomgången utbildningskurs. Tillräckliga förutsättningar kunna för övrigt vinnas även på annat sätt, närmast genom föregående tjänstgöring på en annan anstalt. Och även annan föregående verksamhet kan ju tänkas

Utskottet.

göra en person skicklig att förestå åtminstone en mindre fattigvårdsanstalt. Den rent personliga lämpligheten spelar naturligen en avgörande roll. Utgår man härifrån, skulle en föreskrift i lagen komma att inskänka sig till en erinran därom att vid tillsättande av platser å anstalterna hänsyn borde tagas till att vederbörande sökande visat sig äga nödiga förutsättningar för befattningens skötande. En dylik allmän föreskrift torde emellertid vara av ringa betydelse. För övrigt ligger det i sakens natur, att fattigvårdsstyrelserna, då det gäller att besätta lediga platser, sträva att erhålla de lämpligaste av de personer, som stå dem till buds. Utskottet har därför ansett sig icke kunna förorda intagande i lagen av något stadgande rörande kompetensvillkor för anstaltspersonalen.

33 §.

Propositionen.

Förevarande paragraf innehåller stadgande om en ny art av fattigvårdsanstalter, som benämnas arbetshem. Dessa äro avsedda för omhändertagande av dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen kunna emottagas eller behållas å anstalt, som omförmäles i 31 §, dels ock försörjningspliktiga; vilka jämlikt stadgandet i 71 § av fattigvårdsstyrelse förelagts arbete. Nödigt antal arbetshem skall för varje landstingsområde upprättas genom landstingets försorg, varvid två eller flera landsting må förena sig om gemensamt arbetshem. För stad, som ej deltagar i landsting, skall arbetshem upprättas genom stadsfullmäktiges försorg. Arbetshem må dock kunna upprättas även av annan än landsting eller dylik stad. Män och kvinnor må ej intagas i samma arbetshem, så vida ej för dem finnas fullständigt skilda avdelningar. Personer under aderton år må ej intagas i arbetshem.

I den kungl. propositionen (sid. 199) erinrar departementschefen, att från några håll framställts yrkanden på att dessa arbetshem skulle vara statsanstalter, varefter han anför: »Även om yrkandet att med hänsyn till dessa hems uppgift desamma rent av borde vara statsanstalter, ej synes böra vinna avseende, lär det dock vara uppenbart, att staten bör ägna arbetshemmen ett synnerligt intresse. Det synes sålunda högeligen önskvärt, att staten i en eller annan form lämnar bidrag till dessa hem. Stora svårigheter möta emellertid mot att redan nu framlägga förslag om statsbidrag. Anstalterna kunna nämligen bliva av mycket växlande beskaffenhet: på ett håll kunna större anstalter be-

finnas ändamålsenliga, på ett annat kunna småhem för något tiotal personer vara att föredraga. Det synes mig därför lämpligast att avvakta de förslag och planer till anstalter, som komma att av landstingen uppgöras. Först därefter synes frågan om statsbidragens storlek och villkoren därför kunna vinna sin slutliga lösning. Emellertid synes det vara av vikt, att *statsmakterna i princip uttala, att statsbidrag till arbetshemmens uppförande och drift skall utgå*. Det lärer vidare ankomma på inspektionsmyndigheterna att genom initiativ, råd och förslag verka för att frågan om arbetshems anordnande snarast upptages till behandling inom landstingen, så att förslag om statsbidrag inom en snar framtid må kunna framläggas. Genom villkoren för statsbidrags meddelande torde ett påskyndande kunna äga rum av arbetshemmens tillkomst, vilket givetvis är av stor betydelse.»

Herr Petrén påyrkar i sin motion, nr 144 i första kammaren, så-
dan ändring i förevarande paragraf, att män och kvinnor under inga
förhållanden må intagas å samma arbetshem samt anför till stöd för
detta yrkande följande:

*Motionen nr
144 i F. K.*

»I 33 § är bland annat stadgat, att män och kvinnor ej må intagas i samma arbetshem, såvida ej för dem finnas fullständigt skilda avdelningar. Detta stadgande synes mig ej vara tillfyllest. Själv har departementschefen i sin motivering till denna paragraf framhållit, att man, med hänsyn till egenskaperna hos en del av dem, som komme att befolka arbetshemmen, icke bör underskatta svårigheten att hava män och kvinnor i samma arbetshem, ehuru alltid i fullkomligt skilda avdelningar, men har departementschefen dock ansett sig kunna acceptera ovannämnda av fattigvårdslagstiftningskommittén föreslagna bestämmelse, då han utgått ifrån, att åtskillnaden mellan avdelningarna skall bli fullständig och tillsynen kunna bli verksam. Häremot är emellertid att invända, att dessa arbetshem dock äro avsedda att vara öppna anstalter och att den för tillsynen nödiga personalen givetvis måste bli avsevärt större, därest avdelningar för de olika könen skulle finnas å ett och samma arbetshem. Fråga är därför, om det från ekonomisk synpunkt bleve någon vinst med ett dylikt kombinerat arbetshem. Att medgiva avdelningar för både män och kvinnor å samma arbetshem, synes för övrigt så mycket mindre nödigt, som ett landsting, därest det skulle finna det alltför betungande att själv anordna arbetshem för de olika könen, enligt lagförslaget kan för ändamålet förena sig med andra landsting. I varje fall är det — med hänsyn därtill, att det till

stor del blir moraliskt defekta individer, som komma att intagas på arbetshemmen — till förhindrande av missförhållanden å dessa enligt mitt förmenande av behovet påkallat, att arbetshem för män och arbetshem för kvinnor städse förläggas till helt skilda platser.»

Utskottet.

Då förening för anordnande av gemensamt arbetshem bör kunna äga rum även mellan landsting och stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting, men detta ej tydligt framgår av Kungl. Maj:ts förslag, har utskottet vidtagit en omformulering av paragrafen i denna del, varvid första och andra styckena sammanslagits.

I enlighet med herr Petréns yrkande har utskottet vid föreskriften om att män och kvinnor ej må intagas i samma arbetshem uteslutit orden »så vida ej för dem finnas fullständigt skilda avdelningar».

I herr Leanders under 32 § omnämnda motion har jämväl påyrkats införande i lagen av föreskrifter om kompetensvillkor för personalen vid arbetshemmen. Enligt utskottets mening kan någon bestämmelse härom ej lämpligen intagas i lagen, men utskottet har likväl velat ifrågasätta, huruvida icke Kungl. Maj:t vid fastställande av reglemente för arbetshemmen eller i annat sammanhang bör förbehålla sig att godkänna föreståndare för arbetshem.

Utskottet instämmer till alla delar i departementschefens ovannämnda uttalande rörande behovet av statsbidrag till arbetshemmens uppförande och drift och vill för sin del betona angelägenheten av att Kungl. Maj:t så snart ske kan låter verkställa utredning rörande utgående av sådant bidrag samt för riksdagen framlägger förslag därom.

40—42 §§.

Propositionen.

Uti dessa paragrafer har Kungl. Maj:t föreslagit, att det landsting, inom vars område det fattigvårdssamhälle är beläget, där den vårdade har hemortsrätt, skall ersätta samhället den avgift, som av samhället erlagts för vård å vissa anstalter, nämligen å statens anstalt för sinnessjuka (40 § 1 st.), å anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa eller fallandesjuka, vilken tillhör landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, å enskild anstalt för sinnesslöa eller fallandesjuka, vilken åtnjuter statsbidrag eller blivit av Konungen för ändamålet godkänd (40 § 2 st.), å anstalt för tuberkulösa eller för vanföra, vilken åtnjuter statsbidrag (41 § 1 mom.) samt å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning (42 §). Vidare har (41 §

2 mom.) föreslagits, dels att, om landsting upprättar anstalt för personer lidande av annan kronisk eller obotlig sjukdom än tuberkulos eller vanförhet, tillfälle till vård åt fattiga sjuka bör där beredas och avgiften för fattigvårdssamhället ej fastställas till mer än hälften av vårdkostnaden, dels att, om fattigvårdssamhälle berett fattiga sjuka, som här sägs, vård å särskild anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn, fattigvårdssamhälle må av vederbörande landsting erhålla gottgörelse med hälften av det belopp, vartill vårdkostnaden uppgått, med rätt för landstinget att för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de villkor, som kunna finnas lämpliga.

Herr Eriksson i Grängesberg har i motion nr 350 i andra kam-maren hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 40 §, 41 § 1 mom. och 42 §, att den gottgörelse, som fattigvårdssamhälle enligt dessa lagrum äger utfå av landsting, i stället må lämnas av staten samt att, därest på sätt i 41 § 2 mom. sägs av landsting eller fattigvårdssamhälle upprättas anstalt för vård av kroniskt eller obotligt sjuka, eller därest sådan anstalt upprättas av två eller flera fattigvårdssamhällen gemensamt, hälften av vårdkostnaden skall betalas av staten, en fjärdedel av landstinget och en fjärdedel av vederbörande fattigvårdssamhälle.

*Motionen nr
350 i A. K.*

Till stöd för denna hemställan anför motionären, efter att hava omnämnt bestämmelserna i förevarande paragrafer, följande:

»Dessa bestämmelser åsyfta att verka utjämning på kommunernas fattigvårdskostnader och även att kraftigt främja en bättre och mera tidsenlig omvårdnad av de behövande varom här är fråga. Man kan vara synnerligen tveksam, huruvida lagförslaget, som fortfarande bibehåller primärkommunerna som fattigvårdssamhällen, bör läggas till grund för ny lagstiftning på ifrågavarande område. Det verkligt rationella torde vara att införa landstingsområdet som fattigvårdssamhälle. Då ett yrkande i sådan riktning emellertid måste innebära förnyad utredning och ytterligare årslång väntan på en ny, synnerligen välbehörlig fattigvårdslag, anser jag mig icke kunna framställa yrkande härom. Emellertid synes mig vara nödigt, att lagen ändras i sådan riktning, att kommunernas fattigvårdstunga ytterligare lättas och att statens medverkan tages i större anspråk. Landstingen äro redan betungade med kostnaden för sjukvård och andra viktiga angelägenheter, varför de böra, i långt mindre omfattning, än vad Kungl. Maj:t föreslår, åläggas medverka till fattigvårdens ordnande.

De bidrag till fattigvårdskostnaderna som enligt förenämnda §§

skola lämnas av landstingen synas mig i stället böra överflyttas på staten. Bland de mest beklagansvärda av alla fattiga äro de kroniskt sjuka. Enligt propositionen skall vårdkostnaden för dessa personer delas med hälften mellan landstinget och fattigvårdssamhället. För att ytterligare lindra kommunernas fattigvårdsbörd och för att befordra tillkomsten av vårdanstalter för fattiga kroniskt sjuka, anser jag, att staten bör bekosta hälften av deras vårdkostnad, landstinget en fjärdedel och fattigvårdssamhället en fjärdedel.»

Motionen nr
343 i A. K.

Uti den av herr Magnusson i Tumhult avgivna motionen, nr 343, har påyrkats, att andra stycket av 41 § 2 mom. måtte utgå och att den i första stycket av samma mom. stadgade vårdavgift ej borde få överstiga tre fjärdedelar av vårdkostnaden. Motionären åberopar en av honom och en annan ledamot i fattigvårdslagstiftningskommittén vid detta lagrum avgiven reservation (k. prop. sid. 227—228).

Utskottet.

Vad först beträffar frågan huruvida den gottgörelse, som i de i 40 §, 41 § 1 mom. och 42 § omförmälda fall skulle beredas fattigvårdssamhällena för utgivna vårdavgifter, skall utgå från landstinget eller staten, finner utskottet övervägande skäl tala för att denna gottgörelse erhålles av landstingen. Statens deltagande i kostnaderna för den vård av sjuka och abnorma, varom här är fråga, torde böra avgöras efter särskilda grunder och avse deltagande i denna vård i allmänhet och ej blott för fattiga. Att nu lämna en allmän föreskrift om att staten skulle ersätta kommunernas vårdavgifter skulle alltså föregripa ett ordnande av frågan ur de synpunkter, som eljest kunna befinnas riktiga. I likhet med fattigvårdslagstiftningskommittén vill utskottet emellertid i detta sammanhang framhålla vikten av att bristen på anstaltsplatser för sinnessjuka varder snarast möjligt på något sätt avhjälpt.

Då numera anslag beviljats jämväl för statsanstalter för sinnesslöa, torde fattigvårdssamhällenas vårdavgifter även å dessa böra ersättas, och har därför ett tillägg gjorts i 40 §.

Överflyttningen från fattigvårdssamhällena till landstingen av de kostnader, som avses i 40 § och 41 § 1 mom., synes så till vida ej böra väcka betänkligheter, som dessa kostnader i båda fallen utgå efter samma grunder. Emellertid skulle genom det föreliggande förslaget till lag om fattigvården så många ökade förpliktelser läggas på landstingen, att den ojämnhet i utdebiteringen av landstingsskatt, som redan nu förefinnes, sannolikt kommer att väsentligt ökas. På grund av kris-

tidsförhållandena hava för övrigt kostnaderna för anstalter av olika slag väsentligt stegrats. För att undvika en alltför stark ökning av landstingsskatterna och samtidigt stödja de svagare landstingsområdena synes det angeläget, att staten i ökad utsträckning medverkar vid bestridande av kostnaderna för sjuk- och abnormvård, som avses i nyssnämnda lagrum. Vad beträffar kostnaden för vård av sinnesslöa och fallandesjuka kan enligt utskottets mening ifrågasättas en höjning av de nu utgående statsbidragen. Detsamma gäller också ifråga om vården av tuberkulösa och vanföra, ehuru vad de förra angår vid innevarande års riksdag föreslagits och av riksdagen beslutats viss höjning i statsbidraget. För landstingens sinnessjukvård har hittills ej utgått statsbidrag; på Kungl. Maj:ts prövning beror för närvarande en framställning om uppdelning av sinnessjukvården mellan staten och landstingen, och torde frågan om statsbidrag till landstingen för nämnda vård därvid lämpligen böra övervägas. Utskottet anser därför hemställan böra göras, att Kungl. Maj:t täcktes låta föranstalta om utredning rörande ökning av de statsbidrag, som utgå för vård av sinnesslöa, fallandesjuka, tuberkulösa och vanföra, och om medgivande av statsbidrag för vård å sinnessjukhus, som tillhöra landsting och de städer, som ej deltaga i landsting, samt för riksdagen så snart ske kan framlägga förslag härom.

Behovet av särskilda vårdanstalter för understödstagare, som lida av kronisk eller obotlig sjukdom — fränsett tuberkulösa och vanföra, vilka avses i 41 § 1 mom. — är, enligt vad från olika håll betonats, mycket stort. I de av rikets fattigvårdsstyrelser till fattigvårdslagstiftningskommittén avlämnade uppgifterna rörande understödstagarna år 1907 betecknas 5,497 vara »svårare kroniskt sjuka». Kommittén yttrar beträffande dessa: »Med hänsyn till arten av de sjukdomar, som det här gäller (kräfta, bensår, hjärt- och nervsjukdomar o. s. v.), är det förenat med stora svårigheter att lämna erforderlig vård å de vanliga fattigvårdsanstalterna med deras små resurser. Härtill kommer att deras vårdande å dessa medför obehag för övriga å anstalten intagna personer. En förändring till det bättre bör visserligen kunna vinnas genom lämpligare anordningar å fattigvårdsanstalterna. Men för att få någon varaktig förbättring kräves ovillkorligen, att man kan överlämna vården av dessa svårare sjuka till särskilda anstalter.»

På sätt så väl kommittén som departementschefen framhållit böra anstalter för vård av kroniskt sjuka icke ordnas enbart för understödstagare utan, i likhet med andra sjukvårdsanstalter, för sjuka i allmänhet. Frågan om ordnandet av vården för kroniskt sjuka ligger därför egent-

ligen utanför fattigvårdslagstiftningen. Då en tillfredsställande vård av understödstagare, som lida av svårare kroniska sjukdomar, icke kan lämnas, utan att sjukvården för kroniskt sjuka i allmänhet ordnas, kan dock detta senare spörsmål icke i detta sammanhang lämnas obeaktat. Både kommittén och departementschefen hava framhållit angelägenheten av att denna fråga snarast möjligt upptages till utredning, och utskottet vill för sin del ytterligare understryka angelägenheten av att frågan snart bringas till lösning. Beträffande sättet härför har även utskottet den uppfattningen, att anskaffandet av anstalterna och ombesörjandet av vården bör i främsta rummet bliva en landstingens angelägenhet. För att underlätta landstingens uppgift torde här såsom ifråga om tuberkulosvården staten böra lämna bidrag till både byggnads- och driftkostnaderna. De grunder, som i övrigt här böra följas, torde först kunna uppgöras vid den utredning, som Kungl. Maj:t lärer böra anordna. Huruvida den i herr Erikssons i Grängesberg motion angivna grund för vårdkostnadens fördelning eller någon annan skall komma till användning bör då naturligen också tagas under överbäggande.

I den mån landstingen upprätta dylika sjukhem, böra dessa naturligen stå öppna jämväl för sjuka, för vilka fattigvårdssamhällena hava att bekosta vården. Därvid synes en begränsning böra äga rum med hänsyn till vårdavgiftens storlek, och finner utskottet sig icke hava något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, att denna avgift ej må överstiga hälften av vårdkostnaden, vadan herr Magnussons i Tumhult yrkande på avgiftens bestämmande till tre fjärdedelar av samma kostnad avstyrkes.

Ehuru tillkomsten av landstingsanstalter och beredande av plats för kroniskt sjuka understödstagare å dessa tvivelsutan skulle utgöra den bästa lösningen av här föreliggande fråga, måste man dock räkna med, att det tager en avsevärd tid, innan landstingen hinna ordna sådana sjukhem. Vikten av att det sörjes på ett tillfredsställande sätt för dessa understödstagare, vilkas vårdande i hemmen och på de vanliga anstalterna är förenat med så stora svårigheter, mana dock till att tänka även på andra utvägar. Vad beträffar det härom framlagda förslaget i 41 § 2 mom. andra stycket, synes utskottet inga betänkligheter kunna möta mot ett stadgande av bidrag från landstingen till de vårdavgifter, som fattigvårdssamhällena betalt för vård av understödstagare å enskilda föreningar tillhöriga sjukhem; redan nu lämna flera landsting bidrag till sådana hem. Däremot förefinnas vissa betänkligheter mot att föreskriva landstingsbidrag till kommunala sjukhem eller sjukavdelningar vid fattig-

vårdsanstalterna. Dels kan ett uppmuntrande av sådana sjukhem eller sjukavdelningar för enbart understödstagare vara ägnat att undanskjuta tillkomsten av de ovan nämnda landstingsanstalterna. Dels innebär ett understödjande av desamma ett gynnande av de större kommunerna, särskilt städerna, som lättast kunna åstadkomma sådana. Emellertid torde det vara av så stor vikt, att värden av de kroniskt sjuka bringas i ett bättre läge, att nämnda betänkligheter böra vika. Då landstingen hava i sin hand att uppställa lämpliga villkor för beviljande av gottgörelse i detta fall, torde de ovan antydda olägenheterna i väsentlig grad minskas. Utskottet har därför ansett sig böra avstyrka bifall till herr Magnussons i Tumhult yrkande, att andra stycket i förevarande moment skulle utgå.

Då utgivande av bidrag till fattigvårdssamhällets kostnader för sjuka, varom här är fråga, bör vara ett åliggande för landstingen, vilket även synes vara förslagets mening, har utskottet ansett sig böra utbyta ordet »må» mot »äger».

För att tydligare utmärka innebörden av uttrycket »särskild anstalt» har utskottet efter »särskild» inskjutit orden »samhället eller annan tillhörig».

Frågan huruvida staten bör bidraga till anordnande eller drift av sådana anstalter, som i detta stycke avses, torde böra komma under övervägande i sammanhang med den ovannämnda utredningen om ordnandet av sjukvårdsanstalter för kroniskt sjuka.

Ehuru genom antagande av det nu föreliggande förslaget väsentliga lättnader komma att beredas kommunerna, åstadkommes därigenom ingen direkt utjämning mellan kommunerna, utan torde även fortfarande kvarstå det missförhållandet, att en del kommuner hava oproportionerligt stora omkostnader för fattigvården. Denna olägenhet kan ej anses afhjälpt genom den provisoriska skatteutjämning, som beslöts vid 1917 års riksdag. Frågan om en mera omfattande skatteutjämning lär komma att tagas under övervägande i sammanhang med den utredning av den kommunala beskattningen, som för närvarande beror på Kungl. Maj:ts prövning. Då den del av denna utredning, som hittills föreligger, avsett andra delar av beskattningsfrågan och skatteutjämningen skulle tillhöra ett senare skede av reformarbetet, har något förslag om åtgärder för en sådan ännu icke framkommit. Då genom den nya fattigvårdslagstiftningen ökade förpliktelser särskilt i avseende å anstaltsvärden lagts å kommunerna, lär ett ökat behov av utjämning uppstå. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig böra föreslå riksdagen att

hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag om en utjämning av de kommunala skattebördorna, i den mån en dylik utjämning bör äga rum.

43 och 44 §§.

Propositionen.

I dessa paragrafer lämnas bestämmelser angående uppsikten över kommunernas fattigvård. Denna skall liksom förut handhavas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, som hava att vaka över att fattigvården inom länen i enlighet med lagen om fattigvården och i övrigt gällande stadganden ändamålsenligt ordnas och handhavas, så att de behövande komma i åtnjutande av det underhåll och den vård, som omständigheterna påkalla. I vad som rör fattigvårdsförvaltningen inom länen skola Kungl. Maj:ts befallningshavande hava biträde av särskilt tillsatta tjänstemän, fattigvårdskonsulenter, vilka jämväl skola hava till uppgift att tillhandagå med råd och anvisningar rörande fattigvården. Dessutom skall finnas en statens fattigvårdsinspektör, på vilken det ankommer att verka för fattigvårdens ändamålsenliga ordnande och främja dess utveckling. Fattigvårdsinspektören skall ock öva uppsikt över de i 33 § omförmälda arbetshemmen.

Motionen nr 145 i F. K.

I motionen nr 145 i första kammaren uttalar herr Hult, i sammanhang med sitt yrkande, att landstingsområdet måtte utgöra fattigvårds-sambälle, vissa betänkligheter mot att inspektionen över fattigvården skulle bliva en statens angelägenhet och anför härutinnan följande:

»Beträffande inspektionen vågar jag uttala den farhågan, att, om riksdagen går med på det kungl. förslaget om statens inspektion över fattigvården i riket, detta förr eller senare kommer att medföra inrättandet av ännu ett nytt ämbetsverk av så småningom betydande omfattning, förmodligen också med ett byråkratiskt handhavande av fattigvårdsärendena. Ingen borde väl med skäl kunna påstå, att av landstinget anordnad inspektion, med instruktion fastställd av exempelvis Kungl. Maj:t, i verkligheten blir mindre effektiv vid fullgörande av sin huvudsakliga uppgift, nämligen övervakandet av fattigvårdens handhavande ute i bygderna, ej heller mindre lämplig för avlämnande av de uppgifter angående fattigvården, som kunna vara av intresse för statistiken. Är så fallet, borde man undvika en anordning, som kan medföra antydda konsekvenser.»

Herr Magnusson i Tumhult anmärker i sin motion, nr 343, att fattigvårdsinspektörstjänsten torde vara överflödig. Den inspektion av arbetshemmen, som denne skulle utföra, kunde utan olägenheter uppdragas åt Kungl. Maj:ts befallningshavande med tillhjälp av vederbörande kronobetjäning. *Motionen nr 343 i A. K.*

Utskottet har ej kunnat tillstyrka herr Hults hemställan om landstingsområdet såsom fattigvårdssamhälle (se vid 5 §). Så vitt samma motion skulle få anses ineffattande yrkande därom, att inspektionen över fattigvården ändå skulle ombesörjas av landstingen, får utskottet gentemot en sådan anordning hänvisa till vad departementschefen därom anfört (k. prop. sid. 267). *Utskottet.*

Den av samme motionär uttalade farhågan, att statens inspekterande verksamhet skulle giva upphov till skapandet av ett nytt ämbetsverk, torde få anses i väsentlig grad avvärjd därigenom, att tyngdpunkten av inspektionen förlagts till Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Beträffande frågan om fattigvårdsinspektörstjänsten finner utskottet de av departementschefen till stöd för inrättande av en dylik tjänst anförda skäl (k. prop. sid. 272 o. f.) så vägande, att utskottet icke kan tillstyrka herr Magnussons i Tumhult ovanberörda yrkande. Utskottet vill dock härvid betona önskligheten av att inspektionsverksamheten, utan att dess uppgifter eftersättas, hålles inom de gränser, som av departementschefen angivits.

Då den i andra stycket av 43 § förekommande föreskriften, att fattigvårdskonsulenterna skola hava till uppgift att tillhandagå med råd och *anvisningar* rörande fattigvården, möjligen kan föranleda till den uppfattningen, att konsulenterna skulle kunna giva bindande förelägganden, men sådant tydligen är förbehållet Kungl. Maj:ts befallningshavande, har utskottet i stället för orden »råd och anvisningar» infört uttrycket »upplysningar och råd».

Mot den förslagsvis gjorda indelningen i konsulentdistrikt (k. prop. sid. 270) har inom utskottet anmärkts, att Gottlands län icke borde höra till samma distrikt som Östergötlands län, med vilket det icke hade förbindelser, utan sammanföras med Stockholms stad eller Kalmar län. Utskottet har funnit denna erinran beaktansvärd.

48 §.

Bestämmelsen i denna paragraf är visserligen ägnad att i någon mån undanröja de olägenheter, som för vissa kommuner äro förenade *Utskottet.*

därmed att i enskilda hem inom kommunen sjuka och abnorma personer eller sådana, som varit intagna å förbättrings- eller uppfostringsanstalter, emottagas till vård och fostran. Emellertid torde ett behov föreligga att hindra vinnande av hemortsrätt ej blott i sådana fall, då de sjuka och abnorma, som det här gäller, förut varit intagna å sjukvårdsinrättning och under de i paragrafen angivna förutsättningar överlämnats till enskilda hem, utan även då sjuka och abnorma för vård emottagits i enskilt hem utan föregående anstaltsvård. Med den brist på anstaltsplatser, som föreligger för dessa, är det ett önskemål, att familjevård kan beredas dem i så stor utsträckning som möjligt, men detta försvåras, enligt vad erfarenheten ådagalagt, i ej ringa mån, om hemortsrätt vinnes under vistelsen uti sådant hem. Ehuru väl någon gång svårighet kan föreligga att avgöra, huruvida en persons mottagande i ett enskilt hem skett för att vinna vård eller rätteligen utgör en bosättning, synes denna omständighet ej böra utgöra hinder för en utvidgning av det i 48 § föreslagna stadgandet. För att motverka dessa olägenheter skulle emellertid kunna stadgas, dels att det skall vara fråga om vård, som lämnas mot betalning, dels ock att läkare intygar, att vården lämnas för sjukdom eller annan svaghet.

Utskottet har med hänsyn till vad sålunda anförts föreslagit, att bestämmelsen i denna paragraf skall gälla, även då någon mot ersättning mottagits i enskilt hem för erhållande av vård för sjukdom eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet, som blivit av läkare intygad.

54 §.

Utskottet.

I denna paragraf stadgas, att vid väckande hos Kungl. Maj:ts befallningshavande av talan mot annat fattigvårdssamhälle, skall, utom i vissa särskilt angivna fall, dit ingivas bevis om att anmaning skett jämte de handlingar, som enligt 53 § skola åtfölja anmaningen, vid äventyr, om det försummas, att talan ej upptages till prövning. Då i 55 § föreskrives, att talan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande skall anhängiggöras inom viss tid, vid äventyr att rätt till ersättning förfaller, synes det ej nödigt att i 54 § stadga särskilt äventyr för att ansökningshandlingarna skola vara fullständiga, utan bör en komplettering därav kunna äga rum ända till den dag, då talan om ersättning enligt 55 § senast skall anhängiggöras eller, därest ansökan avslås på den grund att de erforderliga handlingarna icke bifogats, ny ansökan inom den stadgade tiden kunna göras med biläggande av handlingarna. Utskottet har där-

för föreslaget, att orden »vid äventyr, om det försummas, att talan ej upptages till prövning» skola uteslutas.

58 §.

Då det synes vara mindre lämpligt, att för de myndigheter samt allmänna anstalter och inrättningar, varom här är fråga, hava samma föreskrifter om tid för talans anhängiggörande och om påföljd för försummande av nämnda tid, som stadgas för fattigvårdssamhälle i 55 § första stycket, har utskottet föreslagit, att hänvisningen därom måtte utgå, varefter lagrummet i denna del skulle få samma lydelse som i kommittéförelaget.

Utskottet.

59 §.

Av fattigvårdslagstiftningskommitténs motivering till denna paragraf framgår, att avsikten ej varit att medgiva fattigvårdssamhälle att räkna den i paragrafen stadgade tid av två år för sökande av gottgörelse hos landstingen för det fall, att ersättning förut sökts från staten. För att tydliggöra detta torde det vara lämpligt att i lagen uttala, att de tvister, vid vilka nämnda tid får beräknas, äro sådana, som förts mellan fattigvårdssamhällen eller mot enskild. Utskottet har därför föreslagit ett tillägg härom.

Utskottet.

62 §.

Herr Karlsson i Sandviken m. fl. hemställa i ovanberörda motion, att bestämmelsen om understödstagares återbetalningsskyldighet måtte utgå, enär den, som råkade i nöd, borde få den hjälp, som behövdes, utan att han därför skulle återbetala densamma, samt denna återbetalningsskyldighet visat sig ha synnerligen ringa ekonomisk innebörd, i det de summor, vilka under år 1907 inom hela landet influtit som ersättning från understödstagare för lämnad fattigvård, tillsammans utgjort endast $1\frac{2}{3}$ % av kommunernas hela utgiftssumma för fattigvården.

Motionen nr 344 i A. K.

Såsom motionärerna anført, torde stadgandet om understödstagares skyldighet att ersätta fattigvården ej vara av någon större ekonomisk betydelse för fattigvårdssamhällena. Ur principiell synpunkt har ett dylikt stadgande dock en betydelse, som ej bör underskattas, och fattigvårdsstyrelserna lära i allmänhet hava förfarit med varsamhet, då det gällt uttagande av ersättning. Genom stadgandena i 62 och 65 §§ av förslaget hava fattigvårdssamhällets rättigheter i detta avseende närmare

Utskottet.

bestämts, vadan farhågor för missbruk av ersättningsrätten för framtiden torde få anses uteslutna. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka bifall till det i motionen framställda yrkandet.

63 §.

*Motionen nr
344 i A. K.*

I den av herr Karlsson i Sandviken m. fl. avlämnade motionen har jämväl hemställts, att stadgandena om ersättningsskyldighet för försörjningspliktig skulle utgå ur förslaget.

Utskottet.

Ett bifall till motionen skulle tydligen föranleda, att stadgandena i 3 och 4 §§ om försörjningsplikt i många fall skulle bliva en tom bokstav. Utskottet hemställer därför om avslag å motionen i denna del.

64 §.

I fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag finnes under 66 § upptaget ett emot 64 § i Kungl. Maj:ts förslag svarande stadgande av följande lydelse:

»Där fattigvårdssamhälle till åtgärder för förebyggande av framtida fattigvårdsbehov eller för ändamål, som i 37 § andra stycket sägs, anslagit särskilda medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande, ankommer det på fattigvårdssamhället att bestämma, huruvida ersättningsskyldighet, varom i 65 § stadgas, skall äga rum för understöd, som utlämnas av dessa medel.»

*Motionen nr
343 i A. K.*

Herr Magnusson i Tumhult har i sin ovannämnda motion, nr 343, under åberopande av kommitténs förslag, uttalat, att den av Kungl. Maj:t föreslagna utvidgningen av fattigvårdssamhällets befogenhet i detta avseende icke syntes böra vinna bifall samt på grund härav föreslagit ändring i Kungl. Maj:ts proposition.

Utskottet.

Enligt utskottets mening kunna åtskilliga fall förekomma, då det är av vikt att kunna på förhand förklara, att ett lämnat understöd icke skall ersättas. När det möter svårigheter att i lagen angiva de olika fall, då en dylik understödsverksamhet kan behövas, torde det vara lämpligast att åt stadgandet giva en allmän avfattning. Naturligen får stadgandet icke så förstås, att fattigvårdssamhället skulle äga frihet att förklara, att de medel, som anslås för att fullgöra den ordinära understödsverksamheten, skulle utdelas utan ersättningsskyldighet. Här gäller det blott medel, som utanför den vanliga fattigvårdsbudgeten anslås, an-

tingen för att fattigvårdsstyrelsen må hava till sitt förfogande ett lämpligt belopp, ur vilket understöd kan givas i särskilda fall, eller också för att lämna understöd, då allmänna olycka eller allmän kristid inträffat.

Bestämmelsen ifråga skulle tillmötesgå en på många håll närd önskan att fattigvårdens organiserade verksamhet skulle kunna tagas i anspråk för ändamål, som hittills ej fallit inom fattigvårdens område, utan anförtrotts särskilda organisationer och varigenom en ofta skadlig splittring uppstått i fråga om samhällelig understödsverksamhet. Utskottet får därför avstyrka motionen.

75 §.

Herr Törnkvist har i en i andra kammaren väckt motion, nr 349, yrkat, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 75 §, att den däri Kungl. Maj:ts befallningshavande medgivna rätten att döma vissa på anstalt intagna till tvångsarbete måtte utgå och ersättas med bestämmelser om öppet domstolsförfarande. Till stöd härför anföres i motionen följande:

*Motionen nr
349 i A. K.*

»I § 74 av Kungl. Maj:ts proposition, 135, föreslås riksdagen till antagande bl. a. följande: »Undandraget sig någon, som intagits å anstalt eller inställt sig eller hämtats till förrättande av arbete utanför anstalt, att fullgöra anvisat arbete, eller lämnar han utan tillstånd arbetet, eller visar han tredska att efterkomma givna föreskrifter, eller gör han sig skyldig till uppförande, som strider mot sedlighet eller god ordning, äger fattigvårdsstyrelsen, där han icke är till arbete oförmögen, tilldela honom varning med erinran om den påföljd, som i 75 § omförmäles.» Den påföljd, som i 75 § omförmäles, är, att, om den felande ej låter sig rätta av i § 74 omnämnd varning, kan Konungens befallningshavande, efter utredning av ärendet, på framställning av fattigvårds- eller anstaltsstyrelse, ådöma den felande tvångsarbete under en tid av minst en månad och högst två år. Det synes som sålunda förslaget innebure, att exempelvis tredska att utföra ett visst angivet arbete skulle kunna rendera en annars oförvitlig person efter blott en varning tvångsarbete på viss tid. Redan detta förefaller mig vara en betänklig sak, synnerligast då man tager i betraktande, att kvalifikationerna hos den styrelsen satt att övervaka vidrörda stadgandes efterlevnad ofta äro av ganska mindervärdig art. De största betänkligheterna resa sig emellertid däremot, att felande kan på administrativ väg bortdömas till tvångsarbete. När nu en ny fattigvårdslag skall avlösa den gamla, vore det väl stort skäl till, att icke i den nya lagen medtogs en bestämmelse, som, fränsett att den icke kommer att kunna tillämpas i andra fall än där fattigvård

enligt förslaget § 1 måste lämnas, får på grund därutav en prägel av klassbestämmelse över sig. Det administrativa förfarandet lämnar naturligtvis icke samma garanti mot godtyckligt och inkorrekt behandlingssätt, som det öppna rättsförfarandet erbjuder. Den uppfostrande betydelsen av ett sådant förfarande måste man ställa sig starkt tvivlande inför. En människa, som redan känner sig leva i starkt beroende utav straffande och hämnande krafter, betraktar en i »hemlighet» åstadkommen dom till tvångsarbete blott såsom en tids förändring av det tvångsläge han kommit i redan vid intagningen på anstalt. Det öppna rättsförfarandet skulle utan allt tvivel ha den betydelsen, att det, samtidigt det poängterade full rättslikhet med andra medborgare vid behandling av en mot samhället begången förseelse, riktade vederbörandes uppmärksamhet på det brott han begått. En god del av de förseelser, som det i § 74 talas om, synes under alla förhållanden icke vara av den art, att de kunna motivera rätt till att, blott efter en enkel varning, på administrativ väg döma till tvångsarbete. Det synes mig därför som att § 75 borde omarbetas så, att det administrativa domsförfarandet utmönstrades.»

Utskottet.

Ur principiell synpunkt torde åtskilliga skäl tala för att ådömande av tvångsarbete sker genom domstol och icke genom administrativ myndighet. Så vitt utskottet erfarit, hava några anmärkningar dock knappast framställts mot den behandling, som kommit ifrågavarande ärenden till del hos Kungl. Maj:ts befallningshavande. Tvärtom vitsordas från olika håll, att Kungl. Maj:ts befallningshavande handhaft dessa ärenden med varsamhet och förstående för tvångsarbetets betydelse. Genom lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913 har numera åt Kungl. Maj:ts befallningshavande överlämnats att förordna om tvångsinternering av alkoholister, och denna uppgift har många beröringspunkter med den verksamhet, varom här är fråga. Så länge tvångsarbete enligt lagen om lösdrivares behandling ådömes genom Kungl. Maj:ts befallningshavande, kan det för övrigt ej vara lämpligt att för de fall, som här avses, välja ett annat förfarande. Därest vid den revision av lösdrivarlagen, som för närvarande pågår, skulle befinnas lämpligt att i målen om lösdriveri införa domstolsförfarande, kommer naturligen även under övervägande frågan om en ändring i förevarande lagrum. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet sig icke kunna tillstyrka motionärens yrkande vid denna paragraf.

Kungl. Maj:ts förslag i förevarande paragraf innebär i förhållande till fattigvårdsförordningen en höjning av maximitiden för tvångsarbetet

från sex månader till två år. En dylik höjning är säkerligen i vissa fall betingad av förhållandena, men å andra sidan tala åtskilliga skäl för att låta med denna höjning anstå, till dess arbetet med revision av lösdri-varlagen slutförts. Tiden för tvångsarbete, vilket ådömes enligt fattigvårdslagen, torde nämligen böra stå i viss relation till de tider, som komma till uttryck i en ny lösdri-varlagstiftning. Även ordnandet av tvångsarbetsanstalterna kan ju tänkas inverka härvidlag. Utskottet har i anledning härav föreslagit, att sex månader skulle bibehållas såsom maximitid för tvångsarbetet.

78 § 1 mom.

I herr Magnussons i Tumbult ovannämnda motion i andra kammaren, nr 343, yrkas att 78 § 1 mom. måtte utgå ur förslaget. Motionären åberopar till stöd för yrkandet den reservation, som han jämte annan ledamot av fattigvårdslagstiftningskommittén avgivit till kommitténs betänkande. Uti reservationen framhålles, att det kunde vara tvivel underkastat, huruvida det, teoretiskt sett, vore riktigt att införa en besvärsmätt på ifrågavarande område och att praktiska skäl talade emot medgivande av besvärsmätt. Enligt reservanternas mening kunde en saklig prövning med minsta tidsutdräkt vinnas med den nuvarande anordningen att hänskjuta saken till fattigvårdssamhället, som efter all sannolikhet skulle finna sig oförhindrat att ändra fattigvårdsstyrelsens beslut, därest sakskäl därtill föranledde. Då den understödssökande även genom en anmälan till Kungl. Maj:ts befallningshavande kunde giva sitt missnöje tillkänna samt påkalla befallningshavandens åtgärd mot samhället, och befallningshavanden hade i sin makt att tillhålla fattigvårdssamhället att fullgöra sin skyldighet att lämna fattigvård i de i lag bestämda fall, syntes den behövandes intresse vara på ett fullt betryggande sätt tillgodosett. Det patriarkaliska tillvägagåendet att genom en anmälan påkalla befallningshavandens ingripande syntes äga obetingat företräde framför den byråkratiska vägen att genom besvär bringa ärendet under samma myndighets prövning. I förra fallet hade befallningshavanden att utan vidare företaga undersökning och meddela sina föreskrifter, vilka oavsett besvär måste efterkommas; i senare fallet torde ej kunna undvikas delgivning av besvären och avvaktande av vederbörandes förklaring. — Besvärsmättens införande skulle efter reservanternas uppfattning föranleda till ökning av processer av denna art. I all synnerhet vore det orimligt att medgiva understödssökande rätt att genom besvär tilltvinga sig frivillig fattigvård.

*Motionen nr
343 i A. K.*

Utskottet.

Utskottet delar den uppfattning, som uti förevarande fråga uttalats av kommitténs majoritet och departementschefen, nämligen att då lagen föreskriver, att under vissa förhållanden fattigvård *skall* lämnas, och uppdrager åt de kommunala fattigvårdssamhällena att meddela sådan, därav bör följa, att den, som anser sig enligt lagen äga rätt till fattigvård men vägrats sådan, bör äga att hos någon statens myndighet föra talan över det av kommunens organ, fattigvårdsstyrelsen, i ärendet fattade beslut. Även om en anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i de flesta fall får anses leda till enahanda resultat som en besvärsskrift, är det dock ur allmän synpunkt av betydelse att i lagen fastslås, att besvär få anföras och att de i laga ordning skola prövas av vederbörande statsmyndighet. Besvärsrättens lagfästande bör medföra en känsla av rätts-säkerhet, som icke får underskattas. Djupare sett bör det även för fattigvårdsstyrelserna vara mera tilltalande och i längden bättre, att få sina åtgärder vederbörligen prövade; det lär nämligen ej behöva befaras, att Kungl. Maj:ts befallningshavande skola uppmuntra obefogade klagomål. Ehuru fattigvårdsinspektionens ordnande borde komma att inverka därhän, att understödstagarnas klagomål i stor utsträckning framläggas vid fattigvårdskonsulenternas besök och kanske då kunna undanröjas utan några vidlyftiga förhandlingar, är det tydligt, att behovet av besvär rätt ej härigenom avhjälpes. Då utskottet ej heller har några anmärkningar i övrigt att framställa mot stadgandet i förevarande moment av Kungl. Maj:ts förslag, finner utskottet sig böra avstyrka bifall till motionen.

83 §.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag i andra stycket av denna paragraf skiljer sig från kommitténs förslag bland annat därutinnan, att enligt det senare skulle vid prövning hos Kungl. Maj:t av besvär i mål, varigenom tvångsarbete ådömts, kunna komma under bedömande även ett av Kungl. Maj:ts befallningshavande tidigare meddelat beslut, varigenom denna myndighet låtit bero vid varning. En sådan prövning skulle däremot vara utesluten enligt Kungl. Maj:ts förslag, som betraktar ett dylikt Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut såsom ett avgörande av frågan om den tidigare förseelsen, vilket beslut, om det ej överklagas, vinner laga kraft; därefter skall ny varning hava meddelats av fattigvårdsstyrelse eller anstaltsstyrelse, innan tvångsarbete kan ådömas. Då ett beslut, varigenom Kungl. Maj:ts befallningshavande låtit bero vid varning, måste

anses innebära en synnerligen kraftig varning, lärer den också böra hava den inverkan, att den kan tjäna till utgångspunkt för en anmälan om dömande till tvångsarbete; att vid upprepad förseelse fordra ny varning innebär ett onödigt uppskov, vilket bör undvikas. Skall emellertid Kungl. Maj:ts befallningshavandes ifrågavarande beslut hava en dylik betydelse, bör medgivas prövning därav inför Kungl. Maj:t, då fråga uppkommer om att med stöd av sådan varning ånyo ådöma tvångsarbete. Utskottet har därför funnit en hänvisning jämväl till 75 § böra äga rum.

86 §.

I anledning av den i utskottet i 75 § vidtagna ändringen av maximtiden för tvångsarbetet bör näst sista stycket i förevarande paragraf utgå.

92 § 3 mom.

Herr Törnkvist har i sin förutnämnda motion i andra kammaren, nr 349, rörande detta moment anfört följande:

*Motionen nr
349 i A. K.*

»I § 92 mom. 3 stadgas, att inom varje fattigvårdssamhälle skall fattigvårdsstyrelsen anställa behövt antal tillsyningsmän, vilka hava att anhålla bettlare och inställa dem, därest de ej på grund av föreliggande fattigvårdsbehov böra överlämnas till samballets fattigvårdsstyrelse, till sådant förhör, som avses i 2 § 1 mom. av lagen angående lösdri- vares behandling. Det lär vara nödvändigt att på något sätt ifrån riksdagens sida förklaras, att denna bestämmelse icke får tillämpas på ett sätt, som verkar trakasserande för visserligen fattiga men oförvitliga medborgare. Vissa samhällen ha åtminstone till för ganska kort tid sedan avlönat dessa tillsyningsmän således, att ett visst belopp av fattigvårdssamhället utbetalats för varje anhållen »bettlare». Det har lett dit- hän, att en »nitisk» tillsyningsman anhållit t. ex. gamla trotjänarinnor, som viss dag i veckan enligt löfte av husmodern infunnit sig hos fam- ilj, där de förr haft plats, och mottagit olika slag av förnödenheter. Det är trakasseri som icke bör tålas.»

Motionären hemställer därför, att åt stadgandet måtte givas sådan formulering, att de av motionären påpekade verkningarna omöjliggöras, eller ock — om §-ns formulering i sådant syfte ej är möjlig — riksdagen på annat sätt ger tillkänna, att tillsyningsmännens uppsikt icke gäller andra än bettlare.»

Utskottet.

En sådan tillämpning av bestämmelserna rörande bettleri, som av motionären omnämnts, står tydligen i strid med gällande bestämmelser, och en anmälan därom till vederbörande myndighet torde väl varit tillräcklig för att förekomma ett upprepande. Beträffande anordningen att avlöna tillsyningsman med visst belopp för varje anhållen bettlare torde frågan därom böra komma under övervägande vid den revision av lagen om lösdrivares behandling, som överlämnats åt fattigvårdslagstiftningskommittén, och vid vilken, enligt vad kommittén i sitt betänkande anført, frågan om bestämmelserna mot bettleri ånyo kommer att upptagas. Någon omformulering av förevarande stadgande i den riktning motionären föreslagit har utskottet emellertid ej ansett sig böra föreslå.

För att undvika tvivelsmål därom att de myndighetspersoner, hos vilka bettlare kunna inställas, äro ej blott landsfiskal eller stadsfiskal, vilka avses i 2 § 1 mom. av lagen angående lösdrivares behandling, utan även de i 16 § av samma lag omförmälda har ett åberopande jämväl av sistnämnda lagrum ansetts böra äga rum.

Förslaget till lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Förevarande lagförslag har föranletts av en utav kungl. pensionsstyrelsen i skrivelse den 24 januari 1917 hos Kungl. Maj:t gjord framställning. Rörande innehållet i denna framställning, de däröver avgivna yttrandena samt motiven till Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet (sid. 517 o. f.).

Av de i anledning av kungl. propositionen nr 135 avgivna motionerna hänföra sig nr 345, 351 och 352, samtliga i andra kammaren, till detta lagförslag.

*Motionen nr
351 i A. K.*

Herr Olssons i Ramsta motion, nr 351, är av följande innehåll:
»I Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, om förslag till lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag, avses, att kommunala pensionstillskott må kunna beredas åt personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring av den 30 juni 1913, men ändock befinnas vara i behov av fattigvård,

dels ock kommunala sjukvårdsbidrag till bestridande gemensamt med pensionsstyrelsen av kostnaden för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga.

Då de pensioner och det understöd, som under de närmaste åren komma att utgå enligt lagen om allmän pensionsförsäkring av den 30 juni 1913, på grund av penningevärdets oerhörda fall måste bli otillräckliga för vederbörande pensionärer och understödstagare, är det ett högst trängande behov, som den i propositionen föreslagna lagen avser att fylla.

Men det förefaller som om ett blott medgivande i lagen för fattigvårdssamhälle, att ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande för att bättra på de ur pensionsfonden utgående pensionerna och understöden, icke är tillfyllest och säkerligen kommer att skapa en olikhet inom landets kommuner vid tillämpningen av denna lag, som ej är lycklig eller önskvärd.

Det hade ur alla synpunkter varit bättre, att den föreslagna lagen innehållit bestämmelser om ett obligatoriskt kommunalt, procentuellt tillägg till de ur pensionsfonden utgående understöden och pensionerna.

Den föreslagna lagen endast konstaterar en redan i många kommuner införd praxis att giva personer, som åtnjuta pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring av den 30 juni 1913, ett kommunalt tillskott för att dessa skola kunna klara sig på egen hand och ej behöva intagas på ålderdomshem.

Så ha vi gjort i min hemkommun.

Då understöden från pensionsfonden för närvarande i medeltal icke gå till högre belopp än 61 kronor för man och 59 kronor för kvinna, kunna de ej rädda de gamla från fattiggården. Ett minst lika stort eller större kommunalt bidrag är därför av nöden.

Ha de gamla en egen liten stuga, som de kanske bebott en stor del av sitt liv, är detta hem i all sin torftighet dock dem så kärt, att det ofta endast är med mild tvång, fattigvårdsstyrelsen kan förmå de gamla att lämna hemmet och flytta till socknens ålderdomshem.

Om vi kunna utgå från som fastslaget, att de nu utgående pensionerna och understöden från pensionsfonden äro otillräckliga och att därför fattigvården måste träda emellan, så kan en lagstadgad obligatorisk skyldighet härutinnan icke betraktas såsom en ytterligare ekonomisk belastning för kommunerna.

Då riksdagen nu av Kungl. Maj:t föreslås, att genom lag sanktionera ett befintligt förhållande, tyckas mig alla skäl tala för, att riks-

dagen ginge ett steg längre och samtidigt ingrepe reglerande. Ty det är väl subjektiviteten vid beslutet, om dessa bidrag skola tilldelas och till vilket belopp, som den föreslagna lagen borde framförallt reglera; i all synnerhet som dessa bidrag icke skola betraktas såsom fattigunderstöd.

I de yttranden över förslaget, som av Kungl. Maj:t inforrats från bland andra 500 kommuner, fästes uppmärksamheten på den godtyckliga tillämpningen, som lagen skulle få enligt den föreslagna lydelsen med fakultativ rätt för kommunerna att bevilja bidrag eller underlåta detta.

Merendels hyses nog den uppfattningen, att flertalet kommuner ej skulle besluta sig för att lämna tillskott i av lagen avsedd form.

En ledamot av kammarrätten påpekade: »Det nu föreslagna sättet, enligt vilket pensionstagaren i den ena kommunen skulle få pensions-tillskott, men en dylik i samma ekonomiska förhållanden i en annan kommun icke komme i åtnjutande av sådant, synes icke överensstämma med rättvisa och billighet.»

Departementschefen säger: »Därest man kunde göra bestämmelserna sådana, att en vidsträcktare tillämpning bleve följden därav, skulle detta enligt mitt förmenande vara synnerligen önskvärt.»

Då det gäller att genom lämplig sjukvårds- och sjukhusbehandling återställa hälsan och arbetsförmågan hos en arbetare, borde även kommunerna lagligen åläggas att arbeta gemensamt med pensionsfonden. De medel, som inom denna fond kunna anslås för detta ändamål, äro så försvinnande små i förhållande till det stora behovet, att kommunerna måste träda emellan.

Även härvidlag anser jag, att icke endast ett medgivande i lagen bör ske, utan ett reglerande och fastställande av den kommunala bidragsplikten.

Man kan ju tänka sig olika grunder för bestämmandet av ett lagstadat bidragsbelopp och kommunalt pensionstillskott. Man kan låta dessa kommunala bidrag utgå med viss högsta procent av årlig pension och understöd jämte sjukvårdsbidrag, som av Kungl. Maj:t på administrativ väg sedan anpassas efter landets olika förhållanden.

Eller man kan gå den vägen att fastställa i lagen ett procentuellt minimibelopp, som kommunerna tillåtas överskrida.

En minimi- och en maximigräns, inom vilka kommunerna finge röra sig fritt, kan eventuellt även ifrågakomma. Slutligen, vad angår anskaffningen av dessa medel, kan man tänkas gå fram på olika vägar.

Som i Danmark kunde man bilda kommunala kassor genom anslag från skogsaccisen samt personlig kommunal pensionsskatt, eller täcka

det årliga behovet genom kommunal pensionsskatt och direkt anslag från kommunen, uttaget genom allmän bevillningsskatt.

I anledning av vad jag här anfört får jag värdsamt hemställa, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, måtte besluta, att kommunalt pensionstillskott och kommunalt sjukvårdsbidrag skall utgå i penningar eller naturaförmåner till de personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring av den 30 juni 1913, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, efter grunder, som av vederbörande utskott kunna bliva föreslagna.»

I motionen nr 352 i andra kammaren anför herr Hage följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, har regeringen framlagt förslag till ny fattigvårdslag.

Motionen nr
352 i A. K.

För dem, som i likhet med undertecknad sträva till att avskaffa fattigdomen, är det givetvis en viktig angelägenhet, att en sådan lag, om möjligt, erhåller en sådan läggning, att fattigvården fortast möjligt ersättes med socialförsäkring av olika slag, främst folkpensionering. Då lagen om allmän pensionsförsäkring infördes i vårt land, blev ju därmed också från statsmakternas sida principiellt fastslaget, att invalider och åldringar, som, sedan arbetskraften tagit slut, bliva i behov av understöd från samhället, äro berättigade erhålla sådant understöd i annan form än som fattigvård. På det stadium och i det skick, pensionsförsäringen nu befinner sig, har denna idé dock ännu ej på långt när *förverkligats*. Det, som för närvarande utgår i form av pensionstillägg eller understöd, är nämligen allt för otillräckligt för att i allmänhet kunna bereda pensionstagarne en nödorttig bärgning, vadan dessa mångentades äro nödgade att för sitt uppehälle anlita fattigvården — för att nu icke tala om alla dessa pensionsberättigade, som äro intagna å allmänna försörjningsinrättningar eller dylika anstalter och sålunda stå *helt* under fattigvårdens målsmansvälde. Det inses lätt, att dessa icke skola förnimma någon särskild glädje över att vara »pensionärer».

Självfallet måste någonting göras för att befria pensionstagarne från fattigvårdens beroende. För vår del anse vi, att det hade varit rättvist och riktigast, att redan från början bestämmelser utfärdats i pensionslagen om effektivt bidrag till pensionsförsäringen från arbetsgivarens sida. Men andra vägar till förbättring av pensionärernas ställning kunna ju också tänkas. Den nu föreslagna lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag syftar ju till en sådan förbättring. Vi anse emellertid detta förslag i viss mån otillfredsställande. Det

stadgas sålunda ingen *obligatorisk* skyldighet för kommunerna att bevilja pensionärerna dylika tillskott, utan skulle det helt och hållet överlämnas åt varje enskild kommun att själv därom bestämma. Vidare stadgas, att förvaltning och utdelning av dessa pensionstillskott skulle helt överlämnas åt kommunernas fattigvårdsstyrelser, varigenom, enligt vår åsikt, syftet med hela lagen, att understödet *ej* skulle ha karaktären av fattigvård, bleve så gott som alldeles förfelat.

I fråga om de kommunala pensionstillskotten omnämner departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, att han i motiveeringen till Kungl. Maj:ts proposition 1913 med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring vitsordat önskvärdheten av en kommunal tilläggspension, som enligt propositionen också skulle i viss utsträckning vara obligatorisk. Det är ju ganska anmärkningsvärt, att departementschefen nu frångått denna sin uppfattning och i stället särskilt pointerar, att den föreslagna lagen *ej* innebär något åläggande för vederbörande, utan att endast en möjlighet skapas för kommuner, som själva önska det, att på angivna sätt fylla bristen i den allmänna pensionsförsäkringen, vilken brist givetvis framstår större nu än under de förhållanden, man hade att räkna med år 1913. Denna omkastning i uppfattningen påminner åtskilligt om »beslutsamhetens friska hy, som går i eftertankens kranka blekhet över».

Att, som i föreliggande förslag skett, lämna full frihet åt kommunerna att själva avgöra, huruvida och i vad mån de komma att bevilja dylika pensionstillskott eller icke, måste obestriddigen medföra, att den avsedda reformen blir synnerligen ineffektiv. Detta synes också departementschefen själv delvis inse, då han yttrar, att »det ju är möjligt att från början endast ett mindre antal kommuner skola begagna sig därav; kanske i främsta rummet en del större kommuner, i vilka levnadskostnaderna äro särskilt höga». Men han hänger sig åt den förhoppning: »att det goda exemplet från de kommuner, som börjat tillämpa stadgandet, skola draga andra med sig». Han erkänner dock, att »en viss ojämnhet i tillämpningen givetvis kan uppstå» därigenom, att kommunerna erhålla fullständig frihet i fråga om anslagets beviljande och uppställande av villkor.

Med kännedom om det bristande sociala intresse, som behärskar dem, som inom de flesta kommuner för närvarande inneha makten, är det vår uppfattning, som vi redan antytt, att en sådan lag skulle bli föga verkningsfull. Här är sannerligen av behovet påkallat, att betydligt effektivare åtgärder komma till stånd, om icke hela pensionsväsendet skall råka i fullständig misskredit. Även under normala tider är, som

vi påpekat, den utgående pensionen alldeles otillräcklig, i synnerhet på alla orter med högre levnadsomkostnader än på den rena landsbygden. Med det alltmer sjunkande penningvärdet är det givet, att pensions-tagarna komma i en dubbelt ogynnsammare ställning och bliva i än större utsträckning beroende av fattigvården, om icke kommunerna åläggas att träda hjälpande emellan. Det är ju för övrigt alldeles meningslöst att under sådana omständigheter i längden vidmakthålla en institution, som till namnet skall vara pensionsförsäkring men till gagnet ingenting annat är än fattigvård.

Närmast till hands ligger ju då den tanken, som lagförslaget syftar till, att kommunerna efter på olika orter rådande förhållanden befria pensionärerna från deras beroende ställning genom att giva det understöd, som de äro i behov av, en värdigare karaktär. Farhågan för, att ett obligatoriskt stadgande härom skulle bli alltför betungande för kommunerna, synes ej vara berättigad. Det gäller ju i första hand endast att förvandla det redan nu utgående fattigvårdsunderstödet till pensionstillskott. Och som dylika tillskott allt framgent skulle beviljas endast åt pensionärer, som annars skulle komma att anlita fattigvården, så kan ju därigenom inga avsevärt ökade kostnader åsamkas kommunerna, som ju, enligt förslaget i övrigt, skulle givas fullt fria händer i fråga om villkoren och sättet för understödets utgående. I själva pensionslagen finnas ju för övrigt bestämmelser, som garantera, att inga andra än de, som söka ärligt försörja sig, komma i åtnjutande av understödet ifråga.

I fråga om vilken kommunal myndighet, som skulle omhändervä denna verksamhet, som rör pensionstillskotten och sjukvårdsbidraget, så föreslås i Kungl. Maj:ts proposition, att detta skall ske genom *fattigvårdsstyrelsen*. Detta kommer enligt vår bestämda uppfattning att förtaga huvudsyftet med hela lagförslaget: att understödet i fråga ej skulle ha fattigvårdskaraktär. Om denna myndighet skall omhändervä dessa kommunala bidrag åt pensionstagarne, så kommer understödet, trots alla vackra förklaringar, att realiter betraktas som fattigvård. Detta giver erfarenheten tydligt vid handen. De myndigheter, som haft att yttra sig om pensionsstyrelsens förslag, ha också haft delade meningar i detta avseende. En del anse också, att pensionsnämnden är den myndighet, som i första hand bör komma i fråga för denna uppgift. Detta är också vår uppfattning. Pensionsnämnderna torde också vara särskilt lämpade att omhändervä pensionstillskotten (och sjukvårdsbidragen), i synnerhet då dessa komma att utgöras av kontanter, men även i vissa fall, då de utgå i natura såsom bostadsförmån eller dylikt.

Med uttalande av den förhoppningen, att utskottet föreslår de ändringar i övriga förordningar m. m., som möjligen kunna bliva nödvändiga vid ett eventuellt bifall till nedanstående framställning, får jag med stöd av det anförda hemställa:

att riksdagen med ändring i Kungl. Maj:ts prop. nr 135 ville besluta antaga följande förslag till lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Häri genom förordnas som följer:

Till beredande *dels* av understöd (kommunala pensionstillskott), i penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, *dels ock* av bidrag (kommunala sjukvårdsbidrag), till bestridande gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, skall fattigvårdssamhälle ställa medel till pensionsnämndens förfogande med föreskrift, att pensionstillskott och sjukvårdsbidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Sådana pensionstillskott och sjukvårdsbidrag må icke tilldelas andra personer än dem, som äro mantalsskrivna inom fattigvårdssamhället och där äga hemortsrätt i fråga om fattigvård. I övrigt äger samhället bestämma de grunder, som för beviljande av pensionstillskott och sjukvårdsbidrag böra av pensionsnämnden iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på pensionsnämnden att bevilja pensionstillskott och sjukvårdsbidrag i den mån nämnda myndighet prövar nödigt. Pensionstillskott må efter omständigheterna indragas och jämkas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.

Slutligen hemställes, att utskottet vidtager den omformulering av ovannämnda lagtext, som kan befinnas nödvändig, om ordet »fattig» i sammansättningen »fattigvårdslag» m. fl. ordsammansättningar i lagen utbytas mot annat lämpligt ord, vilket påyrkats i en annan av mig under-tecknad motion.»

*Motionen nr
345 i A. K.*

Slutligen har herr Källman i motionen nr 345 yttrat:

»I Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, 2:o) med förslag till lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag har upptagits bestämmelse om, att fattigvårdsstyrelsen skall vara det kommunala organ, som har att handlägga jämlikt lagen förekommande ärenden.

Därest lagförslaget skulle oförändrat antagas, är det enligt min mening att förvänta, att gränsen emellan pensionsförsäkring och fattigvård så gott som alldeles utplånas. En sådan utveckling av den allmänna pensionsförsäkringen lärer väl dock icke i allmänhet önskas.

Är denna uppfattning riktig och om man förövrigt hoppas på, att socialförsäkringen skall i den närmaste framtiden ha ersatt största delen av det område, som nu behärskas av fattigvården, är det nödvändigt föreslå en annan väg för denna angelägenhets ordnande i kommunerna, än vad Kungl. Maj:t gjort. Mot pensionsnämnderna som organ för här ifrågasvarande uppgifter torde icke kunna åberopas annat skäl än att de icke äro penningförvaltande myndigheter.

De praktiska skälen tala emellertid för att dessa nämnder anlitas. Vid behandling av ansökning om pensionstillägg eller understöd jämlikt pensionsförsäkringslagen verkställer pensionsnämnden en synnerligen noggrann utredning rörande bl. a. sökandens ekonomiska ställning. Vidare har nämnden till uppgift att följa pensionärers förhållanden och besluta om ökning, minskning eller indragning av beviljat sådant tillägg eller understöd. Vidkommande sjukvårdsbidrag handläggas frågor därom av pensionsnämnden eller dess ordförande.

Av dessa antydningar torde framgå, att vad det gäller sådana inom kommunen, vilka erhållit pensionstillägg eller understöd och som nu ifrågasättas skola kunna tilldelas kommunala tillskott utan fattigvårds karaktär, är pensionsnämnden den kommunala myndighet, som är bäst lämpad handhava därmed förenat arbete och ansvar.

Med stöd av det anförda hemställes om sådan ändring i här ifrågasvarande förslag till lag, att uttrycken »fattigvårdssamhälle» och »fattigvårdsstyrelse» ersättes med »kommun» respektive »pensionsnämnd».

Yrkandet att det skulle åläggas kommunerna såsom en skyldighet att utgiva kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag går vida utöver det föreliggande förslaget. Innan en sådan anordning beslutes, kräves en mera ingående utredning än den, som nu föreligger. Vid genomförandet av anordningen måste tydligen närmare regler givas för de förpliktelser, som skulle läggas på kommunerna. Motionärernas förslag i denna del synes utskottet för övrigt stå i strid mot den princip, som ligger till grund för lagen om allmän pensionsförsäkring, nämligen att staten skall bära den huvudsakliga delen av kostnaden för pensionsförsäkringen. De pensionstillskott, varom här är fråga, skulle mångenstädes komma att uppgå till lika stort belopp som pensionstilläggen, och enligt motionärernas förslag skulle kommunerna få en-

Utskottet.

samma bära denna utgift. Anordningen skulle alltså öka kommunernas skattebördor och sannolikt även ojämnheterna i fördelningen. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande yrkanden.

Beträffande frågan om det kommunala organ, som har att handlägga de jämlikt lagen förekommande ärenden, finner utskottet väl åtskilliga skäl tala för anlitaandet av pensionsnämnden, men utskottet hyser dock vissa betänkligheter mot att göra denna nämnd till en penningförvaltande myndighet. Inom utskottet har framkastats tanken på, att pensionsnämnden skulle allenast besluta om understöd och därefter alla utbetalningar gå genom annan myndighet t. ex. kommunalnämnden, men utskottet har ej ansett ändamålsenligt att sålunda uppdelas verksamheten. Enligt utskottets förmenande är det därför lämpligast att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, låta fattigvårdsstyrelsen handhava ifrågavarande verksamhet.

Då i lagen om fattigvården bibehållits den nuvarande beteckningen för samhällets understödsverksamhet, har utskottet saknat anledning att, på sätt herr Hage föreslagit, i förevarande lag göra något utbyte av ord-sammanställningar, i vilka ordet »fattig» ingår.

Kungl. Maj:ts förslag innehåller, att kommunala pensionstillskott skulle beredas personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Då det kan inträffa, att en person, som förklarats berättigad till pension, på grund av stadgandet i 9 § av nämnda lag icke åtnjuter pensionstillägg, samt anledning torde saknas att i sådant fall tilldela honom pensionstillskott, har utskottet ansett tilldelandet av pensionstillskott böra göras beroende av att pensionären är berättigad till pensionstillägg och i anledning härav infört en bestämmelse, att pensionstillskott icke kan tilldelas den, som blivit berövad pensionstillägg eller understöd på grund av stadgandet i 9 § av lagen om allmän pensionsförsäkring.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med tillkännagivande att Kungl. Maj:ts proposition nr 135 icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas, måtte i anledning av nämnda proposition och de i ämnet väckta motionerna för sin del antaga följande

1:o)

Lag om fattigvården.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Om offentlig fattigvård och enskildas försörjningsplikt.

1 §.

Befinnes minderårig eller den, som i följd av ålderdom, sjukdom, lyte eller eljest bristande kropps- eller själskrafter är oförmögen att genom arbete försörja sig, sakna medel till sitt livsuppehälle, skall han, där hans behov icke annorledes avhjälpes, erhålla fattigvård, på sätt i denna lag sägs.

Fattigvård, som här avses, omfattar det underhåll och den vård, som äro erforderliga, samt för minderårig jämväl uppfostran.

Med minderårig förstås i denna lag den, som icke fyllt sexton år.

2 §.

För beviljande av fattigvård i andra fall än dem, vilka i 1 § omförmälas, äger fattigvårdssamhälle bestämma de grunder, som böra av samhällets fattigvårdsstyrelse iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att meddela fattigvård, i den mån styrelsen prövar nödigt.

För beviljande av fattigvård i andra fall än dem, vilka i 1 § omförmälas, äger fattigvårdssamhälle bestämma de grunder, som böra av samhällets fattigvårdsstyrelse iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att meddela fattigvård, i den mån styrelsen prövar nödigt. *Fattigvårdssamhälle och fattigvårdsstyrelse hava härvid att, på sätt i 23 § sägs, ombesörja, att den, som finnes vara i behov av fattigvård, erhåller sådan.*

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

3 §.

Föräldrar äro pliktiga att utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sina minderåriga barn. Enahanda försörjningsplikt åligger man gentemot hustrun.

I övrigt åligger det föräldrar och barn att i mån av behov, å ena, samt förmåga, å andra sidan, försörja varandra, så att de ej falla fattigvården till last. Försörjningsplikt, som här sägs, åligger ock hustru gentemot mannen.

Adoptant och adoptivbarn hava samma skyldighet att utan fattigvårdssamhälles betungande försörja varandra, som, enligt vad i denna paragraf sägs, åligger föräldrar och barn. Adoptivbarnets föräldrar äro i förhållande till det allmänna ej skyldiga att fullgöra försörjningen, där ej adoptanten blir ur stånd därtill.

4 §.

Där på grund av särskilda författningar husbonde eller annan arbetsgivare har att lämna underhåll och vård åt tjänare eller arbetare, åligger det honom att gentemot det allmänna ansvara för att detta fullgöres, så att tjänare och arbetare ej falla fattigvården till last.

2 KAP.

Om fattigvårdssamhälle.

5 §.

Varje socken på landet samt varje stad eller köping, som har egen kommunalförvaltning, utgör ett fattigvårdssamhälle, som har att för sig ordna sin fattigvård.

Hava två eller flera socknar å landet gemensam kommunalförvaltning, skola de anses såsom ett fattigvårdssamhälle.

6 §.

Två eller flera kommuner må förena sig att tillsammans utgöra ett fattigvårdssamhälle. Framställning om tillstånd till sådan förening göres hos Konungens befallningshavande, som, efter det erforderlig utredning ägt rum, överlämnar ärendet jämte eget yttrande till Kungl. Maj:t för prövning, huruvida och under vilka villkor förening må ske.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Fråga om dylik förening må även väckas av Konungens befallningshavande, som därom inhämtar yttrande från kommunerna och, därest dessa samtycka till föreningen, i övrigt förfar på sätt ovan är sagt.

7 §.

Fattigvårdssamhälles beslutanderätt utövas å landet vid kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige äro utsedda, av dessa samt i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, å allmän rådstuga.

8 §.

Varje fattigvårdssamhälle skall hava ett reglemente för fattigvården, innehållande de allmänna grunder för ordnande och handhavande av samhällets fattigvård, som anses erforderliga; dock må efter Konungens befallningshavandes beprövande mindre samhällen, vilkas fattigvård är av ringa omfattning, vara befriade från denna skyldighet.

Fattigvårdsreglemente antages av fattigvårdssamhället efter förslag av fattigvårdsstyrelsen och skall underställas prövning av Konungens befallningshavande, som har att antingen oförändrat fastställa eller ock ogilla detsamma.

Fattigvårdsreglemente antages av fattigvårdssamhället efter förslag av fattigvårdsstyrelsen och skall underställas prövning av Konungens befallningshavande, som har att antingen oförändrat fastställa eller ock ogilla detsamma. *Finner Konungens befallningshavande andra gången, ett förslag underställes, detsamma allt fortfarande icke kunna fastställas, har Konungens befallningshavande att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:t, som utfärdar reglemente för fattigvårdssamhället.*

3 KAP.

Om fattigvårdsstyrelse.

9 §.

I varje fattigvårdssamhälle skall finnas en fattigvårdsstyrelse.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

10 §.

Fattigvårdsstyrelsen har att ombesörja alla de angelägenheter inom samhällets fattigvård, som äro att hänföra till förvaltning och verkställighet.

I sådant hänseende åligger fattigvårdsstyrelsen särskilt:

att bestämma, i vilka fall och under vilka former fattigvård skall meddelas;

att förvalta alla till fattigvården anslagna eller eljest hörande medel, fastigheter och annan egendom;

att varje år avlämna utgifts- och inkomstförslag för fattigvården under det nästföljande året, föra fullständiga räkenskaper över de medel, styrelsen har om händer, samt lämna redovisning för sin förvaltning, allt i överensstämmelse med kommunallagarna;

att föra förteckning över dem, som åtnjuta fattigvård, och avgiva statistisk redogörelse angående fattigvården jämlikt de föreskrifter, som Konungen låter utfärda;

att i ärenden, som röra fattigvården, företräda fattigvårdssamhället och bevaka dess rätt; samt

att i ärenden, som röra fattigvården, *själv eller genom ombud* företräda fattigvårdssamhället och bevaka dess rätt; samt

att hos fattigvårdssamhället göra framställningar rörande de på samhällets beslut ankommande åtgärder, som fattigvårdsstyrelsen finner böra vidtagas för fattigvårdens ändamålsenliga ordnande och handhavande.

11 §.

1 mom. Ledamöter i fattigvårdsstyrelsen utses av fattigvårdssamhället till det antal, som med hänsyn till samhällets vidd och folk-mängd erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem; och skall minst en av ledamöterna vara kvinna.

2 mom. Suppleanter för ledamöterna utses av fattigvårdssamhället till minst dessas halva antal eller, om ledamöternas antal ej är jämnt, till minst det antal, som är

1 mom. Ledamöter i fattigvårdsstyrelsen utses av fattigvårdssamhället till det antal, som med hänsyn till samhällets vidd och folk-mängd erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem; och *bör* minst en av ledamöterna vara kvinna.

2 mom. Suppleanter för ledamöterna utses av fattigvårdssamhället till minst dessas halva antal eller, om ledamöternas antal ej är jämnt, till minst det antal, som är

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

närmast över hälften. Minst en av närmast över hälften. Minst en av suppleanterna skall vara kvinna. suppleanterna bör vara kvinna.

3 mom. Då ledamöter och suppleanter i fattigvårdsstyrelse väljas å kommunalstämma eller allmän rådstuga, iakttages, att varje röstande har en röst.

12 §.

Ledamöter och suppleanter i fattigvårdsstyrelsen utses bland inom fattigvårdssamhället bosatta svenska män och kvinnor, som fyllt tjugufem år.

Ledamot eller suppleant kan ej vara

a) den som icke råder över sig och sitt gods;

b) den som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmåles, eller den som är ställd under framtiden för brott, vilket medför nämnda påföljd;

c) den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Gift kvinna vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöva uppdrag, varom nu är fråga.

Med hänsyn till ämbets- eller tjänstemannaställning må landshövding, landssekreterare, landskamrerare eller landsfogde icke vara ledamot eller suppleant i fattigvårdsstyrelse; ej heller landsfiskal i fattigvårdsstyrelse inom sitt distrikt. Av kommunen avlönad tjänsteman, som i och för sin befattning är redovisningsskyldig inför fattigvårdsstyrelsen, må icke vara ledamot eller suppleant i samma styrelse.

Beträffande rätt att avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant i fattigvårdsstyrelse samt ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång gäller å landet vad om ledamot eller suppleant i kommunalnämnd och i stad vad om stadsfullmäktig är i kommunallagarna stadgat; dock att kvinna, endast om hon är gift, äger med avseende å uppdrag, varom här är fråga, tillgodonjuta den henne enligt kommunallagarna tillkommande särskilda avsägelse rätt.

13 §.

Kyrkoherden eller hans ställföreträdare är berättigad att delta i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar och beslut. I annexförsamling, där

*(Kungl. Maj:ts förslag)**(Utskottets förslag)*

komminister finnes anställd, äger denne eller den hans tjänst förestår nämnda befogenhet, när kyrkoherden ej själv är tillstädes.

I stad äger stadsläkaren eller, om flera än en stadsläkare finnas, förste stadsläkaren, rätt att deltaga i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar. På landet äga provinsialläkaren och extra provinsialläkaren sådan befogenhet i de till deras distrikt hörande fattigvårdssamhällen.

14 §.

Fattigvårdssamhälle utser bland fattigvårdsstyrelsens ledamöter ordförande och vice ordförande att tjänstgöra för den tid, de äro valda till ledamöter.

Uppgift å den persons namn och bostad, som valts till ordförande, skall ofördröjligen insändas till Konungens befallningshavande, som låter meddela underrättelse därom i länskungörelserna.

Äro både ordföranden och vice ordföranden frånvarande från styrelsens sammanträde, utser styrelsen inom sig ordförande för tillfället.

Fattigvårdsstyrelsen utser inom sig för varje år en kassaförvaltare, därest ej kommunens förvaltning ordnats på ett sätt, som gör sådan kassaförvaltare obehöfvig.

15 §.

1 mom. Ordinarie sammanträden böra av fattigvårdsstyrelsen hållas i mån av behov och på regelbundet återkommande tider. Tid och ställe för dessa sammanträden böra av styrelsen till allmänhetens kännedom kungöras.

Extra sammanträde hålles, då ordföranden finner sådant nödigt eller minst halva antalet av styrelsens ledamöter gör framställning därom. Kallelse till sådant sammanträde meddelas på sätt styrelsen beslutar.

2 mom. Ärende må icke hos fattigvårdsstyrelsen till avgörande företagas, såvida ej flera ledamöter än hälften av hela antalet äro tillstädes; och bör, där ledamöterna endast äro tre, hela antalet tillstädes vara.

3 mom. Omröstning till beslut sker öppet, och tillkommer varje röstande en röst. Vid lika röstetal gäller den mening, ordföranden biträder.

Val skall, där så äskas, förrättas med slutna sedlar, och skiljer lotten mellan lika röstetal.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 mom. Rörande påföljd för uteblivande från sammanträde gäller vad i kommunallagarna är stadgat om ledamot och suppleant i kommunalnämnd eller om stadsfullmäktig.

16 §.

Vid fattigvårdsstyrelsens sammanträden skall föras protokoll, upptagande styrelsens beslut och skälen därför.

Protokollet skall justeras antingen genast eller sist vid styrelsens nästa sammanträde; dock kan styrelsen särskilt för varje gång uppdraga åt två eller flera av sina ledamöter att jämte ordföranden verkställa justeringen.

17 §.

Ordföranden i fattigvårdsstyrelsen tillkommer:

att befordra styrelsens beslut till verkställighet och för sådant ändamål å styrelsens vägnar ingå avtal;

att föra eller låta föra protokoll vid styrelsens sammanträden;

att vårda styrelsens handlingar och ansvara för räkenskapernas ordentliga förande;

att med laga verkan mottaga stämningar och andra meddelanden, som skola delgivas styrelsen; samt

att ombesörja all skriftväxling för styrelsen och själv eller genom ombud inför domstolar och andra myndigheter företräda styrelsen och föra dess talan.

18 §.

Ordföranden äger tillgodonjuta ej mindre den gottgörelse, som av fattigvårdssamhället anslås för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskaphjälp, än även, därest fattigvårdssamhället anser, att jämväl ersättning för det med uppdraget förenade besvär må till honom utgå, arvode till belopp, som samhället med hänsyn till arbetets omfattning finner skäligt. Beslut om tilldelande av sådant arvode eller förhöjning därav skall underställas Konungens befallningshavandes prövning.

19 §.

1 mom. På det fattigvårdsstyrelsen må bliva i tillfälle att fullgöra den styrelsen åliggande undersökning och prövning av fattigvårds-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

behov samt att öva tillsyn över dem, som åtnjuta understöd, bör fattigvårdssamhället, där ej dess fattigvård är av ringa omfattning, indelas i distrikt, vart och ett stående under närmaste uppsikt av en ledamot i styrelsen. Där inom fattigvårdssamhälle genomförts annan efter dess särskilda förhållanden lämpad arbetsfördelning mellan fattigvårdsstyrelsens ledamöter, ankommer på Konungens befallningshavandes prövning, huruvida sådan anordning må godkännas.

2 mom. För ändamål, som i 1 mom. sägs, må, enligt bestämmande i fattigvårdsreglementet, kunna till fattigvårdsstyrelsens biträde kallas därför skickade, inom fattigvårdssamhället bosatta män och kvinnor (vårdare), vilka, om förhållandena så kräva, kunna sammanslutas till särskilda styrelser (distriktsstyrelser).

3 mom. Genom föreskrift i fattigvårdsreglementet må ock kunna uppdragas åt fattigvårdsstyrelsen att bland inom samhället bosatta män och kvinnor utse särskild styrelse att handhava förvaltningen av anstalt eller utförande av viss annan fattigvårdsstyrelsens angelägenhet.

4 mom. Därest fattigvårdssamhället anser nödigt att i fråga om uppdrag, som i 2 och 3 mom. sägs, meddela bestämmelser om skyldighet att mottaga sådant och om tjänstgöringstid, må det kunna ske; dock att dessa bestämmelser ej må göras strängare än de, som gälla om ledamöter i fattigvårdsstyrelse.

20 §.

Där fattigvårdssamhället så aktar nödigt, äger samhället besluta, att särskilda tjänstemän må av fattigvårdsstyrelsen anställas för att utföra något eller några av de göromål, som åligga ordföranden, eller att i andra avseenden biträda vid fattigvårdens handhavande.

21 §.

I fråga om granskning av fattigvårdsstyrelsens räkenskaper och förvaltning gäller vad i kommunallagarna finnes stadgat.

Envar ledamot av fattigvårdsstyrelsen ansvarar gemensamt med de övriga för de medel, som styrelsen haft under sin förvaltning, ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet. Denna ansvarighet fortfar, till dess förvaltningen blivit godkänd av fattigvårdssamhället eller, om klander anställs, av vederbörlig domstol eller ock till dess natt och år efter räkenskapernas avlämnande förflutit, utan att klander blivit i laga ordning anställt.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

22 §.

De föreskrifter, som äro meddelade i detta kap., gälla ej för Stockholms stad, utan lända i stället till efterrättelse förordningen angående kommunalstyrelse i Stockholm samt de särskilda bestämmelser, som i avseende å organisationen av fattigvården därstädes äro eller varda av Konungen fastställda.

För andra större kommuner, vilkas fattigvårdsförvaltning icke lämp- ligen kan i allo anordnas enligt de i detta kap. angivna grunder, äger Konungen medgiva undantag från vad däri blivit stadgat.

4 KAP.

Om sökande och meddelande av fattigvård.

23 §.

Vill någon komma i åtnjutande av fattigvård, göre anmälan därom hos fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, där han vistas.

Anmälan må göras, förutom hos fattigvårdsstyrelsen, hos dess ordförande eller annan ledamot av styrelsen eller hos den, som styrelsen kan hava utsett att mottaga sådan anmälan, eller hos prästerskapet i församlingen.

Har anmälan gjorts hos annan än ordföranden, vare den, som mot- tagit anmälan, skyldig att ofördröjligen fortskaffa densamma till fattig- vårdsstyrelsen eller dess ordförande.

Polisman, kronobetjänt, läkare eller barnmorska, som finner någon vara i sådan belägenhet, att fattigvårdsstyrelsens ingripande är av nöden, bör därom göra anmälan hos styrelsen.

Oavsett om anmälan skett, åligger det fattigvårdsstyrelsen att om- besörja, att den, som vistas inom samhället och finnes vara i behov av fattigvård, erhåller sådan.

24 §.

1 mom. Då någon är i så trängande behov av fattigvård, att med dess avhjälpande ej kan anstå, till dess fattigvårdsstyrelsen samman- träder, må ordföranden tillsvidare bevilja den nödstälde fattigvård.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Enahanda befogenhet må, enligt bestämmande i fattigvårdsreglementet, tilldelas annan ledamot av styrelsen eller tjänsteman hos densamma.

Om sålunda beviljad fattigvård skall anmälan göras vid styrelsens nästa sammanträde, då anteckning därom och om dagen för beviljandet skall ske i protokollet.

2 mom. I fattigvårdssamhälle, där distriktsstyrelser finnas, må, enligt föreskrift i fattigvårdsreglementet, åt sådan styrelse kunna uppdragas att meddela fattigvård av visst slag eller i viss omfattning.

25 §.

Innan fråga om beviljande av fattigvård avgöres, skall fattigvårdsstyrelsen göra sig noga underrättad om den nödställdes levnadsförhållanden och fattigvårdsbehov samt undersöka, huru detta behov må på lämpligaste sätt avhjälpas.

26 §.

Vid fattigvårdens handhavande bör fattigvårdsstyrelsen låta sig angeläget vara att lämna understöd på sådant sätt, att den behövande så vitt möjligt må bliva i stånd att för framtiden genom eget arbete försörja sig och de sina. Fördenskull bör fattigvårdsstyrelsen särskilt göra sig noga underrättad om de arbetstillfällen, som givas, för att kunna anvisa arbete åt hjälpsökande, vilken är arbetsför, och, om arbetsförmedlingsanstalt finnes i orten, i sådant syfte samarbeta med denna.

27 §.

Fattigvård meddelas i allmänhet genom understöd i hemmet, utackordering i enskilt hem eller vård å anstalt.

Fattigas försörjning medelst omgång (socken- eller rotegång) må icke äga rum.

28 §.

Understöd i hemmet bör ej lämnas åt den, vilkens behov är förorsakat av dryckenskap eller arbetsovillighet, och ej heller när anledning eljest finnes till antagande, att understödet icke kommer till behörig användning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

29 §.

Utackordering av behövande får endast ske till personer, rörande vilkas lämplighet samt förmåga att uppfylla de skyldigheter, som för vart fall åligga dem, fattigvårdsstyrelsen genom föregående undersökning gjort sig förvissad. Om utackordering skall upprättas skriftligt kontrakt, i vilket ömsesidiga skyldigheter och rättigheter noggrant angivas.

Utackordering av behövande får endast ske till personer, rörande vilkas lämplighet samt förmåga att uppfylla de skyldigheter, som för vart fall åligga dem, fattigvårdsstyrelsen genom föregående undersökning gjort sig förvissad. Om utackordering *bör* upprättas skriftligt kontrakt, i vilket ömsesidiga skyldigheter och rättigheter noggrant angivas.

Anbud å behövandes vårdande må ej infordras genom anställande av auktion eller annat därmed jämförligt förfarande.

30 §.

Då understöd lämnats i hemmet eller understödstagare utackorderats i enskilt hem, bör fattigvårdsstyrelsen vaka över att beviljat understöd behörigen användes och att de, som emottagit barn eller andra till vård, fullgöra sina skyldigheter.

31 §.

Fattigvårdssamhälle skall hava anstalt (ålderdomshem, försörjningshem, vårdhem) för mottagande av understödstagare, vilka äro i behov av vård samt ej lämpligen kunna understödjas i hemmet eller utackorderas.

Flera samhällen må förena sig om gemensam anstalt; skolande villkoren för sådan förening samt de bestämmelser, som äro erforderliga för skötseln av anstalten, upptagas i reglemente, som fastställas av Konungens befallningshavande.

Fattigvårdssamhälle, som på grund av det ringa antalet understödstagare eller eljest kan anses icke vara i behov av egen anstalt eller del i sådan, må efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna tillsvidare befrias från skyldighet härutinnan; dock att samhället härigenom icke fritages från skyldighet att bereda anstaltsvård åt understödstagare, som är i behov därav.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

32 §.

I fråga om anordningarna vid fattigvårdsanstalt, som i 31 § sägs, skall iakttagas, att åt män och kvinnor beredes bostad i särskilda rum samt att, därest sinnessjuka, sinnesslöa, tuberkulösa eller med svårare sjukdom behäftade understödstagare icke kunna erhålla vård å anstalt, som i 35 § avses, utan måste intagas å fattigvårdsanstalten, dessa vårdas i särskilda rum eller avdelningar, så vida ej i särskilda fall annat finnes kunna ske utan men för den sjuke eller övriga understödstagare.

Även i övrigt bör noga tillses, att en lämplig fördelning av understödstagarna äger rum. Där så ske kan, böra äkta makar få bo tillsammans för sig, om ej någon av dem önskar annorlunda.

Å anstalten bör tillfälle beredas till arbete för sådana understödstagare, som äro i någon mån arbetsföra.

Minderårig över två år må icke annat än tillfälligtvis och till dess annan anordning hunnit träffas intagas å fattigvårdsanstalt, där ej en från den övriga anstalten skild avdelning för barns omhändertagande och vårdande inrättats.

33 §.

För omhändertagande av dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen kunna emottagas eller behållas å anstalt, som omförmäles i 31 §, dels ock försörjningspliktiga, vilka jämlikt stadgandet i 71 § av fattigvårdsstyrelse förelagts arbete, skall för varje landstingsområde genom landstingets försorg upprättas nödigt antal arbetshem. Två eller flera landsting må förena sig om gemensamt arbetshem.

För stad, som ej deltagar i landsting, skall arbetshem upprättas genom stadsfullmäktiges försorg.

För omhändertagande av dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen kunna emottagas eller behållas å anstalt, som omförmäles i 31 §, dels ock försörjningspliktiga, vilka jämlikt stadgandet i 71 § av fattigvårdsstyrelse förelagts arbete, skall för varje landstingsområde genom landstingets försorg upprättas nödigt antal arbetshem. För stad, som ej deltagar i landsting, skall arbetshem upprättas genom stadsfullmäktiges försorg. Två eller flera landsting eller landsting och nu nämnda stadsfullmäktige må förena sig om gemensamt arbetshem.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Arbetshem må jämväl kunna upprättas av annan än landsting eller stad, som nu är nämnd; och må landsting eller dylik stad kunna av Konungen befrias från skyldighet att upprätta arbetshem, därest sådana i tillräckligt antal i annan ordning komma till stånd.

För de å landsting tillhörigt arbetshem intagna försörjningspliktiga erläggas av fattigvårdssamhälle ingen avgift.

Män och kvinnor må ej intagas i samma arbetshem, *så vida ej för dem finnas fullständigt skilda avdelningar.* Män och kvinnor må ej intagas i samma arbetshem. Personer under aderton år må ej intagas i arbetshem. Personer under aderton år må ej intagas i arbetshem.

Arbetshem skall stå under ledning av en styrelse, som har att besluta om intagning i hemmet, samt vara försett med av Konungen fastställt reglemente.

34 §.

För uppförande av anstalt, varom i 31 § förmäles, skall uppgöras plan, vilken underställes Konungens befallningshavande, som prövar, huruvida anstalten är så inrättad, att den uppfyller det ändamål, som enligt denna lag därmed avses.

Plan till arbetshem underställes Konungens prövning.

35 §.

Understödsdagare, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet är i behov av vård å särskild anstalt, skall, så vitt ske kan, beredas dylik vård; och har fattigvårdsstyrelsen att vidtaga erforderliga åtgärder för att förskaffa honom inträde å sådan anstalt.

36 §.

Då minderårig, som av fattigvårdsstyrelsen omhändertagits, hunnit den ålder samt nått den utveckling och stadga, att han kan anses i stånd att försörja sig, har styrelsen att söka bereda honom lämplig tjänst eller anställning samt tillse, att han erhåller nödig utrustning.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

37 §.

Fattigvårdsstyrelsen bör verka därför, att samhällets invånare genom försäkring, inträde i sjukkassor och understödsföreningar, insättning i sparkassor eller annorledes bereda sig trygghet mot nöd vid arbetsoförmåga, sjukdom eller andra olyckor; den bör ock i övrigt söka att genom tjänliga åtgärder förebygga framtida fattigvårdsbehov.

Om på grund av missväxt eller annan allmännare olycka nöd i större utsträckning kan befaras uppkomma inom samhället, har fattigvårdsstyrelsen att, i den mån åtgärder till nödens avhjälpande ankomma på annan myndighet, hos denna göra den framställning, som av omständigheterna påkallas.

38 §.

Fattigvårdsstyrelsen bör låta sig angeläget vara att uppehålla samarbete såväl med myndigheter och institutioner, vilkas verksamhet beröra fattigvården, som ock med föreningar och enskilda, vilka utöva understödsverksamhet eller annan social verksamhet inom samhället.

5 KAP.

Om bidrag till fattigvården.

39 §.

Kostnaderna för fattigvården skola, i den mån de ej kunna täckas med avkastningen av fattigvårdssamhällets för fattigvården avsedda fastigheter och kapital, inflytande bötesmedel, gåvor och andra dylika inkomster, bestridas genom tillskott efter de grunder, som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet äro stadgade.

40 §.

Har fattigvårdssamhälle för person, som är i behov av fattigvård Har fattigvårdssamhälle för person, som är i behov av fattigvård

(Kungl. Maj:ts förslag)

enligt 1 §, erlagt avgift för vård å statens anstalt för sinnessjuka, för vilken ersättning ej kunnat uttagas av den vårdade eller för honom försörjningspliktig person; och äro ej sådana omständigheter för handen, att gottgörelse för vården enligt vad i 60 § sägs skall lämnas av staten, då äger det samhälle, där den vårdade har hemortsrätt, att därför utfå gottgörelse av det landsting, inom vars område fattigvårdssamhället är beläget.

Lag samma vare beträffande avgift för vård, som lämnats å anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa eller fallandesjuka, vilken tillhör landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, eller å enskild anstalt för sinnesslöa eller fallandesjuka, vilken åtnjuter statsbidrag eller blivit av Konungen för ändamålet godkänd.

(Utskottets förslag)

enligt 1 §, erlagt avgift för vård å statens *anstalter* för sinnessjuka *eller sinnesslöa*, för vilken ersättning ej kunnat uttagas av den vårdade eller för honom försörjningspliktig person; och äro ej sådana omständigheter för handen, att gottgörelse för vården enligt vad i 60 § sägs skall lämnas av staten, då äger det samhälle, där den vårdade har hemortsrätt, att därför utfå gottgörelse av det landsting, inom vars område fattigvårdssamhället är beläget.

41 §.

1 mom. Där fattig för vård intagits å anstalt för tuberkulösa eller för vanföra, vilken åtnjuter statsbidrag, gäller om fattigvårdssamhälles rätt att utfå gottgörelse för utgiven vårdavgift vad i 40 § sägs.

2 mom. Därest genom landstings försorg upprättas anstalt för personer, som lida av annan kronisk eller obotlig sjukdom än i 1 mom. sägs, bör tillfälle till vård åt fattiga sjuka där beredas; och må landstinget fastställa en avgift, ej överstigande hälften av vårdkostnaden, som vederbörande fattigvårdssamhälle har att erlægga för å sådan anstalt intagen fattig.

Har fattigvårdssamhälle åt fattiga sjuka, som i nästföregående stycke avses, å särskild anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn, berett vård, som av förste provinssiäläkare intygas vara tillfredsstäl-

Har fattigvårdssamhälle åt fattiga sjuka, som i nästföregående stycke avses, å särskild, *samhället eller annan tillhörig*, anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn, berett vård, som av förste provin-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

lande, må det samhälle, som har att ansvara för vårdkostnaden, av vederbörande landsting erhålla gottgörelse med hälften av det belopp, vartill nämnda kostnad visas hava uppgått. Landstinget äger för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de villkor, som kunna befinnas lämpliga.

(Utskottets förslag.)

sialläkare intygas vara tillfredsställande, äger det samhälle, som har att ansvara för vårdkostnaden, av vederbörande landsting erhålla gottgörelse med hälften av det belopp, vartill nämnda kostnad visas hava uppgått. Landstinget äger för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de villkor, som kunna befinnas lämpliga.

42 §.

Där fattig för vård intagits å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning, gäller om fattigvårdsamhälles rätt att utfå gottgörelse för utgiven vårdavgift vad i 40 § sägs.

6 KAP.

Om uppsikt över kommunernas fattigvård.

43 §.

Konungens befallningshavande hava att vaka över att fattigvården inom länen i enlighet med denna lag och i övrigt gällande stadganden ändamålsenligt ordnas och handhaves, så att de behövande komma i åtnjutande av det underhåll och den vård, som omständigheterna påkalla.

I allt vad som rör Konungens befallningshavandes befattning med fattigvårdsförvaltningen inom länen skola Konungens befallningshavande hava biträde av särskilt tillsatta tjänstemän, fattigvårdskonsulenter, vilka jämväl skola hava till uppgift att tillhandagå med råd och anvisningar rörande fattigvården. Instruk-

I allt vad som rör Konungens befallningshavandes befattning med fattigvårdsförvaltningen inom länen skola Konungens befallningshavande hava biträde av särskilt tillsatta tjänstemän, fattigvårdskonsulenter, vilka jämväl skola hava till uppgift att tillhandagå med *upplysningar och råd* rörande fattigvården. In-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

tion för fattigvårdskonsulenterna utfärdas av Konungen.

struktion för fattigvårdskonsulenterna utfärdas av Konungen.

44 §.

Jämte det övervakande av fattigvården i länen, som enligt 43 § åligger Konungens befallningshavande, ankommer det på statens fattigvårdsinspektör att verka för fattigvårdens ändamålsenliga ordnande och främja dess utveckling. Han har ock att öva uppsikt över de i 33 § omförmälda arbetshemmen. Angående fattigvårdsinspektörens verksamhet meddelar Konungen närmare föreskrifter.

7 KAP.

Om hemortsrätt.

45 §.

I fråga om fattigvård skall svensk medborgare anses, med nedan stadgade undantag, hava hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast varit mantalsskriven utan att hava under det år, som mantalsskrivningen avser, kommit i åtnjutande av fattigvård, som, enligt vad i 49 § sägs, utövar inverkan på förvärv av hemortsrätt.

Har någon, som med avseende å tilltänkt inflyttning mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, ej inflyttat dit, gäller den mantalsskrivning icke till bestämmande av hans hemortsrätt.

46 §.

Den, som fyllt sextio år, kan därefter icke förvärva ny hemortsrätt.

47 §.

1 mom. Hustru har, oberoende av sin ålder, samma hemortsrätt som mannen. Upplöses äktenskapet genom mannens död eller eljest, behåller hustrun den hemortsrätt, hon under äktenskapet senast ägde, till dess annan tillkommer henne.

2 mom. Barn inom äktenskap har, så länge det är minderårigt, faderns, eller, där han är död och modern lever, moderns hemortsrätt.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Äro båda föräldrarna döda, har barnet den hemortsrätt, som den sist avlidna ägde vid sin död.

Minderårigt barn utom äktenskap har samma hemortsrätt som modern eller, om hon är död, den hon senast ägde.

Adoptivbarn, som är minderårigt, har samma hemortsrätt som adoptanten, eller, om han är död, den han senast ägde. Är barn adopterat av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, skall, där barnet är minderårigt, vad i första stycket av detta mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

Den hemortsrätt barn äger, då det fyller sexton år, behåller barnet, tills det sjålv förvärfvar annan.

3 mom. Har man, som avflyttat från riket, kvarlämnat hustru, gäller i fråga om hennes förvärfv av hemortsrätt vad i 45 och 46 §§ stadgas. Därest i sådant fall makarnas barn eller adoptivbarn, varom i 2 mom. 3 stycket 2 punkten förmåles, kvarlämnas i riket, har sådant barn moderns hemortsrätt och, om hon utvandrar eller dör, den hemortsrätt hon då ägde. Återflyttar mannen till riket, gäller vad i 1 och 2 mom. sägs; dock att, om hustrun under mannens frånvaro förvärfvat hemortsrätt, makarna hava denna hemortsrätt, till dess mannen vunnit ny sådan; och skall hustruns mantalsskrivning för det år, då mannen återflyttat, i avseende å förvärfv av hemortsrätt så anses, som om den gällt även mannen.

48 §.

Har någon, som varit intagen å sjukvårdsinrättning eller förbättrings- eller uppfostringsanstalt, genom inrättningens eller anstaltens försorg för fortsatt vård eller fostran överlämnats till enskilt hem, under villkor att han fortfarande står under inrättningens eller anstaltens tillsyn, och har han på grund av vistelsen i detta hem mantalsskrivits i det fattigvårdssamhälle, varest hemmet är beläget, gäller denna mantalsskrivning ej till bestämmande av hans hemortsrätt.

Har någon, som varit intagen å sjukvårdsinrättning eller förbättrings- eller uppfostringsanstalt, genom inrättningens eller anstaltens försorg för fortsatt vård eller fostran överlämnats till enskilt hem, under villkor att han fortfarande står under inrättningens eller anstaltens tillsyn, *eller har någon eljest mot ersättning mottagits i enskilt hem för erhållande av vård för sjukdom eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet, som blivit av läkare intygad*, och har han på grund av

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vistelsen i detta hem mantalsskrivits i det fattigvårdssamhälle, varest hemmet är beläget, gäller denna mantalsskrivning ej till bestämmande av hans hemortsrätt.

49 §.

1 mom. Har någon under det år, för vilket han mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, åtnjutit fattigvård enligt 1 §, eller har under samma år fattigvård enligt 2 § meddelats honom av annat fattigvårdssamhälle än det, där han mantalsskrivits, vinner han ej hemortsrätt på grund av nämnda mantalsskrivning. Hinder för förvärv av hemortsrätt föranledes dock icke av fattigvård, som bestått i

bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen,

läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller begravningshjälp.

2 mom. I fråga om inverkan på förvärv av hemortsrätt likställes med fattigvård, som någon själv åtnjutit, fattigvård, som åtnjutits av hans minderåriga barn och adoptivbarn, så ock för mannen fattigvård, vilken tilldelats hans hustru eller under bestående äktenskap åtnjutits av minderåriga barn, som hon ägt före äktenskapet, eller av hennes minderåriga adoptivbarn, så vitt ifrågavarande barn hava hennes hemortsrätt. Fattigvård åt barn utom äktenskap inverkar ej på faderns förvärv av hemortsrätt, ej heller inverkar fattigvård åt barn, som blivit adopterat, på faderns eller moderns förvärv av hemortsrätt.

8 KAP.

Om fattigvårdssamhällets inbördes ersättningsskyldighet samt om gottgörelse för fattigvård av staten m. m.

50 §.

Fattigvårdssamhälle, som enligt 1 § lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemortsrätt inom annat samhälle, är, oavsett om skyldeman

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

eller annan bort jämlikt 3 eller 4 § ansvara för understödstagarens försörjning, berättigat att erhålla ersättning för fattigvården av det senare samhället med de undantag och i den ordning, som här nedan sägs.

51 §.

Ersättning enligt 50 § utgår ej för fattigvård, som bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen, läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller begravningshjälp.

52 §.

Har fattigvårdsstyrelse lämnat fattigvård, för vilken den vill söka ersättning av annat fattigvårdssamhälle eller av landsting eller av staten, skall styrelsen ofördröjligen genom förhör med den nödställda eller andra, som kunna meddela upplysning i ämnet, införskaffa utredning angående

- a) den nödställdes namn, ålder, födelseort och civilstånd,
- b) fattigvårdsbehovet och anledningen därtill,
- c) fattigvård, som han förut åtnjutit,
- d) senaste mantalsskrivningsort, eller, om den nödställda ej skulle äga hemortsrätt därstädes, annan ort, varest han antages hava hemortsrätt, samt
- e) personer, som äro pliktiga att försörja den nödställda, och deras ekonomiska ställning.

Ar den nödställda gift eller minderårig, skola uppgifter, motsvarande de under a), c) och d) omförmälda, inhämtas jämväl rörande make eller föräldrar.

De erhållna upplysningarna skola upptagas i protokoll, vars riktighet skall bestyrkas genom underskrift av den, som hållit förhöret, samt så vitt möjligt av den, med vilken förhöret hållits.

Därest uppgift ej kan erhållas i ett eller annat av ovan angivna avseenden, skall detta anmärkas i protokollet.

53 §.

Fattigvårdsstyrelse, som vill, att annat fattigvårdssamhälle skall utgiva ersättning för fattigvård eller övertaga försörjningsskyldigheten för

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

behövande, skall därom ofördröjligen hos fattigvårdsstyrelsen i detta samhälle göra skriftlig anmaning, varvid skall fogas avskrift av protokoll över förhör enligt 52 § jämte uppgift å fattigvårdskostnaden, så vitt den då kan angivas.

Tillställande av anmaning må ske genom allmänna posten, och gäller därvid rekommendationsbevis å försändelsen till den sökta fattigvårdsstyrelsen såsom bevis om tillställandet.

54 §.

Bestrides kravet eller har svar icke erhållits inom trettio dagar efter tillställandet eller, i fall som i 53 § andra stycket sägs, efter försändelsens avlämnande å postanstalt, äger fattigvårdsstyrelsen att hos Konungens befallningshavande i länet anhängiggöra sin talan; och bifoge därvid bevis att anmaning skett jämte de handlingar, som enligt 53 § skola åtfölja anmaningen, *vid äventyr, om det försummas, att talan ej upptages till prövning.*

Har anmaning gjorts hos ett fattigvårdssamhälle, men anledning sedermera yppats, att understödstagaren äger hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle, må talan föras mot detta samhälle, ändå att anmaning hos dess fattigvårdsstyrelse ej föregått. Talan utan föregående anmaning må ock föras, därest vid förhör enligt 52 § upplysning icke vunnits, vilket samhälle ersättnings- eller försörjningsskyldigheten åligger.

55 §.

Talan, som i 54 § sägs, skall anhängiggöras inom sextio dagar, efter det fattigvård, för vilken rätt till ersättning förefinnes, börjat utgå, eller, om fattigvården icke lämnats av den sökande fattigvårdsstyrelsen, inom samma tid, efter det kostnaden för fattigvården av styrelsen guldits, vid äventyr, om det försummas, att rätt till ersättning för fattigvårdskostnad, som utgivits mer än sextio dagar före det ansökningen hos Konungens befallningshavande gjordes, anses förfallen.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Vad sålunda stadgats gäller ej för det fall, att fattigvårdsstyrelse, hos vilken anmaning gjorts enligt 53 §, förklarar sig godkänna kravet, men ersättning sedermera ej lämnats.

56 §.

Konungens befallningshavande hör över ansökningen fattigvårdsstyrelsen i det eller de samhällen, mot vilka kravet riktas eller som eljest kunna antagas vara ersättningsskyldiga, samt införskaffar genom parterna eller låter själv införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behöfelig för målets prövning.

Finnes anledning till antagande, att den nödstälde har hemortsrätt inom fattigvårdssamhälle i annat län, överlämnas målet till handläggning av Konungens befallningshavande därstädes.

57 §.

Har fattigvårdssamhälle åt någon, som har hemortsrätt i annat fattigvårdssamhälle, utgivit fattigvård enligt 1 § under förhållanden, vilka synas utvisa, att behovet av fattigvård kommer att bliva varaktigt, äger fattigvårdsstyrelsen i förstnämnda samhälle att hos fattigvårdsstyrelsen i det andra samhället påfordra hans hemsändande eller därom själv besörja, sedan fattigvårdsstyrelsen i hemortssamhället lämnats tillfälle att därmed själv taga befattning. Sistnämnda styrelse äger ock påfordra hans hemsändande eller låta själv avhämta honom.

Hemsändning, som här sägs, må ej äga rum, då understödstagaren därav skulle lida men till sin hälsa eller hans utsikt till självförsörjning därigenom skulle väsentligt minskas eller han har stadigvarande bostad hos skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller hos adoptant eller adoptivbarn eller hos syskon eller då eljest synnerliga skäl tala emot hemsändningen; ej heller må hustru, vilkens sammanlevnad med mannen upphört, mot sin vilja sändas till samhälle, varest mannen vunnit hemortsrätt efter inflyttning, som skett, sedan makarna börjat leva åtskilda.

Yppas i fråga om hemsändning olika meningar mellan vederbörande fattigvårdsstyrelser, eller bestrider understödstagaren eller, där han ej själv kan tillvarataga sin rätt, sådan honom närstående person, som i nästföregående stycke av denna paragraf sägs, att hemsändning får ske, må sådan ej äga rum, utan att Konungens befallningshavande, efter det vederbörande blivit hörda och erforderlig utredning införskaffats, därtill lämnat tillstånd.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Hemortssamhälle är pliktigt att ersätta skälig kostnad för hemsändning, som ägt rum i enlighet med denna paragraf. Om uttagande av sådan ersättning gäller vad som stadgats om ersättning för fattigvård av hemortssamhälle, dock att anmaning enligt 53 § ej är erforderlig.

58 §.

Där offentlig myndighet eller allmän anstalt eller inrättning, som enligt gällande föreskrifter åt någon lämnat underhåll och vård, varför fattigvårdssamhälle är pliktigt att giva ersättning, vill utfå sådan, anhängiggöres talan härom hos Konungens befallningshavande; och gäller om tid för talans anhängiggörande och om påföljd för försummande av nämnda tid i tillämpliga delar vad i 55 § 1 stycket stadgas samt om målets behandling vad i 56 § 1 stycket sägs.

Där offentlig myndighet eller allmän anstalt eller inrättning, som enligt gällande föreskrifter åt någon lämnat underhåll och vård, varför fattigvårdssamhälle är pliktigt att giva ersättning, vill utfå sådan, anhängiggöres talan härom hos Konungens befallningshavande; och gäller om målets behandling vad i 56 § 1 stycket sägs.

59 §.

Gottgörelse av landsting för vårdkostnad, varom i 40, 41 och 42 §§ förmäles, skall sökas inom två år, efter det kostnaden av fattigvårdsstyrelsen utgivits, vid äventyr, om det försummas, att rätt till gottgörelse för den kostnad förfallit. Har fråga om skyldighet att vidkännas kostnaden varit föremål för tvist, räknas tiden från det tvisten slutligen avgjorts.

Gottgörelse av landsting för vårdkostnad, varom i 40, 41 och 42 §§ förmäles, skall sökas inom två år, efter det kostnaden av fattigvårdsstyrelsen utgivits, vid äventyr, om det försummas, att rätt till gottgörelse för den kostnad förfallit. Har fråga om skyldighet att vidkännas kostnaden varit föremål för tvist mellan fattigvårdssamhällen eller talan mot enskild, räknas tiden från det tvisten slutligen avgjorts.

Därest gottgörelse vägras för vårdkostnad, som här sägs, äger fattigvårdsstyrelsen att hos Konungens befallningshavande föra talan om utfående därav; och gäller om målets behandling i motsvarande tillämpning vad som stadgas i 56 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

60 §.

1 mom. För fattigvård, som enligt 1 § lämnats någon, vilken icke är svensk medborgare eller vilkens hemorts rätt ej kan utrönas, erhåller vederbörande fattigvårdssamhälle gottgörelse av staten.

2 mom. Har, efter det en person fyllt sexton men innan han fyllt sextio år, såväl han som de personer, beträffande vilka i 49 § 2 mom. stadgas, att dem tilldelad fattigvård inverkar på hans förvärv av hemorts rätt, oavbrutet under minst tre år vistats utom det fattigvårdssamhälle, varest han har hemorts rätt, utan att under denna tid hava av samhället åtnjutit fattigvård, äger samhället att av staten erhålla gottgörelse för fattigvård enligt 1 §, som samhället efter utgången av samma tid fått bekosta för någon av dem.

Dylik gottgörelse utgår dock endast, om fattigvården meddelats, innan någon av ifrågavarande personer återvänt till samhället eller omedelbart därefter. Därest hemortssamhället fått ersätta av annan utgiven fattigvård, erhålles gottgörelse endast så vitt berörda tid av tre år förflutit, innan hemortssamhället delgivits antingen anmaning, som i 53 § sägs, eller, i de fall, då enligt 54 § 2 stycket talan om ersättning för utgiven fattigvård må föras utan föregående anmaning, den till Konungens befallningshavande i målet ingivna ansökning.

3 mom. Gottgörelse, som i denna paragraf sägs, utgår allenast om ersättning för fattigvården ej kan uttagas hos enskild person.

Fattigvård, som omförmäles i 51 §, gottgöres av staten endast för det fall, att understödstagaren icke är svensk medborgare.

61 §.

1 mom. Vill fattigvårdsstyrelse erhålla gottgörelse av staten för fattigvård, göres ansökning därom hos Konungens befallningshavande för varje år inom februari månad året efter det, då fattigvården av fattigvårdssamhället utgivits. Har fattigvårdsstyrelsen sökt att av annat fattigvårdssamhälle eller enskild person utfå ersättning för fattigvårdskostnad, men talan därom ogillats, räknas tiden för sökande av gottgörelse från det Konungens befallningshavandes utslag i tvisten vunnit laga kraft mot samhället eller, om det överklagats, från det kammarrättens utslag blivit fattigvårdsstyrelsen delgivet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Vid ansökningen skola fogas följande handlingar:

- a) avskrift av protokoll över förhör enligt 52 §;
- b) specificerad uppgift å fattigvårdskostnaden med angivande särskilt för varje understödstagare av tiden, då utbetalningen skett; skolande uppgiften, där den ej åtföljes av behöriga verifikationer, vara till riktigheten styrkt av fattigvårdsstyrelsens ordförande eller kassaförvaltare; samt
- c) redogörelse för de åtgärder, som må hava vidtagits för utrönande av de personers hemortsrätt, ansökningen gäller, eller för utbekommande av ersättning av annat fattigvårdssamhälle eller enskild person, därvid i berörda hänseenden meddelade utslag eller beslut böra bifogas.

Sedan Konungens befallningshavande granskat de ansökningar, som inkommit, samt genom sökandena införskaffat eller själv låtit införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behöfelig, meddelar Konungens befallningshavande före den 1 nästföljande maj beslut i anledning av ansökningarna.

2 mom. Har fattigvård lämnats någon, som ej är svensk medborgare, skall fattigvårdsstyrelsen dessutom, med överlämnande av tillgängliga handlingar rörande den nödställdes person, hans nationalitet, födelseort och senaste boningsort i hemlandet jämte de övriga upplysningar, vilka genom förhör med honom eller annorledes kunna erhållas angående berörda omständigheter och den tid, som förflutit, sedan han lämnade sitt hemland, inom fjorton dagar efter den dag, då fattigvården började utgå, hos Konungens befallningshavande göra framställning om den nödställdes hemsändande. Försittes nyssnämnda tid, skall rätt till ersättning för fattigvård, som utgivits mer än fjorton dagar före det ansökning gjorts hos Konungens befallningshavande, anses förfallen. I fall, där det icke enligt särskilda bestämmelser tillkommer Konungens befallningshavande att avgöra hemsändningsfrågan, skall densamma underställas Kungl. Maj:ts prövning.

3 mom. Konungen må med främmande makt under förutsättning av ömsesidighet träffa överenskommelse om behandling av dess undersåtar här i riket i fattigvårdshänseende och om gottgörelse för därvid upkommen kostnad.

4 mom. Angående fattigvård åt svensk medborgare, som av myndighet i utlandet överlämnats till myndighet i svensk gränsort, är särskilt stadgat.

9 KAP.

Om fattigvårdssamhälles rätt mot understödstagare och för dem försörjningspliktiga personer.

62 §.

Fattigvårdsstyrelse äger att av den, som åtnjutit fattigvård, uttaga ersättning därför, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift. För fattigvård, som någon erhållit, innan han fyllt sexton år, må ersättning dock icke uttagas ur hans arbetsförtjänst.

Har någon mottagits till stadigvarande försörjning, äger fattigvårdsstyrelsen omhändertaga egendom, som vid mottagandet tillhör understödstagaren eller, medan han åtnjuter försörjning, tillfaller honom, samt därav bereda sig ersättning för fattigvård, som lämnas honom. Fattigvårdsstyrelsen äger hos vederbörande polismyndighet erhålla handräckning för sådan egendoms omhändertagande.

63 §.

Har fattigvårdssamhälle tillskyndats kostnad för fattigvård, som enligt 1 § lämnats någon, för vilkens försörjning skyldeman eller annan enligt 3 eller 4 § bort ansvara, äger fattigvårdsstyrelsen att av den, vilken ansvarigheten åligger, uttaga ersättning för denna kostnad, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift.

64 §.

Fattigvårdssamhälle äger ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att ersättningsskyldighet, varom i 62 och 63 §§ stadgas, icke skall äga rum för understöd, som utlämnas av dessa medel.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

65 §.

Anspraak på ersättning för fattigvårdskostnad av understödstagare eller av försörjningspliktig, som i 3 § sägs, må icke bifallas, där den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller någon del därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina.

66 §.

Har fattigvård enligt 1 § lämnats någon, för vilkens försörjning annan enligt 3 § är ansvarig, och finnes behovet av fattigvård vara stadigvarande, må den försörjningspliktige kunna åläggas att till fattigvårdssamhället å lämpliga tider, så länge behovet av fattigvård fortfar, utgiva skäligt bidrag till den försörjningsberättigades underhåll.

Kommer den försörjningsberättigade eller den försörjningspliktige i förändrade förhållanden, må försörjningsbidraget utan hinder av förut meddelat beslut jämkas efter som skäligt finnes.

67 §.

Talan om utbekommande av ersättning enligt 62 och 63 §§ ävensom om utgivande av försörjningsbidrag, som i 66 § sägs, anhängiggöres hos Konungens befallningshavande i länet; och gäller om målets behandling i motsvarande tillämpning vad i 56 § stadgas.

68 §.

Om tiden för anhängiggörande av talan, som i 67 § sägs, gäller, när kravet grundas å försörjningsplikt, som avses i 3 § 2 stycket, vad i 55 § 1 stycket stadgas. I andra fall skall vad enligt allmänna lagen gäller om preskription av fordran äga tillämpning.

69 §.

Den, som åtnjuter fattigvård, står under fattigvårdsstyrelsens tillsyn.

Gör någon, som intagits å fattigvårdsanstalt, varom i 31 § förmåles, sig skyldig till grövre förseelse mot ordningen å anstalten, äger fattig-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

vårdsstyrelsen eller, där särskild anstaltsstyrelse finnes, denna styrelse att tillrättavisa honom genom minskning i kosten eller genom inskränkning i eljest medgivna friheter och förmåner. För gossar under femton år och flickor under tolv år må äga användas. Fattigvårdsstyrelsen eller anstaltsstyrelsen må uppdraga åt föreståndaren för anstalten att vidtaga åtgärd, som här sägs.

Över den, som intagits i arbetshem, äger anstaltsstyrelsen myndighet i enlighet med det för anstalten fastställda reglementet. I reglementet må icke medgivas användande av inneslutning i mörkt enrum eller prygel.

70 §.

Den, som enligt 1 § åtnjuter fattigvård, vilken icke är allenast tillfällig, eller som för egen försörjning är intagen å fattigvårdsanstalt, är skyldig att efter sin förmåga förrätta arbete, som av fattigvårdsstyrelsen eller å dess vägnar anvisas.

71 §.

Om någon genom lättja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller adoptivbarn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård enligt 1 § måste lämnas någon av dem, är han, även om fattigvården är allenast tillfällig, skyldig att efter föreläggande av fattigvårdsstyrelsen inställa sig till och efter sin förmåga fullgöra honom å fattigvårdsanstalt eller eljest anvisat arbete; och må han, oavsett om fattigvården upphört, kunna kvarhållas å anstalten eller i arbetet, intill dess grundad anledning föreligger till antagande, att han skall söka efter förmåga försörja sig själv och de sina, dock icke i oavbruten följd under längre tid än ett år.

Genom det förelagda arbetets utförande anses han fullgöra honom åliggande skyldighet att ersätta kostnad för fattigvård, som under tiden må tilldelas hans minderåriga barn eller adoptivbarn eller hans hustru.

72 §.

Vederbörande polismyndighet har att på begäran meddela handräkning dels för delgivning av föreläggande, som i 71 § sägs, dels för inställande till arbete av den, som underlåter att efterkomma sådant föreläggande, dels ock för återhämtande av understödstagare eller försörjningspliktig, som olovligen avvikit från fattigvårdsanstalt, å vilken han varit intagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Dylik handräckning meddelas utan kostnad för fattigvårdsstyrelsen eller anstalten.

73 §.

Har någon, som gjort sig förfallen till bettleri eller lösdriveri, blivit, på grund därav att han varit i behov av fattigvård, enligt gällande bestämmelser överlämnad till fattigvårdsstyrelsen och för vård intagen å fattigvårdsanstalt, vare han ej berättigad att lämna anstalten, med mindre grundad anledning finnes att antaga, att han utanför anstalten skall är-
ligen försörja sig.

74 §.

Undandrager sig någon, som intagits å anstalt eller inställt sig eller hämtats till förrättande av arbete utanför anstalt, att fullgöra anvisat arbete, eller lämnar han utan tillstånd arbetet, eller visar han tredska att efterkomma givna föreskrifter, eller gör han sig skyldig till uppförande, som strider mot sedlighet eller god ordning, äger fattigvårdsstyrelsen, där han icke är till arbete oförmögen, tilldela honom varning med erinran om den påföljd, som i 75 § omförmäles.

Styrelse för fattigvårdsanstalt, vars reglemente fastställts av Konungen eller av Konungens befallningshavande, må jämväl enligt stadgande i reglementet kunna meddela i anstalten intagen person sådan varning, som nyss är sagd.

Varning, som i denna § avses, må meddelas, förutom av styrelse, som där sägs, antingen av dess ordförande eller av den, som styrelsen kan hava utsett att meddela varning, därvid anmälan om varningen skall göras vid styrelsens nästa sammanträde.

Över beslut om varning skall föras protokoll. Beslutet meddelas den felande muntligen av den, som beslutat varningen, eller skriftligen genom delgivning av utdrag av protokollet; och har polismyndighet att på begäran verkställa sådan delgivning utan kostnad för styrelsen.

75 §.

Därest den felande ej låter rätta sig av varning, som i 74 § sägs, må fattigvårdsstyrelsen eller anstaltens styrelse, med bifogande av bevis om varningen och tillgänglig utredning i ärendet, hos Konungens befallningshavande göra framställning om den felandes dömande till tvångsarbete.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Sedan den felande lämnats tillfälle att yttra sig över framställningen, och förhör, där sådant är av nöden, ägt rum samt erforderlig utredning förebragts, i vilket avseende Konungens befallningshavande jämväl äger förordna om förhör vid domstol, må Konungens befallningshavande ålägga den felande tvångsarbete eller, då mildrande omständigheter förekomma, låta bero vid varning. Där tvångsarbete åläggas, skall tiden därför bestämmas till minst en månad och högst två år.

Har den, om vilkens dömande till tvångsarbete framställning gjorts, avvikit från anstalt, där han varit intagen, eller förekommer eljest anledning, att han håller sig undan, må Konungens befallningshavande kunna förordna om hans häktande i avbidan på att målet avgöres eller utslag, varigenom tvångsarbete ådömts, vinner laga kraft.

76 §.

Tvångsarbete skall förrättas i allmän tvångsarbetsanstalt. Därest den dömde på grund av nedsatt arbetsförmåga eller annan anledning icke lämpligen bör intagas i tvångsarbetsanstalt, skall han, enligt de närmare föreskrifter, som Konungen meddelar, i stället intagas i kronohäkte och där hållas till lämpligt arbete.

Bliver någon, efter det han dömts till tvångsarbete, oförmögen till arbete, må utslaget ej bringas till verkställighet ej heller, om tvångsarbetet tagit sin början, detsamma fortfara; och förfäres med honom på sätt i 7 § av lagen om lösdrivares behandling sägs.

I övrigt gäller i fråga om verkställighet av tvångsarbetet i tillämpliga delar vad i 8 och 13 §§ av nämnda lag stadgas.

77 §.

Där någon, som icke nått myndig ålder, på fattigvårdssamhälles bekostnad åtnjuter vård utanför sina föräldrars eller målsmans hem, har samhällets fattigvårdsstyrelse målsmansrätt över honom.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Över den, som enligt 36 § genom fattigvårdsstyrelsens försorg beretts tjänst eller anställning, bör styrelsen, ändå att han icke åtnjuter fattigvård, öva tillsyn, intill dess han fyllt aderton år.

Kräves på grund av understödstagare tillfallet arv eller eljest förmyndare för honom, har fattigvårdsstyrelsen att hos vederbörande domstol göra anmälan därom.

10 KAP.

Om klagan i mål och ärenden, som behandlas enligt denna lag.

78 §.

1 mom. Över fattigvårdsstyrelsens beslut, varigenom sökt fattigvård helt och hållet eller till någon del vägrats, eller som avser sättet för fattigvårds meddelande, ävensom över beslut av fattigvårdsstyrelse eller styrelse för anstalt, som är gemensam för flera kommuner eller som tillhör landsting, rörande behandlingen å anstalt eller vid fullgörandet av arbetskyldighet, eller beträffande kvarhållande å anstalt i fall, som avses i 71 och 73 §§, må den, som beslutet rör, anföra besvär hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar, räknade från det han av beslutet erhållit del. Beslutet går dock i verkställighet, där ej förbud däremot meddelas av Konungens befallningshavande.

2 mom. Oavsett huruvida besvär enligt 1 mom. anförts, har Konungens befallningshavande ej blott att tillhålla fattigvårdssamhälle, som underlåter att lämna fattigvård, då sådan enligt 1 § erfordras, att fullgöra sin skyldighet, utan även att, där eljest missförhållande föreligger i något av de i föregående moment omförmälda hänseenden, förordna om den åtgärd, som må vara erforderlig till missförhållandets avhjälpande.

En var äger rätt att om underlåtenhet eller missförhållande, som nu nämnts, göra anmälan hos Konungens befallningshavande eller hos fattigvårdsinspektören eller fattigvårdskonsulent.

3 mom. Över varning, som i 74 § sägs, må klagan ej föras; dock äger Konungens befallningshavande, i sammanhang med prövning av yrkande om den felandes dömande till tvångsarbete, pröva varningens befogenhet.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

4 mom. Över fattigvårdsstyrelsens beslut i ärende, som icke avses i 1 och 3 mom. samt icke heller angår annan förvaltningsfråga, för vars behandling fattigvårdsstyrelsen jämlikt de i denna lag eller kommunallagarna givna föreskrifter är ansvarig endast inför fattigvårdssamhället, må besvär anföras hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar, räknade från det klaganden av beslutet erhållit del. Om verkställighet av fattigvårdsstyrelsens beslut gäller vad i 1 mom. sägs.

5 mom. Fattigvårdsstyrelse, som är missnöjd med beslut av styrelse för arbetshem rörande understödstagares eller försörjningspliktigs intagande å hemmet, äger över beslutet anföras besvär hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar från det fattigvårdsstyrelsen av beslutet erhållit del.

6 mom. Utdrag av fattigvårds- eller anstaltsstyrelsens protokoll i ärende, som i denna § sägs, skall utan avgift tillhandahållas den, som är i behov därav för klagan över styrelsens beslut.

79 §.

Är någon missnöjd med handräckning, som av polismyndighet meddelats enligt 62 § 2 stycket för omhändertagande av egendom, som där sägs, eller jämlikt 72 § för inställande till arbete eller återhämtande till fattigvårdsanstalt, må han däröver anföras besvär hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar från handräckningens fullbordande.

80 §.

För talan mot beslut, som i frågor rörande fattigvården enligt denna lag fattats av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, gäller vad om besvär över deras beslut är stadgat i kommunallagarna. Om underställning av beslut, varom i 18 § förmäles, gäller vad i nämnda lagar sägs rörande underställning av där avsedda beslut.

81 §.

1 mom. Är någon missnöjd med Konungens befallningshavandes utslag i mål om fullgörande av försörjningsplikt, eller om hemsändning eller om ersättning för fattigvårds- eller hemsändningskostnad eller i mål, som omförmälas i 78 § 1 och 2 mom., må han däröver anföras besvär hos kammarrätten.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Besvären skola innan klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av utslaget, avlämnas till Konungens befallningshavande, som över besvären infor drar vederbörandes förklaring och, sedan sådan inkommit, till kammarrätten insänder handlingarna i målet jämte bevis om utslagets delgivning och eget utlåtande.

2 mom. Är utslaget meddelat av Konungens befallningshavande i annat län, än det klaganden tillhör, må besvären, om klaganden det föredrager, inom ovan stadgade tid avlämnas till Konungens befallningshavande i sistnämnda län, vilken det åligger att översända dem till Konungens befallningshavande, som meddelat utslaget, för att vidare behandlas i föreskriven ordning.

3 mom. Har mål, som rör viss persons hemortsrätt och fattigvårdssamhälles därav beroende anspråk på ersättning för hans fattigvård, förevarit hos Konungens befallningshavande i särskilda län, och anföras besvär över det i huvudsaken sist meddelade utslaget; då må ock i sammanhang därmed föras klagan över annat dessförinnan i målet meddelat beslut och sådant beslut ej utgöra hinder för sakens prövning i dess helhet.

4 mom. Konungens befallningshavandes utslag, som i 1 mom. avses, ävensom kammarrättens utslag i dylika mål skola skyndsamt genom Konungens befallningshavandes försorg delgivas, förutom sökande och klagande, jämväl förklarande i de fall, då antingen genom utslaget försörjnings- eller ersättningskyldighet honom ådömts eller ock målet av honom såsom sökande först anhängiggjorts; och skall bevis om delgivningen av Konungens befallningshavande vederbörande vid anfordran tillhandahållas.

5 mom. Vad i 1 och 4 mom. stadgas skall i tillämpliga delar gälla i fråga om besvär över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som avses i 61 § 1 mom.

82 §.

Över kammarrättens beslut i mål och ärenden, som avses i denna lag, må ej klagan föras.

83 §.

Den, som vill söka ändring i Konungens befallningshavandes utslag i mål rörande ådömande av tvångsarbete enligt 75 §, äger att ingiva sina till Konungen ställda besvär till Konungens befallningshavande innan klockan tolv å åttonde dagen, räknad, om han är häktad, från det ut-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

slaget för honom avkunnades, men i annat fall från det beslutet delgavs honom. Konungens befallningshavande inforrar yttrande över besvären från vederbörande, om anledning därtill förekommit, samt insänder därefter ofördröjligen handlingarna tillika med eget utlåtande till Konungens nedre justitierevision.

I sammanhang med prövning av besvär, som här sägs må ock komma under bedömande lagligheten av den dömde enligt 74 § tilldelad varning.

Vid klagan över beslut, som särskilt meddelats om någons häktande eller kvarhållande i häkte, vare tiden för besvårs ingivande icke inskränkt till viss tid.

Behöver häktad person biträde vid besvärens författande, foge Konungens befallningshavande anstalt, att det erhålles.

84 §.

För klagan över Konungens befallningshavandes beslut i andra frågor, som beröras i denna lag, än här förut är sagt, gäller, efter varje saks beskaffenhet, vad om besvär över Konungens befallningshavandes beslut är i kommunallagarna eller eljest stadgat.

85 §.

Konungens befallningshavandes utslag, varigenom förordnats om meddelande av fattigvård åt nödställd person, går i verkställighet utan hinder därav att klagan förts.

11 KAP.

Övergångsbestämmelser.

86 §.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1919; dock att därvid skall iakttagas,
att envar behåller den hemortsrätt, han ägde vid nämnda tid, intill dess han enligt stadgandena i denna lag förvärvat annan sådan,
att vad i denna lag stadgas an- att vad i denna lag stadgas an-
gående ersättning för fattigvård av gående ersättning för fattigvård av

(Kungl. Maj:ts förslag.)

fattigvårdssamhälle eller enskild person icke skall tillämpas i fråga om fattigvård, som utgått, innan lagen trätt i kraft, utan skall i sådant hänseende iakttagas vad hittills varit föreskrivet,

att rörande tiden för tvångsarbete för förseelse, som ägt rum innan denna lag trätt i kraft, skall gälla vad för närvarande är stadgat, samt

att i fråga om fullföljd av talan i fattigvårdsärende, som före lagens ikraftträdande avgjorts av fattigvårdsstyrelse, skall gälla vad förut varit stadgat.

(Utskottets förslag.)

fattigvårdssamhälle eller enskild person icke skall tillämpas i fråga om fattigvård, som utgått, innan lagen trätt i kraft, utan skall i sådant hänseende iakttagas vad hittills varit föreskrivet, *samt*

87 §.

Genom denna lag upphävas

förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården tillika med alla de stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av nämnda förordning eller tillägg därtill;

kungörelsen den 21 augusti 1885 angående handlingar, som böra bifogas ansökningar om ersättning av statsmedel för fattigvårdskostnader;

kungörelsen den 9 oktober 1891 angående delgivning genom offentlig myndighets försorg av vissa utslag i fattigvårdsmål;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stadgat stridande mot denna lags bestämmelser.

88 §.

I fattigvårdssamhälle på landet, där särskild fattigvårdsstyrelse ej finnes, väljes sådan, med iakttagande av bestämmelserna i 11 och 12 §§, å ordinarie kommunalstämma i december år 1918.

I fattigvårdssamhälle på landet, där särskild fattigvårdsstyrelse finnes, skola vid nämnda kommunalstämma, om val av ledamöter eller suppleanter i fattigvårdsstyrelsen då skall äga rum, omförmälda bestämmelser lända till efterrättelse, men i annat fall skola desamma bringas till tillämpning vid första efter lagens ikraftträdande infallande val.

I stad skola vid det tillfälle, då val av ledamöter i fattigvårdsstyrelsen första gången infaller efter det lagen trätt i kraft, ledamöter och suppleanter utses i enlighet med bestämmelserna i 11 och 12 §§.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

89 §.

Reglemente, som avses i 8 §, skall före utgången av år 1919 underställas Konungens befallningshavandes prövning.

Fattigvårdssamhälle, som vill vinna befrielse från skyldighet att hava dylikt reglemente, skall före den 1 april 1919 hos Konungens befallningshavande göra ansökan därom.

90 §.

Med fullständigt ordnande av de i 31 och 33 §§ omförmälda anstalter må anstå under en tid av tio år från det denna lag trätt i kraft.

Under övergångstiden ankommer det på Konungens befallningshavande att söka åstadkomma ordnande inom kommunerna av sådana anstalter, i fall där så anses lämpligt genom överenskommelser mellan kommunerna om gemensam anstalt; och må såsom anstalt av det ena eller andra slaget godtagas redan befintlig anstalt, som är eller kan göras lämplig för ändamålet.

91 §.

1 mom. I fattigvårdssamhälle, där roteindelning finnes införd, då denna lag träder i kraft, må roteindelningen fortfarande bestå, intill dess densamma enligt 8 § i förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården blivit upphävd, dock ej längre än fem år efter det lagen trätt i kraft; och skall för sådant fattigvårdssamhälle fortfarande gälla vad nämnda förordning innehåller beträffande roteindelning och fattigvården i samhälle med roteindelning.

2 mom. Därest vid lagens trädande i kraft tillskottsavgift utgår eller enskilt fattigvårdssamhälle finnes, som omförmäles i 34 § fattigvårdsförordningen, må därvid förbliva, så länge träffad överenskommelse eller given föreskrift gäller; och skall för sådant fall lända till efterrättelse vad i nämnda förordning stadgas.

3 mom. Där på grund av stadgandet i 31 § 1 mom. fattigvårdsförordningen vid lagens trädande i kraft ersättning av staten utgår till fattigvårdssamhälle för fattigvård åt person, som tillhört manskapet vid krigsmakten eller varit anställd såsom arbetare eller hantverkare vid kronans varv eller verkstäder, eller åt hans hustru eller minderåriga barn, skall, så länge fattigvården utgöres, fattigvårdssamhället äga att fortfarande därför åtnjuta ersättning enligt förut gällande grunder.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

92 §.

I stället för vad i förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården är stadgat till förekommande av bettleri samt om barn, som bettlar eller vanvårdas, skola följande bestämmelser gälla:

1 mom. Envar, som efter fyllda sexton år gör sig förfallen till bettleri, må anhållas och, där han ej är i den nödställda belägenhet, att han bör erhålla fattigvård, behandlas såsom lösdrivare, på sätt i lagen angående lösdrivares behandling är stadgat.

Till enahanda behandling gör sig den förfallen, vilken tillåter barn under sexton år, som står under hans vård, att bettla eller använder barn eller andra att bettla för sin räkning.

2 mom. Om barn under sexton år anträffas bettlande eller befinnes vara vanvårdad, skall fattigvårdsstyrelsen, där åtgärd anses böra vidtagas, varom stadgas i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, göra anmälan till vederbörande barnavårdsnämnd och i annat fall förfara på sätt styrelsen finner vara av omständigheterna påkallat.

3 mom. Inom varje fattigvårdssamhälle skall fattigvårdsstyrelsen anställa behöfligt antal tillsyningsmän, vilka hava att anhålla bettlare och inställa dem, därest de ej på grund av föreliggande fattigvårdsbehov böra överlämnas till samhällets fattigvårdsstyrelse, till sådant förhör, som avses i 2 § 1 mom. av lagen angående lösdrivares behandling.

3 mom. Inom varje fattigvårdssamhälle skall fattigvårdsstyrelsen anställa behöfligt antal tillsyningsmän, vilka hava att anhålla bettlare och inställa dem, därest de ej på grund av föreliggande fattigvårdsbehov böra överlämnas till samhällets fattigvårdsstyrelse till sådant förhör, som avses i 2 § 1 mom. och 16 § av lagen angående lösdrivares behandling.

För detta sitt bestyr åtnjuter tillsyningsman den ersättning, som fattigvårdssamhället efter förslag av fattigvårdsstyrelsen bestämmer.

2:o)

L a g**om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.**

Häri genom förordnas som följer:

Till beredande *dels* av understöd (kommunala pensionstillskott), i stöd (kommunala pensionstillskott), i

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.)

11

(Kungl. Maj:ts förslag.)

penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, dels ock av bidrag (kommunala sjukvårdsbidrag), till bestridande gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må fattigvårdssamhälle ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att pensionstillskott och sjukvårdsbidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Sådana pensionstillskott och sjukvårdsbidrag må icke tilldelas andra personer än dem, som äro mantalsskrivna inom fattigvårdssamhället och där äga hemortsrätt i fråga om fattigvård. I övrigt äger samhället bestämma de grunder, som för beviljande av pensionstillskott och sjukvårdsbidrag böra av fattigvårdsstyrelsen iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att bevilja pensionstillskott och sjukvårdsbidrag i den mån styrelsen prövar nödigt. Pensionstillskott må efter omständigheterna indragas och jämkas.

(Utskottets förslag.)

penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 och icke blivit berövade pensionstillägg eller understöd på grund av stadgandet i 9 § uti nämnda lag, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, dels ock av bidrag (kommunala sjukvårdsbidrag), till bestridande gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må fattigvårdssamhälle ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att pensionstillskott och sjukvårdsbidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Sådana pensionstillskott och sjukvårdsbidrag må icke tilldelas andra personer än dem, som äro mantalsskrivna inom fattigvårdssamhället och där äga hemortsrätt i fråga om fattigvård. I övrigt äger samhället bestämma de grunder, som för beviljande av pensionstillskott och sjukvårdsbidrag böra av fattigvårdsstyrelsen iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att bevilja pensionstillskott och sjukvårdsbidrag i den mån styrelsen prövar nödigt. Pensionstillskott må efter omständigheterna indragas och jämkas

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till ändrade bestämmelser angående den ansvarsskyldighet, som bör åligga ledamöter i fattigvårdsstyrelse;

C) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta föranstalta om utredning rörande ökning av de statsbidrag, som utgå för vård av sinnesslöa, fallandesjuka, tuberkulösa och vanföra, och om medgivande av statsbidrag för vård å sinnessjukhus, som tillhöra landsting och de städer, som ej deltaga i landsting, samt för riksdagen så snart ske kan framlägga förslag härom;

D) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag om en utjämning av de kommunala skattebördorna, i den mån en dylik utjämning bör äga rum; samt

E) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, därest de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1918.

På utskottets vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS.

Reservationer.

Vid punkt A av utskottets hemställan.

1:o) Vid lagen om fattigvården.

Vid 1 §:

Av herrar *Antonsson, Tisell, Hederstierna* och *Rooth*, som anført:

»Utskottet har här i likhet med vad som föreslagits i propositionen hemställt, att med minderårig skulle förstås den, som icke fyllt sexton år. Fattigvårdslagstiftningskommittén hade föreslagit denna gräns till 15 år och hade såsom skäl härför anført, att, enligt vad från flera håll upplysts, de unga, särskilt på landsbygden, vore, därest de vore normalt utrustade till kropp och själ, i stånd att försörja sig själva, då de uppnått sistnämnda ålder, vid vilken tidpunkt de nästan undantagslöst hade avslutat sin skolgång och konfirmerats. Emot vad sålunda anförts har vad av föredragande departementschefen åberopats såsom skäl för åldersgränsens höjande till 16 år icke verkat övertygande. Icke minst är att märka, att i den nya lagen om barn utom äktenskap gränsen för försörjningsskyldigheten i normala fall satts till 15 år. Även om meningarna varit delade uti ifrågavarande avseende vid sistnämnda lags stiftande, synes dock konsekvensen av vad som stadgades så sent som nästlidna år kräva, att samma åldersgräns föreskrives för båda fallen. Den skillnad emellan dessa som departementschefen sökt uppdraga torde vara mindre hållbar. För bägge läser det väl dock ytterst gälla behovet av understöd för den, som därtill är berättigad. Vem skyldigheten att lämna understödet sedermera åligger, det må vara den enskilde eller det allmänna, läser i förevarande avseende sakna betydelse.

På grund härav hemställa vi, att förevarande åldersgräns måtte bestämmas till 15 år.»

av herr *Magnusson* i Tumhult, som yttrat:

»I fråga om begreppet minderårig intog fattigvårdslagstiftningskommitténs majoritet den ståndpunkten, att gränsen härför i fattigvårdslagstiftningen borde liksom i nu gällande fattigvårdsförordning bestämmas till fyllda 15 år. Två ledamöter i kommittén, båda från Stockholm, hava reservationsvis påyrkat fyllda 16 år såsom gräns, och Kungl. Maj:t har i det för riksdagen framlagda förslaget till lag om fattigvården godkänt reservanternas ståndpunkt.

De skäl, som av departementschefen anförts och av utskottet åberopats till stöd för ett höjande av åldersgränsen, synas mig visserligen i och för sig beaktansvärda, men de torde ej träffa själva kärnan i här föreliggande spörsmål. Jag erkänner villigt, att allt som kan göras för ungdomens utveckling och utbildning till goda medborgare bör göras samt att fattigvårdens skyddslingar i detta avseende ej böra ställas sämre än andra ungdomar, men jag betvivlar, att den saken gagnas i nämnvärd grad genom att höja åldersgränsen i fattigvårdslagen. Först och främst finner jag det oegentligt att likställa en normalt utvecklad frisk yngling eller flicka i åldern 15—16 år med den ålderdomssvage och sjuke. Hur jag än ser saken kan med den föreslagna besvärsrätten en ungdom emellan 15 och 16 år, som är utan egna medel och ej försörjes av anhöriga, med lagen i sin hand tilltvinga sig understöd; och i detta avseende lär den kunna påräkna ett värdefullt bistånd av en byråkratiskt anordnad inspektion. Han kan ej tvingas att taga tjänst samt får ej intagas i ålderdomshem (annat än tillfälligt) eller i arbetshem. Följaktligen måste han hava kontant understöd, då han vistas hemma hos föräldrarna, eller ock utackorderas. Man må aldrig så mycket försäkra, att en sådan ungdom ej kommer att mottaga understöd, så undanröjer detta icke det oriktiga i själva principen.

I varje fall kommer det nog att finnas föräldrar, vilka ej draga sig för att begära hjälp även för 15-åringens räkning, då lagen ålägger kommunen att giva sådan. Det bör här betonas, att så snart barnen äro klena, de i varje fall med den lydelse 1 § fått äro berättigade till fattigvård. Vidare bör erinras därom, att fattigvårdssamhället ej kan undandraga sig att ombesörja, att ifrågavarande barn erhålla lagstadgad skolundervisning, även i fortsättningsskolan.

Det kan ej med fog påstås, att den yngling eller flicka, som redan vid 15 år använder sin tid och sina krafter till ett arbete, som ej överstiger dessa krafter, lider men därav i sin utveckling; snarare kan man befara, att ett förspillande av det året i relativ sysslolöshet är ägnat att inverka skadligt.

Jag hemställer därför, att riksdagen måtte besluta att i §§ 1, 47, 60, 62 och 92 i lag om fattigvården sexton år utbytes mot femton år.»

Vid 5 §:

av herrar *Källman* och *Olsson* i Ramsta, vilka anført:

»Även om det nu föreliggande förslaget till lag om fattigvården, kompletterat med förslag till lag om kommunala pensionstillskott och

sjukvårdsbidrag, innehåller obestriddliga förtjänster och innebär betydande framsteg till fattigvårdens utövande under humanare former, saknas enligt vår mening uti detsamma en av de viktigaste förutsättningarna för att lagen på avsett sätt skall kunna föras ut i levande livet. Då såväl uti Kungl. Maj:ts proposition nr 135 som i särskilda utskottets nu förevarande förslag primärkommunen allt fortfarande bibehållits som fattigvårdssamhälle, med skyldighet att för sig ordna sin fattigvård, torde därmed vara tydligt att ett icke ringa antal kommuner, även om god vilja därtill finnes, likväl sakna förmåga att giva det underhåll och den vård åt behövande, vartill lagen bjuder.

Visserligen får staten genom bifall till förslaget åtaga sig vissa ökade kostnader för fattigvården, varjämte de mest betydande utgifterna för underhåll å sjukvårdsinrättningar av olika slag övertagas av landstingen, varigenom en utjämning i någon mån äger rum mellan primärkommunerna. Men kvar står för även den lilla ekonomiskt svaga kommunen att själv bestrida utgifterna för all annan vård, öppen såväl som sluten. Att förmåga härutinnan ofta saknas visas av kommitténs utredning, varav bl. a. framgår att 21 kommuner hade år 1910 mindre än 200 invånare, 386 mindre än 500 och 1,052 mindre än 1,000 invånare. Den ekonomiska bärkraften är också synnerligen ringa i ett avsevärt antal kommuner, och för en del saknas alldeles bärkraft för kommunala uppgifter. En kommun hade sålunda, enligt kommitténs uppgifter, år 1907 allenast 53,6 bevillningskronor och 14 kommuner mindre än 100 bevillningskronor. Att staten genom sin lagstiftning uppdrager åt kommuner med så ringa ekonomisk bärkraft »att för sig ordna sin fattigvård» kan icke vara i överensstämmelse med billighet och rättvisa, ty dessa kunna icke hindra att genom dödsfall, olyckshändelser eller andra omständigheter avsevärda kostnader behöva uttaxeras till bestridande av utgifter för fattigvården, såvida denna skall handhas enligt lagens föreskrifter. Rikets kommuner måste anses ha rätt att kräva en lagstiftning som för dem är möjlig att efterleva. Och i vad det rör fattigvårdslagstiftningen har ett betydande antal av dessa sedan länge fordrat antingen att staten övertager kostnaderna eller ock att på annat sätt en verklig utjämning äger rum.

Vi dela kommitténs och Kungl. Maj:ts uppfattning att statens övertagande av fattigvården åtminstone f. n. icke med fördel låter sig göra. Däremot är det svårt att förstå att de många skäl, som anförts däremot, också skulle gälla till och med i lika hög grad beträffande *länskommunen* eller *landstingsområdet* såsom fattigvårdssamhälle. Fruktan för slöseri i kommunerna, därest kostnaderna komme att bestridas lika på varje be-

skattningsenhet inom ett större område, torde i allt väsentligt vara ogrundad. Om, såsom vi förutsätta, rent kommunala fattigvårdsstyrelser även under dessa förutsättningar komme att tilldelas samma uppgifter, som då primärkommunen utgör fattigvårdssamhälle, finnes ingen anledning förmoda, att dessa under mindre ansvar skulle fullgöra sina plikter. Samma personer vore i båda fallen skyldiga att bestrida utgifterna, fastän en utjämning till lika kostnader förekomme för ett visst antal kommuner.

En utan tvivel verksam kontroll komme att utövas genom de redogörelser, som naturligen varje kommuns fattigvårdsstyrelse hade att årligen avlämna, vare sig till landstinget eller annat organ för det större fattigvårdssamhället. Skulle det därvid visa sig, att någon kommun varit mindre noggrann i förevarande avseende, eller på annat än författningsenligt sätt ombesörjt fattigvården, bleve detta säkerligen omedelbart rättat.

Departementschefen framhåller på sid. 86 i den kungl. propositionen att, i fråga om minskning av antalet processer, anstaltsvårdens utveckling och utjämning av kommunernas fattigvårdsbörda, vore en centralisering önskvärd. Hänsynen till den öppna fattigvården skulle emellertid tala däremot. Det sistnämnda är mycket svårt att förstå, då enligt vår mening fattigvårdsstyrelserna skulle ha samma uppgifter och de som äro föremål för öppen vård behandlas på alldeles samma sätt som då primärkommunen utgör fattigvårdssamhälle. Vidare skulle samma föreskrifter gälla för sökande och meddelande av fattigvård. Det torde väl emellertid vara förenat med uteslutande fördelar att dessa understödstagare komme att behandlas likvärdigt oberoende av hemortsrätten.

Vinsten med processernas så gott som fullständiga avlägsnande och anstaltsvårdens utveckling, framför allt med hänsyn till specialistsjukvården, synes oss vara av den betydelse att de svårigheter, som äro att övervinna för ernående av större fattigvårdssamhällen, icke böra få stå kvar såsom till synes oövervinneliga.

Då vi, trots vår bestämda mening om det oriktiga uti att primärkommunerna fortfarande bibehållas som fattigvårdssamhällen, icke framställa definitiva yrkanden om ändring eller hemställa om avslag med begäran om nytt förslag i överensstämmelse med vår uppfattning i frågan, som överensstämmer med herr Hults motion, beror detta framför allt därpå, att behovet av en utjämning i de kommunala bördorna icke inskränker sig allenast till fattigvårdens område. Och att vänta med att erhålla ny fattigvårdslag till dess hela detta problem blir utrett är enligt vår mening icke möjligt.

I det betänkande, med förslag angående statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner, som avgivits den 3 februari 1917, framhålla de sakkunniga, att vissa kommuners hårda skattetryck är beroende av flera omständigheter. Utan att hava kunnat företaga någon djupgående undersökning rörande orsakerna till det otillfredsställande läge i olika hänseenden, vari vissa kommuner på landsbygden befinna sig, påpeka de sakkunniga, »att landsbefolkningen, sedan den i hemorten åtnjutit uppfostran och erhållit sin utbildning, i stor utsträckning drages till städer och industricentra, med deras ofta gynnsammare utkomst-möjligheter, varigenom landsbygden, särskilt de rena jordbrukskommunerna, går miste om de mest produktiva krafterna och samtidigt förlorar värdefulla beskattningsföremål. När lantbefolkningen i städerna förnött sin bästa arbetskraft, återvänder den ofta till hembygden, som därigenom ej sällan får sina kostnader för fattigvården ökade».

Därtill kommer enligt uppgifter, som vederbörande hårt skattetyngda kommuner själva lämnat till ovannämnda sakkunniga, att låg skattepliktig inkomst — icke sällan beroende på alltför låg taxering — befolkningens utvandring till städerna och utlandet, kommunens litenhet i administrativt hänseende m. m. bidragit till att skapa ett synnerligen hårt skattetryck.

De statsåtgärder, som hittills vidtagits med avseende på bidrag till vägunderhåll, anslag till skolväsendet m. m., ha icke varit ägnade att i någon nämnvärd mån utjämna kommunernas skattebörd, och det kan icke heller påstås att de kommuner, vilka erhålla statsunderstöd av det av fjolårets riksdag beviljade anslaget, som utdelas jämlikt kungl. kungörelsen den 25 juni 1917 angående villkor och grunder för tilldelande av statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner, därmed erhållit möjlighet att på ett fullt tillfredsställande sätt fylla sina kommunala uppgifter.

I de två förslag, som nu föreligga, till grunder för den kommunala skattskyldigheten föreslås förändringar rörande fördelning av skattebördan inom kommunen, men något förslag till utjämning emellan kommunerna har icke framlagts.

Den 12 december 1917 hava därför den 5 december 1913 förordnade kommitterade avgivit betänkande med förslag till lagstiftning angående kommunala nybildningar. Detta betänkande innehåller bl. a.

förslag till lag om kommunalförbund och förslag till sådan ändring i nu gällande fattigvårdsförordning, att två eller flera kommuner även mot sin vilja i vissa fall må kunna sammanföras till ett fattigvårdssamhälle.

Av vad här i korthet anförts torde framgå att frågan om en rättvis utjämning av de kommunala bördorna är en synnerligen invecklad och omfattande fråga, vilken lämpligast borde lösas i ett sammanhang. Särskilt borde därvid noga övervägas, om icke en tvångssammanslutning av de mindre kommunerna vore av behovet påkallad. Mindre kommunala enheter, med de uppgifter som åligga en svensk kommun, borde icke få förekomma än att invånareantalet uppgick till cirka 5,000.

Därmed löstes emellertid icke frågan om fattigvårdsprocessernas avlägsnande. De kunna endast i allt väsentligt försvinna i samband därmed att betydligt större område än en medelstor kommun sammanföres till fattigvårdssamhälle.

Frågan därom synes oss lämpligen kunna utredas, med hänsyn tagen jämväl till de förslag för övrigt som föreligga i syfte att erhålla större rättvisa i de kommunala bördornas fördelning, under den nya fattigvårdslagens övergångstids första år.

Då i detta sammanhang yrkande icke kan framställas i annat än vad som rör fattigvårdsväsendet, få vi inskränka oss till att hemställa:

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning i syfte att de i förevarande lagförslags 5 § omnämnda fattigvårdssamhällen måtte ersättas med större och bärkraftigare fattigvårdsdistrikt såsom exempelvis landstingsområden eller andra större kommunala enheter.»

av hrr *von Koch, Leander* och *Strid*, som anförde:

»Utskottets motivering för avslag å det motionsvis framlagda förslaget att landstingsområdet borde utgöra ett enda fattigvårdssamhälle kunna vi ej biträda. Väl är det sant, att en dylik bestämmelse skulle medföra vissa svårigheter i fråga om den öppna fattigvårdens ordnande och även förutsätta skapandet av nya organ inom landstingen. Men å andra sidan skulle vinnas väsentliga fördelar: utjämning av fattigvårdsbördan, förminskning av fattigvårdsprocessernas antal och ett lämpligare ordnande av anstaltsvården, särskilt där kommunerna äro små och mindre bärkraftiga. Då vi emellertid ej förordat en dylik lösning sker

det icke allenast därför, att den förutsätter förnyad utredning och ett uppskjutande för lång tid av den så efterlängtade fattigvårdsreformen. Vi tro nämligen dessutom, att man på de flesta håll står tämligen främmande för denna nya tanke, och att den egentligen trängt fram i de delar av vårt land, där kommunerna äro små och mindre bärkraftiga och därför ur stånd att tillfredsställande ordna sin fattigvård. Om än i framtiden en lösning i den nämnda riktningen ej är utesluten, tro vi, att man för närvarande bör söka på andra vägar nå de fördelar, som skulle vinnas genom att landstingsområdet utgjorde ett fattigvårdssamhälle. I förslaget äro ock flera sådana vägar angivna, och utskottet har i ett viktigt avseende, utjämmandet av fattigvårdsbördan genom statens försorg, hemställt om utredning. Vad särskilt angår skapandet av större fattigvårdssamhällen, bereder förslaget möjlighet härtill genom frivillig förening av flera kommuner. Det är dock sannolikt, att på denna väg ej allt skall kunna vinnas, utan kräves säkerligen därjämte möjlighet att åstadkomma större fattigvårdssamhällen även i sådana fall, då icke samtliga kommuner därom äro ense. En sådan möjlighet skulle beredas genom tillämpning av de bestämmelser, som nyligen föreslagits av kommittén för kommunala nybildningar. Då dessa bestämmelser ej *nu* kunnat inarbetas i det förevarande förslaget till ny fattigvårdslag, kunna vi blott uttrycka förhoppningen, att de snarast möjligt måtte kunna föreläggas riksdagen för prövning.»

vid 11 §

dels beträffande 1 och 2 mom. av herrar *Källman, von Koch, Leander, Strid, Larsson* i Lerdala och *Olsson* i Ramsta, vilka anført:

»Utskottet erkänner kvinnornas betydelse för fattigvårdsarbetet och anser, att, om deras sakkunskap och uppfattning skola komma till sin rätt, kräves att de få någon representant inom fattigvårdsstyrelserna. Konsekvensen av denna uppfattning vore givetvis ett bifall till den kungl. propositionens förslag om obligatoriskt inval av en kvinna i varje fattigvårdsstyrelse. Då utskottet emellertid anser detta olämpligt och föreslår att ordet »skall» ersättes i det föreslagna stadgandet med ordet »bör», sker detta särskilt med hänsyn till befarad svårighet att å landsbygden finna lämpliga kvinnor för uppdraget. Denna uppfattning synes enligt vårt förmenande vittna om ett förvånande underskattande av landsbygdens kvinnor. Såsom departementschefen yttrar kräves för uppdragets fullgörande huvudsakligen ett sunt, praktiskt förstånd samt intresse och medkänsla för fattiga och lidande medmänniskor; och att

finna kvinnor med dessa egenskaper överallt i vårt land, torde förvisso ej erbjuda några svårigheter. Med kännedom om de fördomar, som bland männen råda i fråga om kvinnornas deltagande i det kommunala livet över huvud och om kvinnornas vana att hålla sig undan och underskatta sig själva, torde ett stadgande om obligatoriskt inval av kvinnor vara i många fall nödvändigt för att tillförsäkra dem plats inom styrelserna. Vi yrka därför bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna paragraf.»

dels vid 3 mom. av herrar friherre *Beck-Früs*, *Antonsson*, *Meurling*, *Tisell*, *Hederstierna*, *Magnusson* i *Tumhult* och *Nils Nilsson*, vilka yttrat:

»I detta mom. har Kungl. Maj:t föreslagit, att, då ledamöter och suppleanter i fattigvårdsstyrelse väljas å kommunalstämma eller allmän rådstuga, skall iakttagas, att varje röstande har en röst.

Något förslag i denna riktning förelåg icke från kommittén, och icke heller någon av de hörda myndigheterna har ifrågasatt något sådant. Över förslaget föreligger följaktligen icke något yttrande från de ämbetsmyndigheter, som i ärendet avgivit utlåtande. Såsom stöd för förslaget har departementschefen anfört, att det vore av synnerlig vikt att inom fattigvårdsstyrelsen funnes förståelse för och kännedom om de mindre bemedlades omständigheter och ekonomiska förhållanden. Häremot torde dock kunna erinras, att inom landskommunerna med den nära beröring, som därstädes äger rum mellan de olika kommunmedlemmarna, dylik förståelse och kännedom för visso redan nu med för närvarande gällande rösträttsbestämmelser icke saknats, och att i städerna säkerligen alltid äro till finnandes så många socialt intresserade med tid och förmåga att sätta sig in i de fattigas förhållanden, att någon berättigad anmärkning mot fattigvårdsstyrelsernas sammansättning därstädes icke kunnat göras. Departementschefen åberopar vidare, att en motsvarande bestämmelse redan finnes vid val av pensionsnämnd. Det är emellertid att märka att dessa nämnder icke bestå uteslutande av sådana personer, som blivit på detta sätt utsedda, utan jämväl av en utav Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnad ordförande, varjämte vid nämndens sammanträden ett av pensionsstyrelsen förordnat ombud äger närvara. Därtill kommer pensionsstyrelsens skyldighet att, därest pensionsnämnds beslut finnes strida mot pensionsförsäkringslagen, återförvisa ärendet till förnyad prövning. Det framgår härav att pensionsnämnds beslut står under en helt annan kontroll från det allmännas sida än förhållandet är med fattigvårdsstyrelse. Slutligen är att påpeka, hurusom vederbörande kommun en-

dast drabbas av en åttondel av kostnaden för pensionstilläggen. Att under sådana förhållanden vilja uti ifrågavarande avseende likställa pensionsnämnderna och fattigvårdsstyrelserna synes icke vara riktigt. De senare äga att i viktiga, i vederbörande kommuns ekonomi mången gång djupt ingripande frågor fatta beslut och att under sådana omständigheter föreskriva, att de skola väljas enligt annan rösträttsgrund än som gäller för kommunala nämnder i allmänhet, kunna vi icke tillstyrka. Departementschefen erinrar slutligen om förslaget angående den nuvarande röstskalans i kommunen ersättande med enröstsystem. Detta synes dock vara en sak för sig och bör bliva föremål för sin särskilda prövning.

Vi hemställa därför att förenämnda moment måtte ur lagen utgå.»

vid 13 §

av herr *Hedlund* i Östrand, som ansett att första stycket av denna paragraf bort utgå.

av herrar *Källman*, *Leander*, *Strid*, *Hedström*, *Larsson* i Lerdala och *Olsson* i Ramsta, vilka anfört:

»Självskriftenhet i kommunala nämnder måste i allmänhet betraktas såsom principiellt oriktig. Vi motsätta oss dock ej att kyrkoherden eller hans ställföreträdare med den kännedom han ofta nog kan besitta i fråga om de fattigas behov erhåller yttranderätt i fattigvårdsstyrelsen. Däremot finna vi icke tillräckliga skäl för att denna självskriftenhet skall utsträckas till att även omfatta rätt att delta i besluten. En sådan rätt kunde t. ex. medföra, att en till kommunen nykommen prästman kunde i vissa fall få avgörande inflytande på ett fattigvårdsärende, i vilket han icke kan vara tillräckligt insatt.

Vi hava därför ansett, att 13 § 1 stycket bort erhålla följande lydelse:

Kyrkoherden eller hans ställföreträdare är berättigad att delta i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar. I annexförsamling, där komminister finnes anställd, äger denne eller den hans tjänst förestår nämnda befogenhet, när kyrkoherden ej själv är tillstädes.»

vid 32 §

av herrar *Källman, von Koch* och *Leander*, som anført:

»Stadgandet om anstalters upprättande utgör en av de hörnstenar, varpå Kungl. Maj:ts förslag till reformerad fattigvårdslag vilar. Men lika viktigt som det är, att tidsenliga anstalter komma till stånd, lika angeläget är det, att de bliva väl skötta. Om icke vården av desamma och av dem, som i dessa anstalter böra erhålla ett verkligt hem, anförtros åt personer, som äro vuxna sitt uppdrag, äventyras lätt, vad man med föreskriften om anstaltsvård velat vinna. Av synnerlig vikt måste det anses vara, att de, som sättas att förestå anstalterna, äro i besittning av erforderliga förutsättningar för kallet. Vi ha därför ansett, att ett stadgande därom bort inflyta i själva lagtexten, samt med anledning av herr *Leanders* motion inom utskottet yrkat, att efter 3:e stycket i § 32 ett nytt stycke skulle införas av följande innehåll:

'Till föreståndare eller föreståndarinna för anstalten må endast antagas person, som äger nödiga förutsättningar för skötande av dylik befattning.'»

vid 33 §

av herrar *Antonsson* och *Nils Nilsson*, som ansett, att stadgandet i näst sista stycket av denna paragraf bort bibehållas oförändrat enligt Kungl. Maj:ts förslag.

vid 41 § 2 mom.

av herr *Magnusson* i *Tumhult*, som anført:

»Kungl. Maj:ts av utskottet förordade förslag föreskriver i 41 § 2 mom. första stycket, att landstinget, därest detsamma upprättar anstalt för vård av kroniskt eller obotligt sjuka, icke skall äga rätt att av vederbörande fattigvårdssamhälle utkräva högre ersättning än hälften av vårdkostnaden för å anstalten intagen patient. Redan mot detta stadgande kan man med fog hysa betänkligheter. De skattskyldige i länets samtliga kommuner drabbas av de betydliga kostnaderna, som en dylik anstalt kräver, under det att endast de kommuner, som äro närbelägna anstalten, kunna för sina fattiga kroniskt sjuka hava gagn av densamma. Det kan nämligen ej bestridas att sjuka, vilka icke hava någon utsikt att ens delvis återvinna hälsa och krafter, högst ogärna vilja låta sig intagas å ett från hemorten avlägset liggande sjukhus för att där vårdas av främmande människor.

Men ännu betänkligare är utskottets förslag i 41 § 2 mom. andra stycket. Kungl. Maj:ts proposition innehåller i denna del, att fattigvårdssamhälle, som å särskild anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn, berett vård, som av förste provinsialläkaren intygas vara tillfredsställande, må kunna av landstinget erhålla gottgörelse för hälften av vårdkostnaden.

Utskottet jämställer »annan» tillhörig anstalt med sådan, som äges av fattigvårdssamhälle, samt förändrar ordalagen för att betona den ovilkorliga skyldigheten för landstinget att betala hälften av vårdkostnaden för å sådan anstalt intagna sjuka. En sådan anordning anser jag vara orättvis mot de små och ekonomiskt svaga kommunerna och för att ytterligare bestyrka detta mitt påstående tillåter jag mig anföra, vad jag jämte en annan ledamot av fattigvårdslagstiftningskommittén uti en avgiven reservation i denna fråga yttrat:

»Ett dylikt stadgande kommer att sakna all betydelse för våra största städer, där kommunen tillika är landstingsområde, men i de landstingsområden, som utgöras av större eller medelstora städer och landsbygd, kommer det att utöva en betydande inverkan till de mindre kommunernas nackdel. Det torde nämligen vara tydligt, att de mindre fattigvårdssamhällena med begränsande ekonomiska resurser icke komma att uppföra särskilda anstalter eller inrätta särskilda avdelningar för det fåtal patienter, som för deras del kunde komma i fråga till intagande där. Däremot finnes det all anledning att antaga, att de större eller medelstora städerna samt en eller annan av de större och i ekonomiskt avseende mera bärkraftiga landsbygdskommunerna icke skola underlåta att vidtaga de anordningar, som erfordras för att av landstinget få gottgörelse med en fjärdedel av det belopp, vartill vårdkostnaden visas hava uppgått. En fattigvårdsstyrelse i en dylik större kommun kommer sålunda i den lyckliga belägenheten att icke blott kunna bereda sina fattiga åldringar, som ofta äro kroniskt eller obotligt sjuka, en förstklassig vård, utan även samtidigt minska sin egen kommuns utgifter för fattigvården. Säkerligen komma de större kommunerna, så snart de hunnit anpassa sig efter föreskrifterna i förevarande stadgande, att begagna sig av den dem sålunda givna förmånen. Det måste dock verka stötande, att denna premiering lämnas dem på de svagare kommunernas bekostnad, särskilt då man genom statistiken vet, att de små kommunerna i regel äro de, som tyngst drabbas av de kommunala skatterna. I andra avseenden har kommittén sökt att så vitt möjligt utjämna fattigvårdsbördan mellan kommunerna, men genom ifrågavarande

stadgande skulle enligt vår mening åstadkommas en ny anledning till ojämnhet i berörda avseende.

Det må vidare erinras därom, att i de betydande kostnaderna för upprättande av sådana anstalter, varom här är fråga, skola alla landstingsområdets innebyggare deltaga. Det måste dock kännas hårt för de många kroniskt eller obotligt sjuka personer i svag ekonomisk ställning, som icke äro fattiga i fattigvårdslagens bemärkelse, att nödgas deltaga i kostnaderna för beredande av sådan anstaltsvård åt de fattiga sjuka, under det att de icke hava råd att bekosta sig själva samma vård».

Detta uttalande äger ännu större giltighet nu, då den ersättning vederbörande fattigvårdssamhälle skulle äga rätt att av landstinget uppbära blivit höjd från en fjärdedel till hälften av vårdskostnaden.

Om jag således, fastän med tvekan, biträder utskottets förslag beträffande avgiften å av landstinget anordnade anstalter för obotligt sjuka, kan jag däremot icke godkänna, att av fattigvårdssamhälle eller andra för dylikt ändamål anordnade anstalter skola få hälften av sina kostnader ersatta av landstinget.

Jag hemställer därför, att riksdagen måtte besluta, att 41 § 2 mom. andra stycket måtte utgå.»

av herrar *Meurling, Tisell* och *Nils Nilsson*, som instämt med herr *Magnusson* i dennes reservation å denna punkt.

vid 42 §.

av herrar friherre *Beck-Friis, Antonsson, Meurling, Tisell, Hederstierna, Magnusson* i Tumbult och *Nils Nilsson*, som yttrat:

»I likhet med Kungl. Maj:t hemställer utskottet i denna §, att där fattig för vård intagits i länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller i annan, med länslasarett likställd sjukvårdsinrättning skulle vederbörande fattigvårdsstyrelse äga att utfå gottgörelse för utgiven vårdavgift av landstinget.

Kommittén har däremot föreslagit, att i förevarande fall finge avgift uttagas av fattigvårdssamhälle allenast efter det lägsta belopp, som bestämts för å sjukvårdsanstalter intagna patienters räkning.

Då departementschefen hemställt, att ifrågavarande kostnader skulle helt överflyttas på landstingen, har han följt en princip, som i flera likartade fall legat till grund för likartade förslag, enligt vilken man skulle lätta kommunens fattigvårdsbördor genom att i vissa givna fall låta dem

övertagas av landstingen. Mot samma princip hava vi för övrigt intet att erinra, men vi befara att dess tillämpning i nu förevarande avseende skall medföra olägenheter utav avsevärd art. Dessa olägenheter hava redan blivit påpekade av presidenten och en ledamot i kammarrätten. De hava nämligen anført, att nu ifrågavarande anordning väsentligen skulle komma de kommuner till godo, som låge i närheten av någon länets sjukvårdsanstalt och sålunda hade jämförelsevis lätt förbindelse med densamma, samt antagligen framkalla en strävan hos dessa kommuner att i största möjliga omfattning tillgodogöra sig den kostnadsfria sjukvården. Det vore icke uteslutet att härav kunde framkallas trängsel å sjukvårdsanstalterna till men för mera vårdbehövande sjuka.

Vi dela till fullo de farhågor, som sålunda blivit uttalade, och hemställa därför att förevarande paragraf måtte erhålla den lydelse, som den, enligt vad ovan är nämnt, haft i kommitténs förslag.»

vid 45 §

av herr *Hederstierna*, som anført:

»Ifrågavarande paragraf innefattar huvudbestämmelsen angående det fattigvårdssamhälle, inom vilket en person skall anses hava sin hemorts rätt.

Alla som något haft att göra med fattigvårdsprocesser i vårt land torde vara ense därom, att de nu gällande stadgandena i detta avseende icke äro lyckligt avfattade. Föreskriften att en person skall hava hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, varest han senast författningsenligt blivit eller bort bliva mantalsskriven, har dels mången gång visat sig medföra ingalunda tillfredsställande resultat, i det att en persons ganska korta vistelse i en kommun vid tiden för mantalsskrivningen kan hava medfört, att samma kommun fått vidkänuas kostnaderna för hans fattigvård under hela hans återstående liv, dels därjämte medfört processer i all oändlighet, varunder den ena kommunen efter den andra sökt skjuta fattigvårdsbördan över på en annan.

Den riktiga principen synes vara den, att en person bör äga hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, där han senast bott och vistats så länge att någon verklig samhörighet kan anses hava uppstått emellan honom och samhället. Men även om de flesta kunna vara ense härom, bliva meningarna så mycket mer delade, när det gäller att finna stadganden för principens tillämpning.

Kommittén och efter denna Kungl. Maj:t hava föreslagit uti förevarande paragraf såsom huvudstadgande, att en person skall anses hava

hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast varit mantalsskriven, dock att detta icke gäller, därest någon, som med avseende å tilltänkt inflyttning mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, ej dit inflyttat. Då nu var och en skall mantalsskrivas där han är bosatt, har kommittén härigenom funnit allt väl beställt. Och för att motarbeta tvister angående den rätta mantalsskrivningsorten långt efter det densamma förrättats har tillika föreslagits, att besvär i fråga om mantalsskrivningsåtgärd skola till Konungens befallningshavande ingivas före den 1 juli det år, mantalsskrivningen avser.

Kan man verkligen anse, att man härigenom vunnit vad man med de nya bestämmelserna åsyftat — en tillfredsställande hemortsföreskrift och ett undvikande av det myckna processandet?

Så vitt jag kunnat finna är detta icke förhållandet.

Den omständigheten, att en person vid mantalsskrivningen är bosatt inom en kommun och därför måste där mantalsskrivas, läser icke i och för sig konstituera det samhörighetsförhållande, som bör förefinnas emellan honom och kommunen för att grundlägga hemortsrätt. Och även om han stannar där ett halvår, så att tiden för besvärs anförande går till ända och kommunen således ohjälpligt är bunden vid honom, kan väl dock icke sägas att ett sådant samhörighetsförhållande uppstått. Det synes vara en billig begäran att personen åtminstone så mycket vuxit fast vid samhället, att han bott där under ett helt år. Det kan i alla fall vara mycket hårt för en kommun att nödgas bringa honom fattigvård under hela hans återstående levnad.

Vad därefter angår undvikande av de många och långa fattigvårdsprocesserna, så är det visserligen sant att det icke längre i dem kan bliva fråga om, var personen i fråga rätteligen bort bliva mantalsskriven, ty detta spörsmål kommer hädanefter att sakna betydelse, då det är den faktiska mantalsskrifningen som blir avgörande. Men såvitt jag kan förstå, bliver enda följderna den att fattigvårdsprocesserna komma att utbytas mot mantalsskrivningsprocesser, och därtill kommer att under det att i de förra man endast sysselsätter sig med dem, som fallit fattigvården till last, så kommer man i de senare att tvista om mantalsskrivningen av dem, i fråga om vilka man befarade att de kunna komma att bliva i behov av fattigvård. Varje kommun kommer att spjärna mot att få en sådan person hos sig mantalsskriven och den, som förut haft honom mantalsskriven, kommer att påfordra hans mantalsskrivning hos den andra kommunen.

Under dessa förhållanden kan jag icke förorda Kungl. Maj:ts förslag till stadganden om hemortsrätt.

Lyckligare synas mig då de bestämmelser vara, som föreslagits av kammarrätten. Enligt dessa skulle en person hava hemorts rätt inom det fattigvårdssamhälle, där han senast författningsenligt blivit eller bort bliva mantalsskriven, dock att hemorts rätt icke tillkommer den, som i anledning av tilltänkt inflyttning blivit inom samhället mantalsskriven men dit ej inflyttat och ej heller den, som väl inflyttat till samhället men därifrån åter avflyttat inom ett år efter inflyttningen.

Fullt lycklig synes mig dock ej heller samma bestämmelse vara, då den kräver allenast vistelse i samhället under ett år, oavsett från vilken dag under året den tidsräkning skall börja. Ett dylikt stadgande måste komma att medföra ständiga tvistefrågor angående den dag, då inflyttningen verkligen ägt rum, och den, då avflyttningen skett.

I stället synes det mig vara riktigtast att begära vistelse under ett helt kalenderår efter inflyttningen. Det är visserligen sannt att därigenom kommer en person att bliva mantalsskriven två gånger inom en kommun, innan han där får hemorts rätt. Men långt ifrån att häri se en olägenhet finner jag däri en fördel, då därigenom hans samhörighet med kommunen bliver allt mer fastslagen. Att genom ett sådant krav för att hemorts rätt skall bliva förvärvad, de fall komma att bliva talrikare än enligt Kungl. Maj:ts förslag, då staten får vidkännas fattigvårdskostnaderna på den grund att den fattige oavbrutet under minst tre år vistats utom det fattigvårdssamhälle, varest han har hemorts rätt, synes mig vara en mindre olägenhet än att samma kostnad skall drabba en kommun, med vilken denne endast helt obetydligt varit i beröring.

På grund härav hemställer jag att 7 kap. 45 § måtte erhålla följande lydelse:

»I fråga om fattigvård skall svensk medborgare anses, med nedan stadgade undantag, hava hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast författningsenligt blivit eller bort bliva mantalsskriven utan att hava under det år, som mantalsskrivningen avser, kommit i åtnjutande av fattigvård, som, enligt vad i 49 § sägs, utövar inverkan på förvärv av hemorts rätt.

Har någon, som med avseende å tilltänkt inflyttning mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, ej dit inflyttat, eller har han väl inflyttat till samhället men därifrån åter avflyttat inom ett kalenderår efter inflyttningen, gäller den mantalsskrivning icke till bestämmande av hans hemorts rätt.»

vid 64 §

av herrar friherre *Beck-Friis*, *Antonsson*, *Meurling*, *Tisell*, *Hederstierna*, *Magnusson* i Tumhult och *Nils Nilsson*, som anfört:

Motsvarande § hade i kommitténs förslag följande lydelse:

»Där fattigvårdssamhälle till åtgärder för förebyggande av framtida fattigvårdsbehov eller för ändamål, som i 37 § andra stycket sägs, anslagit särskilda medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande, ankommer det på fattigvårdssamhället att bestämma, huruvida ersättningsskyldighet, varom i 65 § stadgas, skall äga rum för understöd, som utlämnas av dessa medel.»

Departementschefen har i sitt anförande till statsrådsprotokollet förklarat sig i likhet med vissa av de hörda myndigheterna anse det icke lämpligt att, på sätt som skett i kommitténs förslag, begränsa kommunernas handlingsfrihet i avseende å möjligheten att anslå medel för fattigvårdsändamål utan ersättningsskyldighet för vederbörande understödstagare och försörjningspliktiga.

I anledning härav har §:n fått den allmänna avfattning, som den har i Kungl. Maj:ts förslag. Denna är så allmänt hållen, att den icke synes lägga hinder i vägen för ett fattigvårdssamhälle att besluta att samtliga de kontanta medel, som en fattigvårdsstyrelse har att utbetala under ett eller flera år, skola utgivas utan skyldighet för vederbörande att ersätta desamma. Lagrummet medger vidare en kommun att fatta beslut därom, att den i de två närmast föregående paragraferna stadgade ersättningsskyldighet för understödstagare eller försörjningspliktig skall alldeles upphöra. I stället för att enligt kommitténs förslag bliva en paragraf, som endast för vissa givna undantagsfall kan träda i tillämpning, medger den möjlighet för en kommun att sätta en av huvudprinciperna för hela fattigvårdslagstiftningen, den enskildes ersättningsskyldighet, ur kraft. Kommunen skulle vidare på grund av samma paragraf kunna anslå medel utan förpliktelse till gottgörelse till en understödsverksamhet, som ginge vida över samma lagstiftnings ram. Ett fattigvårdssamhälles frihet i dessa avseenden synes möta så mycket större betänklighet, som enligt gällande stadgande med ersättningsskyldigheten äro förenade vissa allmänna rättsverkningar. Att låta giltigheten av berörda stadgande få bero på beslut i de olika kommunerna och således låta stadgandet få gälla i den ena kommunen men vara försatt ur tillämpning i den andra synes icke vara riktigt.

På grund härav hemställa vi, att förevarande lagrum måtte erhålla den lydelse, som det, enligt vad ovan blivit nämnt, haft i kommitténs förslag.»

vid 78 §

av herr *Magnusson* i Tumhult, som yttrat:

»Då den här stadgade besvärsrätten icke synes mig vara av behovet påkallad samt jag dessutom är av den bestämda uppfattningen, att besvärsrätten skulle utnyttjas i sådan utsträckning, att antalet tvister om rätt till fattigvård m. m. skulle bliva mycket stort, varigenom den lättnad, som lagen på andra håll bringar, skulle motvägas, yrkar jag, att stadgandet i 78 § 1 mom. måtte utgå.»

2:o) Vid lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag

av herrar *Antonsson*, *Meurling*, *Tisell*, *Hederstierna*, *Magnusson* i Tumhult och *Nils Nilsson*, som anförde:

»Vi förstå väl de skäl, som föranlett framläggande av förevarande förslag. Det har åtminstone varit avsikten att, när de enligt pensionsförsäkringslagen utgående pensioner skola komma att utgå med sina fulla belopp, dessa skola möjliggöra för pensionären att genom dem erhålla fullständig försörjning utan att behöva anlita fattigvården. Med de ringa belopp, varmed pensioner för närvarande utgå, är detta tydligen omöjligt, och hela lagen kan lätt i den allmänna meningen råka i misskredit därigenom att den icke lämnar det underhåll, som man väntat och hoppats på. Men även om man behjärtar dessa skäl, som särskilt i vissa fall synas vara tungt vägande, så kan man å andra sidan icke vara blind för de olägenheter, som uppstå därigenom att man låter understöd, som dock faktiskt äro fattigvård, icke få karaktären av att vara det. Det synes vara svårt att förklara, varför den ena personen skall komma i åtnjutande av fattigunderstöd och till följd därav ådraga sig ersättningsskyldighet samt de rättsverkningar, som därav föranledas, under det att den andre erhåller samma understöd utan att bliva utsatt för samma påföljder. Och saken bliver ingalunda bättre därigenom att olika principer i detta avseende bliva gällande i de olika kommunerna. Det synes oss därför vara riktigtast att vad som i själva verket är fattigvård även betraktas och behandlas såsom sådan.

Vad därjämte beträffar de föreslagna kommunala sjukvårdsbidragen, så upptager förslaget kostnader för åtgärder till såväl förebyggande som hävande av arbetsförmåga. Då emellertid jämväl de senare utgifterna

lära få anses vara att hänföra till sådana, som avse att förebygga sjukdomens fortvaro för framtiden, torde de falla under den förra. Under sådana förhållanden är vederbörande kommun i båda dessa fall redan på grund av 64 § i den lydelse den skall hava enligt vårt förslag bemyndigad att anslå medel för ändamålet utan ersättningsskyldighet och detta skulle än mer bliva fallet jämlikt paragrafens lydelse enligt Kungl. Maj:ts förslag. Stadgandet om kommunala sjukvårdsbidrag synes därför under alla förhållanden icke vara erforderligt.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi hemställa om avslag å Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.»

av herrar *Källman, Gerhard Magnusson, Strid och Hedlund* i Östrand, vilka anfört:

»Då vi hysa den uppfattningen att socialförsäkringen så småningom, jämte andra reformer på olika områden, skall nedbringa vad som nu benämnes fattigvård till ett minimum, är det för oss omöjligt att tillstyrka ett förslag, vars faktiska innebörd är den, att en del av pensionsförsäkringen flyttas inom fattigvårdens ramar.

Visserligen måste fattigvården, efter det den nya fattigvårdslagen trätt i kraft, komma att omhänderhavas mera human och mänskligt än vad hittills mångenstädes varit fallet.

Men detta hindrar icke att för icke så få av dem, vilka på ålderns dagar eller eljest äro hänvisade till det allmänna för sin försörjning, det kännas oerhört tungt att mottaga bidrag från fattigvården. Särskilt underligt måste det förefalla att den, som tidigare, jämte den självförvärvade avgiftspensionen, erhållit ett tillskott av allmänna medel benämnt pensionstillägg och tilldelats detta utan någon beblandning med fattigvården, skall erhålla ett annat tillskott av allmänna medel, vilket visserligen icke formellt är att betrakta som fattigvård, men i realiteten likväl blir det för mottagaren, enär han måste söka och erhålla detsamma genom fattigvårdsstyrelsen.

Det särskilda utskott, som vid 1913 års riksdag hade att förbereda behandla förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring, förklarade att s. k. kommunala pensionstillskott icke tillhörde ett försäkringssystem.

Även om detta är riktigt, fastän det då antagligen endast gällde att finna en fras för betäckning av en kompromiss, borde man kunna enas om att sådana tillskott minst av allt höra samman med fattigvården. Då ett pensionsbelopp är otillräckligt, synes det tillägg som erfordras för bristens täckande åtminstone för mottagaren ha samma karaktär som

själva pensionen. Och nog bör väl ett rent kommunalt pensionstillskott ha lika mycket med »försäkringssystemet» att skaffa, som de i 33 § pensionsförsäkringslagen omförmälda understöden.

Den stora frågan i detta sammanhang är *hurvida icke pensionsförsäkringen, genom den metod, som föreslås för behandling av frågan om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag, kommer att neddragas*. Sedan pensionsförsäkringslagen trädde i kraft har mycket arbete nedlagts för att popularisera den svenska pensionsförsäkringsverksamheten. Detta arbete har ingalunda varit lätt, med hänsyn till de ringa belopp, som utgå ända till dess att försäkringen är i full verksamhet, vilket icke är fallet förrän en mansålder förflutit.

I de första instruktioner och anvisningar som pensionsstyrelsen utfärdade hette det bl. a.: *»Pensionstillägg bestrides av allmänna medel på grundval av den uppfattningen, att varje samhällsgagneligt livsverk, även det anspråkslösaste, bör betraktas såsom givande rätt till ett understöd under en tryggad och socialt värdig form, när i följd av ålderdom eller arbetskraftens nedsättning den egna försörjningsförmågan bortfaller eller avsevärt nedsättes»*. I den andan har man ock sökt föra ut pensionsförsäkringen i levande livet och detta icke minst med tanke på att de övriga grenarna av socialförsäkringen snart skola färdigbildas. En betydande hjälp i det arbetet har varit förhoppningen för det stora flertalet att undslippa fattigvården. Är det då rätt att med ett enda penndrag föra dessa människor inom fattigvårdens rämärken.

För vår del ha vi icke kunnat vara med därom och förorda därför att pensionsnämnderna erhålla det uppdrag i detta avseende, som den kungl. propositionen och utskottet vill tilldela fattigvårdsstyrelserna.

Den starkaste invändningen mot att pensionsnämnderna anlitas för detta uppdrag går ut på, att dessa nämnder icke äro penningförvaltande myndigheter. Den invändningen kan emellertid icke få vara avgörande. I regel blir det icke i våra kommuner fråga om så stor kassaförvaltning, därest pensionsnämnderna erhålla detta uppdrag, att detta skulle medföra någon olägenhet för pensionsnämndsordförandena, vilka väl som regel komme att få verkställa utbetalningen. Själva utbetalningen kunde för övrigt i flertalet landskommuner verkställas av kommunalnämndens kassaman. I vissa större landskommuner, där man centraliserat kassaförvaltningen, liksom ock i städerna kunde utbetalningen givetvis ske därifrån. Pensionsnämnden hade i dylika fall endast att utfärda anvisningar. Det kan därför ifrågasättas, om pensionsnämnderna ens i allmänhet behövde betungas med kassaförvaltning. Denna sak kan emellertid överlämnas åt kommunernas eget avgörande. Det viktigaste är att

den som redan åtnjuter pension eller understöd jämlikt pensionsförsäkringslagen vid behov av sådant kommunalt tillskott, varom här är fråga, har rätt att vända sig till pensionsnämnden. Då fråga uppstår att meddela dylikt tillskott in natura, t. ex. bostad å ålderdomshem eller dylikt, lärer det icke erbjuda några svårigheter för pensionsnämnden att inleda samarbete med vederbörande styrelse för hemmet eller anstalten.

Vi våga hoppas att, så viktig som denna fråga är med hänsyn bl. a. till pensionsförsäkringens framtid, riksdagen skall beakta här anförda synpunkter. Vi hemställa, att riksdagen måtte antaga följande:

Lag

om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Häri genom förordnas som följer:

Till beredande *dels* av understöd (kommunala pensionstillskott) i penningar eller naturaförmåner åt personer, vilka förklarats berättigade till pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 och som icke blivit berövade pensionstillägg eller understöd på grund av stadgandet uti 9 § av nämnda lag, men ändock finnas vara i behov av understöd därutöver, *dels* ock av bidrag (kommunala sjukvårdsbidrag) till bestridande gemensamt med pensionsstyrelsen av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må å landet kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige äro utsedda, dessa samt i stad stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga ställa medel till pensionsnämnds förfogande med föreskrift, att pensionstillskott och sjukvårdsbidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse som fattigvård. Sådana pensionstillskott och sjukvårdsbidrag må icke tilldelas andra personer än dem, som äro mantalsskrivna inom kommunen och där äga hemortsrätt i fråga om fattigvård. I övrigt äger den beslutande myndigheten inom kommunen bestämma de grunder, som för beviljande av pensionstillskott och sjukvårdsbidrag böra av pensionsnämnden iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på nämnden att bevilja pensionstillskott och sjukvårdsbidrag i den mån nämnden prövar nödigt. Pensionstillskott må efter omständigheterna indragas och jämkas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.»

av herr *Olsson* i Ramsta utan angivet yrkande.

Vid punkt B av utskottets hemställan.

av herrar *Antonsson, Meurling, Tisell* och *Nils Nilsson*, som ansett, att den i 21 § av lag om fattigvården föreslagna ansvarighetsbestämmelsen bort av utskottet lämnas utan anmärkning, samt därvid anfört: »Erfarenheten har icke givit vid handen att samhällsmedlemmar, på grund av ansvarighetsbestämmelser i fattigvårdsförordningen eller kommunallagarna i allmänhet, vägrat emottaga förtroendeuppdrag. Då dessutom erinran mot ifrågavarande § icke under ärendets föregående behandling från något håll framkommit och det för landets kommuner torde vara av största vikt och betydelse för förvaltningen att nu gällande, i nya lagförslaget intagna ansvarighet för fattigvårdsstyrelse bibehålles, hava vi yrkat avslag på det skrivelseförslag, varom utskottet under punkt B hemställt.»